

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם תכשיטי הבית
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
פנחס

י"ג - י"ט תמוז תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב שומרי הלשון עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה

של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן לעזער

שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של

רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה

ולזכות

רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוב לומר לפני ה'למוד:

למוד הבבלי, ירושלמי, תוספתא ונביאים פתובים יהיה לעלוי
השכינה הקדושה ולהקל צערה, לעלוי כל נשמות ישראל
שנפטרו מן העולם, גאלה, ישועה, רפואה והצלחה לכלל
נשמות ישראל ברוחניות ובגשמיות, גלוי משיח צדקנו ברחמים
ובנין בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

1 עיקרא דמיריתא – שורש של תורא. אליבא ריקנא – קודם אכילה. משתלח
2 משביה – נפשט עורו. שהחלתית מחמתו מאד, ואוחזתו קדחת שקורין שקלפיון.
3 דיתבי במיא – לקרר עצמי. שב בויתא דפרחי – גרעיני של צלף שקורין קרפ"ר.
4 תליא דליביה – כל עיקר חיבור לבו נעקר. וכגון דאכיל לכולהו. צומת הגידין –
5 בשוק הוא, סמוך לארכובה ברגליה
6 האחרונים. באומצא – אינו צלי כל כך
7 בתנור, אלא מולחו מאד וצולחו כל דהו על
8 הגחלים. לניקורי – שמא נשכה נחש שם,
9 ואסורה משום סכנת נפשות. דאיהו בדיק
10 נפשיה – מאליו. תלחי – מתפרק ונופל
11 חתיכות חתיכות. לא יאונה לצדיק –
12 שנודמתי ומנעתי מלאכול. משנה סימני
13 בהמה חיה – דכתיב "זאת החיה וגו'".
14 הדרוס – האוחז בצפרניו ומגביה מן הקרקע
15 מה שאוכל. אצבע יתירה – זו אצבע הגבוהה
16 שאחורי האצבעות. החולק רגליו – מפרש
17 בגמרא: שכשמעמידו על החוט נותן שתי
18 אצבעות מכאן ושתיים מכאן. טמא – בידוע
19 שהוא דורס. ובחגבים – זהו סימן טהורתם: כל
20 שיש לו ארבע רגלים, וארבע כנפים. ויש לו
21 קרצולים – הם שני רגלים ארוכים לבד
22 הארבעה, והם סמוך לצוארו ממעל לרגליו
23 לנתר בהם כשהוא רוצה לקפוץ. וכנפיו חופין
24 את רובו. והן ארבעה סימנים. הכי גרסינן: כל
25 שיש לו ארבעה רגלים וארבעה כנפים
26 וקרצוליו וכנפיו חופין את רובו – ולא
27 גרסינן "וקרסוליו וכנפיו". ובגמרא נפקא לן
28 מקרא. (הפורה בהם – שט בהם על המים).
29 גמרא ניבי – שתי שיניים יש לו למעלה,
30 אחת מכאן ואחת מכאן. וגם בסוסים הם
31 ניכרות אף על פי שהרבה שיניים יש לו. לשון
32 מורי: ניבי – שאף על פי שאין לו שיניים ממש,
33 חנכין שקורין יינציב"ש יש לו, ובולטין, וניכר
34 מקום בליטתן זו אצל זו כשיניים. בן גמל –
35 בעודו קטן אין לו ניבי עד שיגדל. ועוד שיניים
36 מי כתיבי – דקאמרת "בידוע שאין לה
37 שיניים", ומה לנו לשיניים שלה? אלא הכי
38 קאמר כל בהמה שאין לה שיניים – בידוע
39 שמעלת גרה, ואין אנו צריכין להמתין עד
40 שנראה אם מעלת גרה היא. ובלבד שיכיר –
41 שלא ידא גמל, דגמל נמי אין לו שיניים וטמא.
42 ופרכינן: לא אמרת איכא בן גמל? הכא נמי
43 איכא למיחש למינא אחרינא דלית לה שיניים
44 וטמא! שאין לך דבר שמעלה גרה וטמא אלא
45 גמל – וחבריו האמורים בפרשה. פרט בו
46 הוא – גרסינן. ללמדך שאין לך לחוש
47 למעלה גרה אחת וצ"ל: אחרת, דכל שאר
48 מעלה גרה טהורים. גמון = חתוך. ולשון
49 משנה הוא, כמו (חולין צב.ב.) גוממו עם
50 השופי. בודק בבשרה – לקמיה מפרש היבא.
51 תחת העוקץ – תחת עצם האליה שקורים
52 אנק"א יש בשר שכשקורעין אותו נקרע
53 שתי, ויש שנקרע ערב. חיה בכלל בהמה היא
54 לסימנין – קושיא היא, דהא כתיב "זאת
55 החיה", וכתביב סימנין בתריה.
להתיר

1 עיקרא דמיריתא. אמר רב יהודה: האי מאן דאכל
2 תלתא תקלי חלתית אליבא ריקנא – מישתלח משביה.
3 אמר רבי אבהו: בדידי הוה עובדא, ואכלי חד תקלא
4 חלתיתא, ואי לא דיתבי במיא – מישתלח משבאי,
5 וקיימתי בעצמי "החכמה תחיה בעליה". אמר רב יוסף:
6 האי מאן דאכיל שיתסרי בעי, וארבעי אמגוזי, ושב
7 בויתא דפרחי, ושתי רביעתא דדובשא בתקופת תמוז
8 אליבא ריקנא – מתעקר תליא דליביה. ההוא פר טביא
9 דאתא לבי ריש גלותא דהוה מפסק פרען בתרייתא,
10 בדקיה רב בצומת הגידין ואכשריה. סבר למיכל מיניה
11 באומצא. אמר ליה שמואל: לא חייש מר לניקורי?
12 אמר ליה: מאי תקנתא? – נותביה בתנורא, דאיהו
13 בדיק נפשיה. אותביה, נפל תילחי תילחי. קרי שמואל
14 עליה דרב: "לא יאנה לצדיק כל און", קרי רב עליה
15 דשמואל: "כל רו לא אנס לך". משנה סימני בהמה
16 ותייה נאמרו מן התורה, וסימני העוף לא נאמרו, אכל
17 אמרו חכמים: כל עוף הדרוס – טמא; כל שיש לו
18 אצבע יתירה, וזפק, וקורקבנו נקלף – טהור. רבי אלעזר
19 ברבי צדוק אומר: כל עוף החולק את רגליו – טמא.
20 ובחגבים – כל שיש לו ארבע רגלים, וארבע כנפים,
21 וקרצולים, וכנפיו חופין את רובו; רבי יוסי אומר: ושמו
22 חגב. ובדגים – כל שיש לו סנפיר וקשקש; רבי יהודה
23 אומר: שני קשקשין וסנפיר אחד. ואלו הן קשקשין –
24 הקבועין בו, וסנפירים – הפורח בהן. גמרא תנו רבנן,
25 אלו הן סימני בהמה: "כל בהמה מפרסת פרסה" וגו',
26 כל בהמה שמעלת גרה – בידוע שאין לה שיניים למעלה,
27 וטהורה. – וכלל הוא? והרי גמל, דמעלה גרה הוא,
28 ואין לו שיניים למעלה, וטמא! גמל, ניבי אית ליה. –
29 והרי בן גמל, דניבי נמי לית ליה! ותו, הרי שפן וארנבת,
30 דמעלת גרה הן, ויש להן שיניים למעלה, וטמאין! ועוד,
31 שיניים מן פתיבי באורייתא? אלא הכי קאמר: כל בהמה
32 שאין לה שיניים למעלה – בידוע שהיא מעלת גרה
33 ומפרסת פרסה, וטהורה. וליבדוק בפרסותיה! – בגון
34 שהיו פרסותיה חתוכות. וכדרכ חסדא, דאמר רב חסדא: היה מהלך במדבר ומצא בהמה
35 שפרסותיה חתוכות – בודק בפיה, אם אין לה שיניים למעלה – בידוע שהיא טהורה, אם
36 לא – בידוע שהיא טמאה, ובלבד שיפיר גמל. – גמל? ניבי אית ליה! – אלא: ובלבד שיכיר
37 בן גמל. – לא אמרת איכא בן גמל? איכא נמי מינא אחרינא דדמי לון גמל! – לא סלקא
38 דעתך, דתנו דבי רבי ישמעאל: "ואת הגמל פי מעלה גרה הוא" – שליט בעולמו יודע שאין
39 לך דבר מעלה גרה וטמא אלא גמל. לפיכך פרט בו הפתוב "הוא". ואמר רב חסדא: היה
40 מהלך בדרך, ומצא בהמה שפיה גמון – בודק בפרסותיה; אם פרסותיה סדוקות – בידוע
41 שהיא טהורה, אם לא – בידוע שהיא טמאה, ובלבד שיפיר חזיר. – לא אמרת איכא חזיר?
42 איכא נמי מינא אחרינא דדמי לחזיר! – לא סלקא דעתך, דתנא דבי רבי ישמעאל: "ואת החזיר פי מפרים פרסה הוא" – שליט
43 בעולמו יודע שאין לך דבר שמפרים פרסה וטמא אלא חזיר, לפיכך פרט בו הפתוב "הוא". ואמר רב חסדא: היה מהלך במדבר,
44 ומצא בהמה שפיה גמון ופרסותיה חתוכות – בודק בבשרה; אם מהלך שתי וערב – בידוע שהיא טהורה, ואם לאו – בידוע שהיא
45 טמאה, ובלבד שיפיר ערוד. – לא אמרת איכא ערוד? איכא נמי מינא אחרינא דדמיא לערוד! – גמירי דליבא. והיכא בודק? אמר
46 אבוי ואיתמא רב חסדא: בכנפי העוקץ. "סימני חיה". תנו רבנן: אלו הן סימני חיה. חיה בכלל בהמה היא לסימנין! אמר רבי זירא:
להתיר

1 להתיר חלבה – והכי קאמר: אלו סימני חיה לידע שחלבה מותר. שיש לה
 2 קרנים – לקמיה מפרש. טלפים – צפורני הפרסות. אי אתה צריך לחזור –
 3 שאפילו נחתכו רגליה – כשרה וחלבה מותר, שהקרנים סימן מובהק הוא. קרש
 4 – חיה היא, ולקמיה מפרש לה. כרובות – גילדי גילדי, קליפה על קליפה כעין
 5 קרני השור. חרוקות – מלאות פגימות
 6 והריצים קרני"ר בלעז. והרי עז דחרוקות
 7 – דקא סלקא דעתין הדר ביה מכרובות
 8 ואוקי סימנא אחרוקות, וכרובות תו לא
 9 בעינן. מפוצלות – פורקיר"ש. והרי צבי
 10 דאין מפוצלות – לא דינא מאי קאמר,
 11 דהא ודאי מפוצלות הון ונראה בעיני שמה
 12 שאנו קורין צבי לא היו הם קורין צבי, אלא
 13 אותן הנקראים שטיינבו"ק, וקרנים שלוקן
 14 אינן מפוצלין. חדורות – עגולות שמעתי,
 15 ולא כשל עז שחן רחבות. (ולא) ולין נראה,
 16 דכרובות היינו עגולות, כדאמר בבבא קמא
 17 (ג.ב) גבי שיחין ומערות, ובבבורות (מ.ב)
 18 נמי גבי פיו דומה לשל חזיר, והכי גרסינן:
 19 ("חדורות") וחדרות, כעין קרני איל וצבי
 20 שחדין למעלה. הלכך – כיון דאיכא
 21 מפוצלות ואיכא דלאו מפוצלות. היכא
 22 דמיפצאל לא דינא ולא דינא – כלומר,
 23 אין להרהר ולחזור אחר סימן אחר, שאין
 24 פיצול בקרני בהמה. והיכא דלאו מפוצלות
 25 – כגון צבי. בעינן חדורות כרובות
 26 וחרוקות – דניפוק מספיא דכולהו,
 27 חרוקות – לאפוקי מספיא דשור, חדורות
 28 – לאפוקי מעז שחן רחבות, כרובות –
 29 לאפוקי נמי מספיא דעז. ואף על גב דשל
 30 עז אינן חדורות, יש עז כרכו ששמו עז,
 31 וקרניו חדורות וחרוקות, ומספקא לן אי
 32 מינא דעז הוא. דמיבלע חירקיהו –
 33 חירציהן תכופות וסמוכין ומובלעים זה בזה.
 34 והיינו ספיא דעיוא כרכוז – שקרניו
 35 חדורות וחרוקות, ומספקא לן: כיון דחדורות
 36 וחרוקות – חיה הוא, או דילמא כיון דשמו
 37 עז – מין בהמה הוא. דעקור מלא צנא
 38 דתרבא מינה – לאחר שחיטה הוציא והו
 39 ממעיה. מפר"י איש – בשכר ששמעתי
 40 וקבלתי שהוא מותר – בטני שבע ממנו.
 41 וההרו ברבינו אחאי – לנהוג בו כבוד
 42 ולדון לפניו כהלכה עד שיחזור בו, ולא
 43 להתירה בפניו מה שהוא אוסר, שמאיר
 44 עיני גולה הוא. קרש – דיי"ן בלעז. דבי
 45 עילאי – שם יער. מנריס – לא איתפרש
 46 לן היכא אירינן ביה. משכיה – ארכו.
 47 אריה שאג מי לא ירא – כך "ה' אלקים
 48 דבר מי לא ינבא", הרי שנמשל לו. פרשא
 49 קמיל אריא – אדם גבור הורג את הארי.
 50 דמחזית ניהליה – לאריא דבי עילאי.
 51 איברא – אמת אני רוצה לראותו, ועל
 52 כרחך צריך אתה להראותו לי. אפילו כל
 53 מעברתא – הפילו כל הנשים המעוברות.

להרי

1 בקרני חיה ולא טלפים כטלפי חיה! ויש לומר הכי: כל שיש לו קרנים גרידא בקרני חיה
 2 – חלבו מותר, או שיש לו טלפים כטלפי חיה – כמו כן אין לספוקי בהמה. רבי דוסא
 3 אומר: יש לה קרנים בקרני חיה – חלבה מותר, יש לה טלפים כטלפי חיה – אבתי איכא
 4 לספוקי בהמה, דיש טלפי חיה דומות כטלפי בהמה. והשתא מתניתין דפרק "בא סימן"
 5 (נדא נ.א), דכל שיש לו קרנים יש לו טלפים,
 6 מצי אתי ככולי עלמא, דרבנן מודו כל שיש לו
 7 קרנים יש לו פרסות סדוקות. אך קשה על פירוש
 8 זה, דכי פריך: והרי עז שיש לו קרנים וטלפים –
 9 מסתמא הוי ההוא טלפים דמו כטלפי חיה, כמו
 10 טלפים דברייתא, ולמה ליה למימר תרתי
 11 דאיכא בעז, כיון דבחד סגי להתיר חלבה?
 12 והרי"י עז דחרוקות – פירש בקונטרס: דסלקא
 13 דעתיה דהדר ביה מכרובות ואוקי סימנא
 14 אחרוקות, וכרובות תו לא בעינן, ותימא: ולישני
 15 ליה דתרייהו בעינן, חרוקות וכרובות ועוד:
 16 בסמוך דבעינן חרוקות וכרובות וחדורות, אמאי
 17 לא סגי בכרובות וחרוקות? ומפרש הרב רבינו
 18 יצחק ברבי מאיר, דהאי "והרי עז" – מעיזא
 19 כרכו פריך, דכרובות וחרוקות חלבו אסור למאן
 20 דאסר לה בסמוך. ואף על גב דלית הלכתא
 21 כוותיה, פריך אליביה היכי מפרש לה לברייתא.
 22 ומשני: מפוצלות בעינן. ופריך: והרי צבי כו' עז:
 23 היכא דלא מיפצלן בעינן כרובות חרוקות
 24 וחדורות. דבכרובות וחרוקות לבד לא סגי
 25 משום עיזא דכרכו. ובחדורות וכרובות נמי לא
 26 סגי, דשל שור נמי כרובות ועגולות וחדורות גם
 27 חדין בראשיהן. ובחדורות ובחרוקות נמי לא
 28 סגי, משום עז סתם. הלכך בעינן כל תלתא.
 29 והאי הוא דמבלע חירקיהו – כלומר, בעינן
 30 אחר אין החירקה סימן. והיינו ספיא דעז
 31 דכרכו – לאו אמילע חירקיהו קאי, אלא
 32 אחריות, דלמאן דאמר עז כרכו חיה היא –
 33 לא בעי כלל חדורות. וקשה קצת, דהוה ליה
 34 לפרש בהדיא "והרי עז דכרכו", כיון דמעז
 35 כרכו קא פריך. וגם הלשון משמע שבא לפסוק
 36 הלכה היכא דלא מיפצלו! ויש לומר: דיש שום
 37 מין עז דקרניה כרובות וחרוקות, ומזהיא פריך,
 38 ולא מעיזא כרכו. והשתא קאי שפיר ספיא
 39 דעיוא כרכו אמילע חירקיהו. והרי"י צבי
 40 שאין מפוצלות כו' – פירש בקונטרס: צבי – אין
 41 זה שאנו קורין צבי, דהא ודאי מפוצלות הן.
 42 אלא צבי זהו אותו שאנו קורין אותו אשטנבו"ק,
 43 דקרניה שלו אינם מפוצלות. ורבינו תם אומר,
 44 דהוה אותו שאנו קורין צבי, דהא חזינן שאין ערו
 45 מחזיק את בשרו, וצבי כן הוא, כדאמר במסכת
 46 כתובות (ק"ב, א) בסוף. וחזינן נמי דבשעה שהוא
 47 ישן עינו אחת פתוחה, ואמרינן במדרש שיר
 48 השירים: "דומה דודי לצבי", מה צבי זה בשעה
 49 שהוא ישן עינו אחת פתוחה – כך הקדוש ברוך
 50 הוא בשעת גלותן וצרתן של ישראל נותן עינו
 51 עליהם לשומרם. והכי גרס רבינו תם:
 52 "מפוצלות", כלומר, וקופות וראשיהם כפופות,
 53 ושל צבי אינם כפופות כלל. ומפוצלות לשון כפיפה, כדאמר בקדושין פרק "האומר"
 54 (ס"ב), מאי משמע דהאי אגם לישנא דבוצלנא הוא? דכתיב "הלכוף כאגמון ראשו".
 55 ואפילו גרסינן "מפוצלות" אין לחוש, דבמו מפוצלות הוא, כדאשכחן פרק "בכל מערבין" (עירובין כ"ט), דאפציל זירתא, דהוי כמו "דאבציל". ובמשניות יש בכמה מקומות "הבקר"
 56 במקום "דופקר" (פאה פרק א) ומשנה א). וקרש"י אף על פי שאין לו אלא קרן אחת חלבו מותר – ואם תאמר, בפרק "במה מדליקין" (שבת כ"ח, ב) אמר: תחש קרן אחת היה לו במצוה.
 57 וטוהרו היה מדאמר רב יהודה. דאמר: שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצוה. והיכי דייק מדרב יהודה שהיה תחש טוהרו? והלא כל אותו שיש להן קרן אחת אינן שוק,
 58 דהא איכא קרש שהוא חיה, ושור שהוא בהמה ויש לומר: דסמיך אמנותיהן ד"בא סימן" (נדא נ.א, ב) דכל שיש לו קרנים יש לו טלפים. ומסתמא אפילו בקרן אחת איירי, מדאשכחן
 59 שור שהקריב אדם הראשון שקרן אחת היתה במצוה וטוהרו. ומיהו, כמו כן היה לוקדק מקרש, דהא חזינן שאין לו אלא קרן אחת, והוא מעלה גרה ומפריס פרסה. הכי גרסינן: שיתסר
 60 (הוי משכה אמנתא) ואמנתא הוי משכה? דטביא דבי עילאי. ולא גרסינן "אריא", דאפילו בין אונא לאונא אית ליה תשע אמנתא, אם כן משכיה טפי משיתסר. נתתור כבי ושיני –
 61 מכאן משמע דכבי לא הוי החניכיים שקורין יינציב"ש, שאותן אין דרכן ליפול כדאשכחן ב"עריב פסחים" (ק"ג, א) אמר ליה רב לבריה: לא תשתי סמא ולא תעקור כבי. אלא כבי הם
 62 השינים האחרונים הטוחנים המאכל, ושינים הם השינים שלפנים. וכן (איוב יג) "על מה אשא בשרי בשיני" מתרגמינן: אטול בסרי בכבי.

להתיר חלבה, והכי קאמר: אלו הן סימני חיה שחלבה
 מותר – כל שיש לה קרנים וטלפים. רבי דוסא אומר:
 יש לה קרנים – אי אתה צריך לחזור על טלפים, יש לה
 טלפים – צריך אתה לחזור על קרנים; וקרש, אף על
 פי שאין לו אלא קרן אחת – מותר. – פללא הוא? והרי
 עז, דיש לו קרנים וטלפים, וחלבו אסור! – כרובות
 בעינן. – והרי שור, דכרובות, וחלבו אסור! – חרוקות
 בעינן. – והרי עז, דחרוקות, וחלבו אסור! – מפוצלות
 בעינן. – והרי צבי, דאין מפוצלות, וחלבו מותר! –
 חדורות בעינן. הלכך, היכא דמיפצאל – לא דינא ולא
 דינא; היכא דלא מיפצאל – בעינן כרובות חדורות
 וחרוקות, והוא דמיבלע חירקיהו; והיינו ספיא דעיוא
 כרכו. והיא עיוא כרכו דהוא בי ריש גלותא, דעקור
 מלא צנא דתרבא מינה; רב אחאי אסר, רב שמואל
 בריה דרבי אבהו אכל מיניה, קרי אנפשיה: "מפרי פי
 איש תשבע בטנו". שלחו מתם: הלכתא פוותיה
 דשמואל בריה דרבי אבהו, והוהרו ברבינו אחאי,
 שמאיר עיני גולה הוא. "וקרש, אף על פי שאין לו אלא
 קרן אחת – מותר". אמר רב יהודה: קרש – מביא דבי
 עילאי, טגריס – אריא דבי עילאי. אמר רב כהנא: תשע
 אמהתא הוי בין אונא לאונא דאריא דבי עילאי. אמר
 רב יוסף: שיתסר אמהתא הוי משכיה דמביא דבי
 עילאי. אמר ליה קיסר לרבי יהושע בן חנניה: אלהיכם
 באריה מתיל, דכתיב: "אריה שאג מי לא ירא", מאי
 רבותיה? פרשא קמיל אריא! אמר ליה: לאו כהאי
 אריא מתיל, באריא דבי עילאי מתיל. אמר ליה: בעינא
 דמחזית ליה ניהלי! אמר ליה: לא מצית חזית ליה.
 אמר ליה: איברא, חזינא ליה! בעא רחמי, אתעקור
 מדוכתייה, פי הוה מרחיק ארבע מאה פרסי ניהם חד
 קלא – אפילו כל מעברתא, ושורא דרומי נפל;
 אדמרחק תלת מאה פרסי ניהם קלא אחרניא – נתור
 כפי ושיני דנברי, ואף הוא נפל מפורסייא לארעא. אמר
 ליה: במטותא מינה, בעי רחמי עליה דלהדר לדוכתייה!
 בעא רחמי עליה, ואתדר ליה לאתריה. אמר ליה קיסר
 לרבי יהושע בן חנניה: בעינא דאיחזי לאלהיכו! אמר
 ליה: לא מצית חזית ליה. אמר ליה: איברא,
 חזינא

בוקמתן

1 **אמרה** יח – בלשון תורה לשון זכר הוא דכתיב (יהושע י פסוק יג) "וירח עמד". וכי
 2 משה קניגי היה או בליסטרי היה – שהיה יודע להכיר השטועה. ואם תאמר:
 3 והא אמרין ב"המפלת" (נדה כדא) דשטועה באה מבמהמה טהורה, וליכא מאן דפליג.
 4 ואם כן יכול להיות שבהמה טהורה היה לו למשה וילדה לו שטועה, ולא אצטרך למהוי
 5 קניגי יש לומר: דשמא שטועה אינה באה אלא

6 מבמהמה שאינה מצויה בינינו. **עוים** מתימן
 7 באו כו' – שני מקראות הם בספר יהושע (יג).
 8 והכי כתיב "חמשת סרני פלשתים העותי
 9 והאשדודי האשקלוני הגתי והעקרוני והערים",
 10 והדר כתיב: "מתימן כל ארץ הכנעני ומערה
 11 אשר לצידונים עד אפקה עד גבול האמורי".
 12 והשתא מפרשה רב: "הערים" דכתיב בסוף קרא
 13 קמא – קאי א"תימן" דבראש קרא דבתריה.
 14 מה

8 **אחד? אמר לה: לכי ומעטי את עצמך! אמרה לפניו: רבונן של עולם, הואיל ואמרת לפניך**
 9 **דבר הנוג, אמעית את עצמי? אמר לה: לכי ומשול ביום ובלילה.** אמרה ליה: מאי רבותיה,
 10 **דשרגא בטיהרא מאי אהני? אמר לה: זיל לימנן בך ישראל ימים ושנים.** אמרה ליה: **יומא**
 11 **נמי, אי אפשר דלא מנו ביה תקופתא, דכתיב: "והיו לאתת ולמועדים ולמים ושנים"!** –
 12 **זיל, ליקרו צדיקי בשמיך: יעקב הקטן, שמואל הקטן, דוד הקטן. חזויה דלא קא מיתבא**
 13 **דעתה, אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו פפרה עלי שמיעטתי את הירח! והיינו דאמר רבי**
 14 **שמעון בן לקיש: מה נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר בו "לה"?** אמר הקדוש ברוך
 15 **הוא: שעיר זה יהא פפרה על שמיעטתי את הירח. רב אסי רמי, פתיב: "ותוצא הארץ**
 16 **דשא" בתלת בשפתא, וכתיב: "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ" במעלי שפתא! מלמד**
 17 **שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים, וירדו**
 18 **גשמים וצמחו; ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים. רב נחמן בר פפא**
 19 **הויא ליה ההיא גינתא, שדי ביה ביורני ולא צמת, בעא רחמי - אתא מימרא וצמת, אמר:**
 20 **היינו דרב אסי. אמר רב חנן בר רבא: השטועה - בריה בפני עצמה היא, שיש לה שני**
 21 **גבין ושני שדראות; וכי משה רבינו קניגי היה, או בליסטרי היה? מפאן תשובה לאומר אין**
 22 **תורה מן השמים! אמר ליה רב הסדא לרב תחליפא בר אבינא: זיל כתוב "קניגי ובליסטרי"**
 23 **באגדתך, ופרשה. "ואת חמשת סרני פלשתים העותי והאשדודי האשקלוני הגתי והעקרוני**
 24 **והערים", אמר חמשה וחשיב שיתא! אמר רבי יונתן: ארוגיקי שלחן חמשה. אמר ליה רב**
 25 **הסדא לרב תחליפא בר אבינא: כתוב "ארוגיק" באגדתך, ופרשה. ופליגא דרב, דאמר רב:**
 26 **עוים מתימן באו. תנא נמי הכי: עוים מתימן באו, ולמה נקרא שמן עוים - שעויתו את**
 27 **מקומן. דבר אחר: עוים - שאווי לאלהות הרבה. דבר אחר: עוים - שכל הרוואה אותם**
 28 **אוחזות עוית. אמר רב יוסף: ואית להו שיתסרי דרי שניי לכל חד וחד. אמר רבי שמעון**
 29 **בן לקיש: הרבה מקראות שראויין לשרוף כספרי מינין, והן הן גופי תורה; "והעוים הישבים**
 30 **בחצרים עד עזה", מאי נפקא לן מינה? מודאשבעיה אבימלך לאברהם: "אם תשקר לי**
 31 **ולניני ולנכדי", אמר הקדוש ברוך הוא: ליתו כפתורים, ליפקו מעוים דהיינו פלשתים, וליתו**
 32 **ישראל ליפקו מפפתורים. פיוצא בדבר אתה אומר: "פי חשבון עיר סיוח מלך האמרי הוא**
 33 **והוא נלחם במלך מואב" וגו', מאי נפקא מינה? דאמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל:**
 34 **"אל תצר את מואב"; אמר הקדוש ברוך הוא: ליתי סיוחן ליפוק ממואב, וליתו ישראל**
 35 **וליפקו מסיחון; והיינו דאמר רב פפא: עמוז ומואב טיהרו בסיחון. "צידנים יקראו לחרמון**
 36 **שרין", תנא: שניר ושיריון - מהרי ארץ ישראל, מלמד שכל אחד ואחד מאומות העולם**
 37 **הלך ובנה לו כרך גדול לעצמו, והעלה לו על שם הרי ארץ ישראל; ללמדך שאפילו הרי**
 38 **ארץ ישראל חביבין על האומות העולם. פיוצא בו: "ואת העם העביר אתו לערים", מאי**
 39 **נפקא מינה - דלא ליקרו לאחיו גלוותא. "סימני העוף לא נאמרו". ולא? והתניא: "גשר" -**

הקדוש ברוך הוא, ואמר להם: ארץ רפאים היא נחשבת, שרפאים ישבו בה מקדם, אבל לא זו היא שנתתי לאברהם, אלא לאלו נתתיה, שגרשו משם וישבו תחתיהם בשכר אברהם,
 שיצאו בני עשו הימנו, ולוט היה קרוב לאברהם. וכשהגיעו לחבל ארזוב כתיב (דברים א) "ההוא יקרא ארץ רפאים" – זו היא שנתתי לאביכם. והוא נלחם במלך מואב – למה לו
 לאשמועינן? אלא משום דכתיב "אל תצר את מואב" וגו'. והיינו דאמר רב פפא – במסכת גיטין (לאהא). עמוז ומואב טיהרו בסיחון – על ידי סיוחן טהרו ארצם ישראל. במואב
 כתיב (במדבר כא): "והוא נלחם" וגו'. ובעמון מפורש בנחלת בני גד בספר יהושע (יג): "וידו להם הבול יעור וכל ארץ הגלעד וחצי (ארץ) בני עמון", וקא חשיב ואזיל, וכתיב בספיה:
 "יתר ממלכת סיוחן, אלמא סיוחן כבש לארץ בני עמון. ועוד מצינו במלך בני עמון שאמר למלאכי יפתו: "כי לקח ישראל את ארצו מארנון ועד היבוק" ושופטים יא, אלמא ארץ בני
 עמון הוא. והם מסיחון כבשוה, דכתיב בו "וירשו את ארצו מארנון ועד היבוק" ושם, אבל מהנשאר בידם לא לקחו כלום. צידונים יקראו וגו' – למה לזי? תנא שניר ושיריון הרי
 ארץ ישראל הן – וחרמון קרוב לצידונים ולאמורי, ובנו עליו כרכים, זה קרא לו "שריון" וזה קרא לו "שניר". העביר אותו לערים – מאי אשמועינן? כי היכי דלא ליקרו –
 מצרים לאחיו לאחר זמן "גולים בני גולים", לכך הגלם.

1 **נשר** — החזק בטמאים ודין בנין אב הימנו, דמה נשר מיוחד דאין לו אחד מכל
2 הסימנים הללו וטמא — אף כל שאין לו אחד מכל הסימנים הללו מין נשר הוא
3 וטמא. אבל עוף שיש בו אחד מכל אלו — טהור, וכל שכן שנים או שלשה או
4 כולם, חוץ מעופות המפורשים בפרשה, שגזירת הכתוב הוא, שאף על פי שיש בהן
5 סימן טהרה כדאמר לקמן — טמאים. והאי
6 "אף" לא מרבי אלא מין נשר. דאין עוף טמא
7 בעולם אלא עשרים וארבעה האמורים כאן,
8 וכדתיא לקמן (חולין סג,א): לפיכך מנה
9 הכתוב בטמאים. ובהנך עשרים וארבעה
10 אמרינן דאית בהו בכלהו סימני טהרה חוץ
11 מן הנשר. תורים — מנה הכתוב לטהרה,
12 ומחן אתה דן בנין אב לכולן. ואף על גב
13 דקשיא סיפא לרישא, דרישא מכשר אפילו
14 בחד סימן, וסיפא לא מכשר עד דאיכא
15 כולהו — רישא דוקא, וסיפא לקמן מפרש
16 לה. פירושו — לא נתפרשו הסימנים ממש
17 בתורה. אלא מדמנה תורין בטהורין, והני
18 איתנהו בהו, ומנה נשר בטמאין, ובארבעה
19 סימנים הללו הן חלוקין — שמע מינה: הן הן
20 סימני טהרה. עוף הבא לפנינו בסימן אחד
21 — של טהרה, טהור. וכל שכן אם בא בשנים
22 או שלשה, ובלבד שיכיר בו שאינו מעשרים
23 וארבעה הכתובים. אם כן — דמתורין
24 ילפינן. שאר עופות טמאין למה לי —
25 דכתביניהו? והא לית חד בהו דליהו ביה
26 כולהו ארבעה סימנים! דהכי אמרינן לקמן, דבעשרים מינייהו איכא שלשה
27 סימנים, ובעורב תרין, ובפרס ובעוגיה חד חד. דהכי גרסינן: וילף מינייהו מה התם
28 תלתא ולא אכלינן אף כל תלתא ולא ניכול וכל שכן תרי וחד. אם כן —
29 דאפילו בתלתא נפקא לן מעופות המפורשים דלא מתכשר, למה לי למיכתב עורב
30 דלית ליה אלא תרי?

1 **מה נשר מיוחד, שאין לו אצבע יתרה, ונפק, ואין**
2 **קורקבנו נקלף, ודורס ואוכל - טמא, אף כל פיוצא**
3 **בו טמא; תורין שיש להן אצבע יתרה, ונפק, וקורקבן**
4 **נקלף, ואין דורסין ואוכלין - טהורין, אף כל פיוצא**
5 **בהן טהורין! אומר אביי: לא נאמר פירושו מדרבי**
6 **תורה, אלא מדרבי סופרים. הני רבי תיאי: עוף הבא**
7 **בסימן אחד - טהור, לפי שאין דומה לנשר; נשר**
8 **דלית ליה כלל - הוא דלא תיכול, הא איכא דאית**
9 **ליה חד - תיכול. - וילף מתורין, מה תורין דאיכא**
10 **פולחו ארבעה, אף הבא נמי - עד דאיכא פולחו**
11 **ארבעה! - אם כן, שאר עופות טמאין דכתב רחמנא**
12 **למה ליה? - וילף מינייהו: מה התם תלתא ולא**
13 **אכלינן - אף כל תלתא ולא ניכול, וכל שכן תרי**
14 **וחד! - אם כן, עורב דכתב רחמנא למה ליה השתא**
15 **דאית ליה תלתא לא אכלינן, דאית ליה תרי מיפיעיא?**
16 **ולף**

1 בשסועה וחולין סב,ב) לא שייך למימר הכי, דאין זה מין בפני עצמו אלא ולד בהמה,
2 כדאיתא ב"המפלת" (נדה כד,א). **הדורס** — פירש בקונטרס: שאוחז בצפורניו ומגביה
3 מן הקרקע מה שאוכל. וקשה לרבינו תם: דהא אפילו תרגולת עושה כן! ומפרש רבינו
4 תם: דורס ואוכל מחיים, ואינו ממתין לה עד שתמות. כי הדיא דפרק "אלו עוברין"
5 (פסחים טב,ב): המשיא את בתו לעם הארץ — כאילו כופתה לפני ארי, מה ארי דורס
6 ואוכל ואינו ממתין עד שתמות — אף עם הארץ מכה ובוטל ואינו ממתין עד שתתפייס.
7 וכן בסוף פרק קמא דבבא קמא (טז,ב): ארי ברשות הרבים דרס ואכל פטור — פירוש: מחיים, דהיינו אורחיה, והוי שן, טרף ואכל חייב — פירוש: לאחר מיתה, דלא היינו אורחיה, והוי
8 ליה קרן. ופריך: והא כתיב "ארי טורף בדי גורותיו!" ומשני: בשביל גורותיו שהן קטנים דרכו לחמית, ומתקן ללבאותיו — בשביל לבאותיו. **כל** שיש לו אצבע יתירה חפץ וקורקבנו
9 נקלף טהור — בגמרא (חולין סה,א) קתני ברייתא. רבן גמליאל אומר: כל שיש לו אצבע יתרה חפץ וקורקבנו נקלף — בידוע שהוא טהור. ופירש שם בקונטרס דארישא סמיק, דתני:
10 כל עוף הדורס טמא, ואם אינו דורס טהור. ואתא למימר רבן גמליאל: ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים — בידוע שהוא טהור. ואין לשון הברייתא משמע כן. ומפרש רבינו
11 תם: כיון שיש לו שלשה סימנים הללו של טהרה — בידוע שאינו דורס וטהור, ואין צריך לבדוק בסימן של דריסה. ויש ללמוד מתוך כך, דהא דאמר לקמן בגמרא דשלשה סימנים חדרי
12 בכלהו, פירוש: בתשעה עשר עופות — על כרחך חד מינייהו אינו דורס. דאי יש להם אצבע יתרה חפץ וקורקבן נקלף — אם כן אינן דורסין, ויש להם ארבע סימני טהרה. אלא, אינו
13 דורס — חד מינייהו מהתלת. וכן יש לדקדק מדקאמר בגמרא (חולין סב,א): עוף הבא בשני סימנים טהור, והוא שיכיר עורב. ועל כרחך חד מאותן שני סימנים אינו דורס, דכל עוף
14 הדורס טמא. ומדצריך להכיר עורב — אלמא עורב לאו דורס. ושני סימני טהרה של עורב חדרי בכלהו תשעה עשר עופות, דסימן הרביעי דליתיה בתשעה עשר עופות — ליתיה
15 אלא או בפרס או בעוגיה, כדמוכח בגמרא (עמוד ב). ואם תאמר: ולמה ליה למנקט הבא כל שלשה סימני טהרה? בתרי מינייהו היה יכול לומר בידוע שהוא טהור! כגון באותו סימן
16 דליתיה בתשעה עשר עופות, וסימן אחר עמו, דתו ליכא לספוקי בשום עוף טמא. דנשר, לית ליה שום סימן טהרה, ופרס ועוגיה — לית להו אלא חד, ועורב ותשעה עשר עופות —
17 לית בהו אותן תרי סימני טהרה, אלא חד מינייהו! וכי תימא, דלא הוי ידעינן מאי נינהו אותן סימני טהרה דליתיה בתשעה עשר עופות. והלא הוי מכירין שלך, כדאמר רבי יוחנן וחולין
18 סג,א): לדידי חוי לי שלך וכו' לדידי חוי לי רחם ועבדי שרקק. וכן התנשמת שהיא באות בשבעופות. ובפרק "המפלת" (נדה כג,ב): קריא וקיפופא דעיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם,
19 והיינו כוס וינשוף. והואיל ומכירין אותן — ליבדוק בהן, והוי יכולין להחיר עוף הבא לפנינו באותו סימן רביעי שאין בכלן סימן אחר עמו, דהשתא ליכא לספוקי בשום עוף טמא! וכן
20 עורב הוי מכירין, כדאמר בפרק "מפנין" (שבת קכח,א): מטלטלין את הלוחף מפני שהוא מאכל לעורבים, ומפרש התם דכל ישראל בני מלכים הם. ולקמן (חולין סה,א): לא לחנם הלך
21 זוריר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו. ובפרק "השולח" (גיטין מה,א) אמרינן דאתא עורב ואמר "עיליש רח". ובסוף פרק "במה אשה" (שבת סו,ב): האומר לעורב צרה. ואם כן לבדוק
22 שני סימני טהרה דעורב, ובאותן שני סימני טהרה דליתנהו בעורב ליתכשרו כולהו עופות! וגם מתוך ההלכה יש קצת לברר, מדקאמר בגמרא (חולין סב,א): הלא אנשי כפר תמרתא
23 אוכלין אותה מפני שיש לה זפק. וגבי סנונית לבנה קאמר (שם): והלא אנשי גליל אוכלין אותה מפני שקורקבנו נקלף. אלמא הנהו שנים ליתנהו בעורב! וכי תימא, דמתניתין לאו כל
24 שלשה סימני טהרה בעיא, אלא או או קתני, וארישא קאי, דקתני: כל עוף הדורס טמא. ואם אינו דורס, ויש לו אצבע יתירה, או זפק, או קורקבנו נקלף — טהור. אי אפשר לומר כן
25 כלל, שהרי הוכחתי דחד משני סימני טהרה של עורב היינו אינו דורס, אם כן באינו דורס ובאידך חד סימן דבעורב היכי אכלי להו? נידוש דלמא עורב הוא! ונראה לפרש דכל עיקר
26 משנתנו לא באת אלא לאשמעינן ארבעה סימנים של טהרה, וממילא ידעינן דבהנך סימני טהרה דליתנהו בעורב מחוקקין ליה בטהרה. **לא** נאמר פירושו מדרבי תורה אלא מדרבי
27 סופרים — פירש בקונטרס: מדמנה תורין בטהורין והנהו איתנהו בהו, ומנה נשר בטמאין, ובארבעה סימנים הללו הם חלוקין — שמע מינה הן הם סימני טהרה. וקשה לפירושו, דקאמר
28 בסמוך: וילף מפרס ועוגיה. אם כן, נשר דכתב רחמנא למה ליה השתא דאית ליה חד לא אכלינן, דלית ליה כלל מבעיא? הא איצטריך נשר — לאורוי לן סימני טהרה! ומיהו, מפרס
29 ומעוגיה לחודייהו הוה ידעי, דבכל מה שפרס חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה, וכל מה שעוגיה חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה, ובין שניהם הם חלוקין מתורין מכל ארבעה
30 סימנים. אבל קשה מתורין, דקאמר (עמוד ב) דלא אצטריך למכתב אלא לקרבן. הא צריכי למכתב, משום דמינייהו ילפינן סימן טהרה ועוד, אי לא כתיבי תורין הוה אמינא איכא
31 דארבעה סימני טהרה, דהשתא שלשה מהם ידו סימני טומאה, שיהו בתשעה עשר עופות ארבעה סימני טומאה, ובנשר חו' ומיהו, הכי לא הוה מצי למימר, דהא פרס ועוגיה, הוה
32 דאית ביה סימנא דלא הדר בכלהו — לא ידא בהו שום סימן טומאה, שהוא ממש איכא בתשעה עשר עופות. אבל היינו יכולין לעשות כל סימני עורב סימני טומאה! ונראה לפרש:
33 דסלקא דעתך שיש שום תורין מיותר לאורוי לן סימני טהרה. לכך פריך: הוה תורין למה ליה דלאורוי לן סימני טהרה? זה הייתי יודע מתורין דאתא לגופיה ומנשר! ומשני: דאין
34 שום תורין מיותר, וכולהו אתו לקרבן. **מה** התם תלתא ולא אכלינן כו' — הוה מצי לשנויי דהוה ליה תשעה עשר כתובים הבאים כאחד, אלא דעדיפא קא משני. ומיהו קשה, דזה
35 הדבר עצמו היה רוצה ללמוד מתורין, דבתלתא לא אכלינן עד דאיכא כולהו. וכיון דמשני: אם כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי, אם כן מאי הדר פריך: וילף מהתם, מה
36 התם תלתא ולא אכלינן כו' ויש לומר, דפריך: וילף מינייהו דבאותן שלשה סימנים לא ניכול, אלא בתרי מינייהו ובחד דלית בהו אכלינן, דהיינו תלתא: דהא לא הוה ידעינן מתורין
37 עד דאיכא כולהו. ומשני: אם כן, עורב דכתב רחמנא למה לי. דכיון שאינן מטורח אלא בשני סימנים ואחר דליתיה בתשעה עשר עופות, אם כן לעורב דלית ביה אלא תרי למה ליה?
38 ונילף

1 **אם**
2 וכן בסוף פרק קמא דבבא קמא (טז,ב): ארי ברשות הרבים דרס ואכל פטור — פירוש: מחיים, דהיינו אורחיה, והוי שן, טרף ואכל חייב — פירוש: לאחר מיתה, דלא היינו אורחיה, והוי
3 ליה קרן. ופריך: והא כתיב "ארי טורף בדי גורותיו!" ומשני: בשביל גורותיו שהן קטנים דרכו לחמית, ומתקן ללבאותיו — בשביל לבאותיו. **כל** שיש לו אצבע יתירה חפץ וקורקבנו
4 נקלף טהור — בגמרא (חולין סה,א) קתני ברייתא. רבן גמליאל אומר: כל שיש לו אצבע יתרה חפץ וקורקבנו נקלף — בידוע שהוא טהור. ופירש שם בקונטרס דארישא סמיק, דתני:
5 כל עוף הדורס טמא, ואם אינו דורס טהור. ואתא למימר רבן גמליאל: ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים — בידוע שהוא טהור. ואין לשון הברייתא משמע כן. ומפרש רבינו
6 תם: כיון שיש לו שלשה סימנים הללו של טהרה — בידוע שאינו דורס וטהור, ואין צריך לבדוק בסימן של דריסה. ויש ללמוד מתוך כך, דהא דאמר לקמן בגמרא דשלשה סימנים חדרי
7 בכלהו, פירוש: בתשעה עשר עופות — על כרחך חד מינייהו אינו דורס. דאי יש להם אצבע יתרה חפץ וקורקבן נקלף — אם כן אינן דורסין, ויש להם ארבע סימני טהרה. אלא, אינו
8 דורס — חד מינייהו מהתלת. וכן יש לדקדק מדקאמר בגמרא (חולין סב,א): עוף הבא בשני סימנים טהור, והוא שיכיר עורב. ועל כרחך חד מאותן שני סימנים אינו דורס, דכל עוף
9 הדורס טמא. ומדצריך להכיר עורב — אלמא עורב לאו דורס. ושני סימני טהרה של עורב חדרי בכלהו תשעה עשר עופות, דסימן הרביעי דליתיה בתשעה עשר עופות — ליתיה
10 אלא או בפרס או בעוגיה, כדמוכח בגמרא (עמוד ב). ואם תאמר: ולמה ליה למנקט הבא כל שלשה סימני טהרה? בתרי מינייהו היה יכול לומר בידוע שהוא טהור! כגון באותו סימן
11 דליתיה בתשעה עשר עופות, וסימן אחר עמו, דתו ליכא לספוקי בשום עוף טמא. דנשר, לית ליה שום סימן טהרה, ופרס ועוגיה — לית להו אלא חד, ועורב ותשעה עשר עופות —
12 לית בהו אותן תרי סימני טהרה, אלא חד מינייהו! וכי תימא, דלא הוי ידעינן מאי נינהו אותן סימני טהרה דליתיה בתשעה עשר עופות. והלא הוי מכירין שלך, כדאמר רבי יוחנן וחולין
13 סג,א): לדידי חוי לי שלך וכו' לדידי חוי לי רחם ועבדי שרקק. וכן התנשמת שהיא באות בשבעופות. ובפרק "המפלת" (נדה כג,ב): קריא וקיפופא דעיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם,
14 והיינו כוס וינשוף. והואיל ומכירין אותן — ליבדוק בהן, והוי יכולין להחיר עוף הבא לפנינו באותו סימן רביעי שאין בכלן סימן אחר עמו, דהשתא ליכא לספוקי בשום עוף טמא! וכן
15 עורב הוי מכירין, כדאמר בפרק "מפנין" (שבת קכח,א): מטלטלין את הלוחף מפני שהוא מאכל לעורבים, ומפרש התם דכל ישראל בני מלכים הם. ולקמן (חולין סה,א): לא לחנם הלך
16 זוריר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו. ובפרק "השולח" (גיטין מה,א) אמרינן דאתא עורב ואמר "עיליש רח". ובסוף פרק "במה אשה" (שבת סו,ב): האומר לעורב צרה. ואם כן לבדוק
17 שני סימני טהרה דעורב, ובאותן שני סימני טהרה דליתנהו בעורב ליתכשרו כולהו עופות! וגם מתוך ההלכה יש קצת לברר, מדקאמר בגמרא (חולין סב,א): הלא אנשי כפר תמרתא
18 אוכלין אותה מפני שיש לה זפק. וגבי סנונית לבנה קאמר (שם): והלא אנשי גליל אוכלין אותה מפני שקורקבנו נקלף. אלמא הנהו שנים ליתנהו בעורב! וכי תימא, דמתניתין לאו כל
19 שלשה סימני טהרה בעיא, אלא או או קתני, וארישא קאי, דקתני: כל עוף הדורס טמא. ואם אינו דורס, ויש לו אצבע יתירה, או זפק, או קורקבנו נקלף — טהור. אי אפשר לומר כן
20 כלל, שהרי הוכחתי דחד משני סימני טהרה של עורב היינו אינו דורס, אם כן באינו דורס ובאידך חד סימן דבעורב היכי אכלי להו? נידוש דלמא עורב הוא! ונראה לפרש דכל עיקר
21 משנתנו לא באת אלא לאשמעינן ארבעה סימנים של טהרה, וממילא ידעינן דבהנך סימני טהרה דליתנהו בעורב מחוקקין ליה בטהרה. **לא** נאמר פירושו מדרבי תורה אלא מדרבי
22 סופרים — פירש בקונטרס: מדמנה תורין בטהורין והנהו איתנהו בהו, ומנה נשר בטמאין, ובארבעה סימנים הללו הם חלוקין — שמע מינה הן הם סימני טהרה. וקשה לפירושו, דקאמר
23 בסמוך: וילף מפרס ועוגיה. אם כן, נשר דכתב רחמנא למה ליה השתא דאית ליה חד לא אכלינן, דלית ליה כלל מבעיא? הא איצטריך נשר — לאורוי לן סימני טהרה! ומיהו, מפרס
24 ומעוגיה לחודייהו הוה ידעי, דבכל מה שפרס חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה, וכל מה שעוגיה חלוק מתורין הייתי עושה סימן טהרה, ובין שניהם הם חלוקין מתורין מכל ארבעה
25 סימנים. אבל קשה מתורין, דקאמר (עמוד ב) דלא אצטריך למכתב אלא לקרבן. הא צריכי למכתב, משום דמינייהו ילפינן סימן טהרה ועוד, אי לא כתיבי תורין הוה אמינא איכא
26 דארבעה סימני טהרה, דהשתא שלשה מהם ידו סימני טומאה, שיהו בתשעה עשר עופות ארבעה סימני טומאה, ובנשר חו' ומיהו, הכי לא הוה מצי למימר, דהא פרס ועוגיה, הוה
27 דאית ביה סימנא דלא הדר בכלהו — לא ידא בהו שום סימן טומאה, שהוא ממש איכא בתשעה עשר עופות. אבל היינו יכולין לעשות כל סימני עורב סימני טומאה! ונראה לפרש:
28 דסלקא דעתך שיש שום תורין מיותר לאורוי לן סימני טהרה. לכך פריך: הוה תורין למה ליה דלאורוי לן סימני טהרה? זה הייתי יודע מתורין דאתא לגופיה ומנשר! ומשני: דאין
29 שום תורין מיותר, וכולהו אתו לקרבן. **מה** התם תלתא ולא אכלינן כו' — הוה מצי לשנויי דהוה ליה תשעה עשר כתובים הבאים כאחד, אלא דעדיפא קא משני. ומיהו קשה, דזה
30 הדבר עצמו היה רוצה ללמוד מתורין, דבתלתא לא אכלינן עד דאיכא כולהו. וכיון דמשני: אם כן שאר עופות טמאין דכתב רחמנא למה לי, אם כן מאי הדר פריך: וילף מהתם, מה
31 התם תלתא ולא אכלינן כו' ויש לומר, דפריך: וילף מינייהו דבאותן שלשה סימנים לא ניכול, אלא בתרי מינייהו ובחד דלית בהו אכלינן, דהיינו תלתא: דהא לא הוה ידעינן מתורין
32 עד דאיכא כולהו. ומשני: אם כן, עורב דכתב רחמנא למה לי. דכיון שאינן מטורח אלא בשני סימנים ואחר דליתיה בתשעה עשר עופות, אם כן לעורב דלית ביה אלא תרי למה ליה?
33 ונילף

אם כן — דמעוניה בעינן למילף, למה לי דכתב נשר? אלא מדכתביה שמע מינה: לא תילף מעוניה ושאר עופות הבאים בסימן אחד שאינן מין פרס ועוניה טהור. דמנשר תילף דלית ליה כלל לא תיכול, הא אית ליה חד אכול, וכל שכן תרי ותלתא, חוץ מעוניה ופרס דלא תכשרינהו בחד. ועורב נמי, אף על גב דאית ליה תרי לא

תיכול. ושאר עופות המפורשין, אף על גב דאית להו תלתא — לא, דלהכי פרט בהו קרא, משום דאתו מנשר להיתירא. אלא מעמא דכתב רחמנא נשר — משום הכי קים להו דסימן אחד טהור. הא לאו הכי הוה אמינא לילף מפרס ועוניה — דלא תכשריה בסימן אחד. אין מלמדין — דאי בחד סימן אתי לאורוי, ולמילף מיניה דטמא — ליכתוב חד וליתי איך מיניה. דאיכא נהאי ליכא נהאי — אותו סימן שישנו בזה אינו בזה. הלכך לאו שני כתובין הבאין כאחד נידהו, דהא מיצרך צריכי, דאי כתיב פרס הוה אמינא: בהאי סימנא הוה דלא תיכול, אבל בסימנא דעוניה אכול — להכי איצטרך עוניה, ואי כתב עוניה — פרס לא אתי מיניה. וכיון דתרויהו צריכי, הוה אמינא: נילף מיניהו דבסימן אחד לא תיכול — כתב רחמנא נשר. מבדי עשרים וארבעה עופות טמאין הן — ובכולהו איכא שלשה סימני טהרה בר מעורב, ואי אפשר דהאי דאיתיה בפרס ליתיה בחד מהני, והאי דאיתיה בעוניה ליתיה בחד מהני. וכתב לן תרי זימני בכל חד דלא תיכיליה בהוא סימנא, והוה להו שני כתובין הבאין כאחד, ואין מלמדין לשאר עופות הבאין לפניו דלא תיכיליה בחד מהני תרי סימני. וכיון דאין מלמדין, מנא תיתי לן איסורא דאיצטרך נשר למישרייה? תלתא חדרי בכוליהו — השלשה חורין בכולן, כלומר, בולן, בין מין שיש לו שלשה, דהיינו עשרים מינייהו, ובין עורב דיש לו שנים — אותן שנים מאלו שלשה הן. והרביעי אינו (באחד) (באחד) מכל שלשה סימנין המנויין החוזרים בהם. וחד מהנך שלשה איתיה אי בפרס אי בעוניה. והרביעי ישנו בחבירו. ונמצא שסימן זה לא נאמר אלא פעם אחת. מהו דתימא נילף מיניה — לאסור עוף הבא בסימן אחד, באיזה מכל הסימנים הללו, דהא לא ידעו מאי נידהו הוהו סימנא דאיכתב לחודיה למילף מיניה — להכי אתא נשר, למימרא: האי הוא דלית ליה כלל, הא עוף הבא בסימן אחד — טהור. הכי גרסינן: אלא תורים דכתבי רחמנא למה לי — הואיל ולא מינייהו ילפינן. ואי לגופייהו — לא איצטריכו, דהא אפילו בסימן אחד טהור. לקרבן — שהן לבדן כשרים לקרבן ולא עוף אחר. והאי דקתני להו תנא לעיל, וקאמר "אף כל" — לא איצטרך למילף מיניהו מידי סימני טהרה, דהא בסימן אחד נפקא לן מנשר, וכל שכן בארבעה. אלא סימנא בעלמא אורי לן, שאלו הן סימני טהרה — אותן שהנשר והתורין חלוקין בהן. ואית דגרסי: אלא תורין דקתני תנא למאי הלכתא. ולא יתכן, דהא אם כן מאי תירוציה דרב עוקבא, דקאמר: לקרבן? דמי איכא למימר "אף כל" מרבי תרנגולין לקרבן הואיל ויש בהן ארבעה סימנים? והלא כמה פעמים שנה בהן הכתוב. ותניא בתורת כהנים: יכול כל עוף יהא כשר לקרבן? תלמוד לומר "והקריב מן התורים" וגו' — אין לך עוף כשר אלא תורים ובני יונה.

היה

אחד, אם כן לישתוק או מפרס או מעוניה, ומחד הוה ילפינן דעוף הבא בסימן אחד טמא, והוא הדין לחבירו. וכי תימא, אי לא כתיב אלא פרס הוה אמינא: באותו סימן שישנו בפרס טמא, אבל בעוניה שיש בו סימן אחר — אימא דאותו סימן הוה סימן חשוב, וטהור באותו סימן גרידא. הא כיון דאותו סימן הוה בשאר תשעה עשר עופות, אם כן אינו חשוב לטהר בפני עצמו. דכי איכא תרי בהדיה (הרדי) הוה טמא — כל שכן הוא בפני עצמו, ולא היה צריך למכתב עוניה וילפינן לה מפרס. אלא להכי כתביה — למימר דהוה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין! ומשני, דאיכא סימן אחד בפרס או בעוניה דליתיה בתשעה עשר עופות. והשתא לא הוה שני כתובים, דכי ילפת לטמא בסימן אחד מאותו סימן שיש בתשעה עשר עופות — לא מצי למימר: איך דכתב רחמנא למה לי, דאיצטרך משום אותו סימן חדש, דהוה אמינא שהוא סימן חשוב יותר לטהר, דליתיה בשום עוף טמא. אבל מההוא ודאי שיש בו סימן החדש לא הוה ילפינן לטמא בסימן אחד, דאם כן, אותו שיש בו סימן שבתשעה עשר עופות למה לי? דאותו אינו חשוב יותר לטהר. ומיהו קשה, דאי מאותו שיש בו סימן אחד של תשעה עשר עופות ילפת לטמא עוף הבא בסימן אחד — לא ליכתוב כלל אלא סימן החדש, והוה ילפינן מיניה דכל עוף הבא באותו סימן טמא, וכל שכן באחד משאר שלשה סימנין, דלא מהני בשאר עופות! ופירוש הקונטרס עיקר. ומיהו קשה לפירוש הקונטרס, דלמה חשיב שני כתובים אותו שסימן טהרה שלו מתשעה עשר עופות ושכחד מהנך? ומה בכך? דילמא אתי ללמד על עצמו ועל כיצא בו שיש לו אחד משלשה סימני טהרה דטמאים. דמתשעה עשר עופות לא הוה אתי, דכולהו בתשעה עשר כתובים הבאים כאחד. ולא דמו כלל לאותן היתרים על שנים הראשונים של תשעה עשר עופות. דאף על גב דצריכי לגופייהו דלא ילפינן מיניהו, היינו משום דאם איתא דילפינן מיניהו לא ליכתוב אלא חד ומשאר כוליהו לישתוק. אבל הכא מאי לישתוק? אי לא כתיב חד דאיתיה בפרס או בעוניה — לא ילף מתשעה עשר, משום דהוה תשעה עשר כתובין הבאין כאחד. ואי כתיב חד דאיתיה בפרס או בעוניה ולא כתיב חזי תשעה עשר, אם כן הוה אמינא: דוקא בחד סימן אסירא, אבל שנים או שלשה שרו, ולהכי צריכי תרויהו. ולעולם נילף מסימן היחיד דאיתיה בפרס או בעוניה. ולא דמי כלל לאותם תשעה עשר גופייהו היתרים על השנים, דהם שוים כולם ואם איתא דילפינן מיניהו — לישתוק מכולהו, ולא ליכתוב אלא חד.

ונילף מעורב — הוה מצי למימר: אם כן "למינו" למה לי? מבדי עשרים וארבעה עופות טמאים הם — ובכולהו איכא שלשה סימני טהרה בר מעורב, ואי אפשר דהאי דאיתיה בפרס ליתיה בחד מהני, והאי דאיתא בעוניה נמי ליתיה בהני. וכתב לן תרי זימני כל חד וחד דלא תיכיליה בהאי סימנא, והוה ליה שני כתובים הבאים כאחד, ואין מלמדין לשאר עופות הבאין לפניו דלא תיכיליה בחד מהני תרי סימנים. וכיון דאין מלמדין, מנא לן איסורא, דאיצטרך נשר למישרייה? כך פירש בקונטרס. ואם תאמר: והא אבתי איצטרך נשר להתייר אותו סימן שלישי דליתיה לא בפרס ולא בעוניה אלא בתשעה עשר לחודייהו, דהוה אמינא דאסור, דהא השתא בתלתא לא אכלינן, באותו סימן לחודיה מיבעיא? נדי דלא הוה אסרינן בחד מהני תרי סימנים דאיתנהו בפרס ועוניה, משום דהוה שני כתובין הבאין כאחד כיון דאיתנהו בתשעה עשר עופות, מכל מקום באותו סימן שלישי הייתי אוסרו ואי הוה אמינא דאיתו שלישי הוה בעורב — הוה נידא, והשתא נמי הוה שני כתובים — עורב ותשעה עשר עופות. ומיהו, בלאו הכי לא קשה מידי, דמנן היה לי לאסור באותו סימן שלישי? דמתשעה עשר עופות לא ילפינן כלל, לא במה מצינו ולא בקל וחומר, דהוה להו תשעה עשר כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין. ומסיק דחד מהנך תלתא חדרי בכוליהו איתיה או בפרס או בעוניה, והרביעי ישנו בחבירו, נמצא שסימן זה לא נאמר אלא פעם אחת. מהו דתימא דנילף מיניה לאסור עוף הבא בסימן אחד באחד מן הסימנים הללו, דהא לא ידעין מאי נידהו הוהו סימן דאיכתיב לחודיה למילף מיניה — להכי אתא נשר, למימר: האי הוא דלית ליה כלל טמא, הא בעוף הבא בסימן אחד — טהור, כך פירש בקונטרס. ובחנם פירש דלא ידעין ליה מאי נידהו הוהו סימן דאיכתיב לחודיה למילף מיניה. דאפילו ידעין ליה, כדפרישית, שהו מבירים שלך ותנשמת וכסו וינשוף, מכל מקום איצטרך נשר למימר דלא ילפינן מיניה לאסור בהוא סימן. ואם תאמר: והיכי הוה מצי למילף מהאי דאית ביה סימן החדש לאסור בסימן אחד כזה? אם כן למה לי דכתב רחמנא הוהו דאית ביה חד מהני שלשה סימנין דחדרי בכוליהו? השתא בתלתא לא אכלינן, בחד מיבעיא? אלא ודאי להכי כתיב סימן הישן בחד מהנך, לומר דלא תילף גם מן החדש, ולעשות שני כתובין. דלגופיה לא איצטרך, דאתי מקל וחומר מתשעה עשר עופות! לאו פירכא היא, דמהנהו לא ילפינן כלל, דכולהו חשיבי מתשעה עשר כתובים הבאים כאחד כדפרישית, ולהכי פרטיה רחמנא להוהו דאית ביה חד סימן מהנך שלשה סימנין של תשעה עשר עופות, ולהכי נמי פרט לעורב, דלא ילפינן מיניה כלל ואכלינן בכל חד מהנך שלשה סימנין. ואם תאמר: ומאחר דמתשעה עשר עופות לא גמרינן, ולכך צריך למיכתב חד דאית ביה חד מסמינייהו, אם כן נילף מיניה מההוא אחד דצריך למיכתביה ביה, דעתה אינן שני כתובים, כיון דצריך למיכתביה! ויש לומר: דלא שייך למילף מיניה כלל. דהא לא גמרינן מתשעה עשר עופות מכל אותן היתרים על שנים הראשונים הכתובים, משום דאיצטרך קרא למכתבינהו, דלא מצינו למילפינהו משנים הראשונים, דהוה שני כתובים הבאים כאחד. הכי נמי ליכא למילף מיניה, והרי הן השתא שני כתובים הבאים כאחד, שאותו סימן כתוב עשרים זימנין. ועוד יש לומר כל הסוגיא בענין אחר: דמתחלה הישב פרס ועוניה שני כתובים הבאים כאחד, כלומר, משום דאי מינייהו ילפינן לטמא בסימן אחד, אם כן לישתוק או מפרס או מעוניה, ומחד הוה ילפינן דעוף הבא בסימן אחד טמא, והוא הדין לחבירו. וכי תימא, אי לא כתיב אלא פרס הוה אמינא: באותו סימן שישנו בפרס טמא, אבל בעוניה שיש בו סימן אחר — אימא דאותו סימן הוה סימן חשוב, וטהור באותו סימן גרידא. הא כיון דאותו סימן הוה בשאר תשעה עשר עופות, אם כן אינו חשוב לטהר בפני עצמו. דכי איכא תרי בהדיה (הרדי) הוה טמא — כל שכן הוא בפני עצמו, ולא היה צריך למכתב עוניה וילפינן לה מפרס. אלא להכי כתביה — למימר דהוה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין! ומשני, דאיכא סימן אחד בפרס או בעוניה דליתיה בתשעה עשר עופות. והשתא לא הוה שני כתובים, דכי ילפת לטמא בסימן אחד מאותו סימן שיש בתשעה עשר עופות — לא מצי למימר: איך דכתב רחמנא למה לי, דאיצטרך משום אותו סימן חדש, דהוה אמינא שהוא סימן חשוב יותר לטהר, דליתיה בשום עוף טמא. אבל מההוא ודאי שיש בו סימן החדש לא הוה ילפינן לטמא בסימן אחד, דאם כן, אותו שיש בו סימן שבתשעה עשר עופות למה לי? דאותו אינו חשוב יותר לטהר. ומיהו קשה, דאי מאותו שיש בו סימן אחד של תשעה עשר עופות ילפת לטמא עוף הבא בסימן אחד — לא ליכתוב כלל אלא סימן החדש, והוה ילפינן מיניה דכל עוף הבא באותו סימן טמא, וכל שכן באחד משאר שלשה סימנין, דלא מהני בשאר עופות! ופירוש הקונטרס עיקר. ומיהו קשה לפירוש הקונטרס, דלמה חשיב שני כתובים אותו שסימן טהרה שלו מתשעה עשר עופות ושכחד מהנך? ומה בכך? דילמא אתי ללמד על עצמו ועל כיצא בו שיש לו אחד משלשה סימני טהרה דטמאים. דמתשעה עשר עופות לא הוה אתי, דכולהו בתשעה עשר כתובים הבאים כאחד. ולא דמו כלל לאותן היתרים על שנים הראשונים של תשעה עשר עופות. דאף על גב דצריכי לגופייהו דלא ילפינן מיניהו, היינו משום דאם איתא דילפינן מיניהו לא ליכתוב אלא חד ומשאר כוליהו לישתוק. אבל הכא מאי לישתוק? אי לא כתיב חד דאיתיה בפרס או בעוניה — לא ילף מתשעה עשר, משום דהוה תשעה עשר כתובין הבאין כאחד. ואי כתיב חד דאיתיה בפרס או בעוניה ולא כתיב חזי תשעה עשר, אם כן הוה אמינא: דוקא בחד סימן אסירא, אבל שנים או שלשה שרו, ולהכי צריכי תרויהו. ולעולם נילף מסימן היחיד דאיתיה בפרס או בעוניה. ולא דמי כלל לאותם תשעה עשר גופייהו היתרים על השנים, דהם שוים כולם ואם איתא דילפינן מיניהו — לישתוק מכולהו, ולא ליכתוב אלא חד.

וילף מעורב: מה התם - תרי לא, אף כל תרי לא! - אם כן, פרס ועוניה דכתב רחמנא למה לי? השתא דאית ליה תרי - לא אכלינן, דאית ליה חד מיבעיא? וניגמר מפרס ועוניה! - אם כן, נשר דכתב רחמנא למה לי? השתא דאית ליה חד - לא אכלינן, דלית ליה כלל מיבעיא? אלא: נשר דלית ליה כלל - הוא דלא תיכול, הא דאית ליה חד - אכול. ואלא, מעמא דכתב רחמנא נשר, הא לאו הכי הוה אמינא: לילף מפרס ועוניה? הוה ליה פרס ועוניה שני כתובין הבאין כאחד, ושני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין! - גמורי, דאיכא נהאי ליכא נהאי, ודאיכא נהאי - ליכא נהאי. מבדי, עשרים וארבעה עופות טמאים הוה, אי אפשר דחד דאיכא נהאי ליכא נהאי, והוה להו שני כתובים הבאים כאחד! - גמורי: עשרים וארבעה עופות טמאים הוה, וארבעה סימנין; תלתא - חדרי בכוליהו, עשרים מהם - שלשה שלשה, ותרי - בעורב, חד - בפרס, וחד - בעוניה, דאיתיה נהאי ליתיה נהאי; מהו דתימא: לילף מיניה - כתב רחמנא נשר, נשר דלית ליה כלל - הוא דלא תיכול, הא איכא דאית ליה חד - אכול. - אלא תורין דכתב רחמנא למה לי? אמר רב עוקבא בר חמא: לקרבן. אמר רב נחמן: היה

1 היה בקי בהן – בפרס ועזניה, ויודע מי קרוי פרס ועזניה. עוף הבא בסימן אחד
 2 מהור – אם יודע שאין דומה להן, ואין שמו פרס ועזניה. אבל אם שמו פרס –
 3 חיישינן שמו מינו הוא. בסימן אחד טמא – שמו פרס ועזניה הם. בשני סימנים
 4 מהור – דנפקא ליה מספק פרס ועזניה, ומספק כל שאר עופות טמאין דאית להו
 5 תלתא, חוץ מעורב. הורזיר – הוא
 6 אישטורני"ל. מפני שיש לו זפק – ואין זה
 7 מאותן שני סימנים שבעורב, ומכל מקום אין
 8 לו אלא שנים. ולרבי אליעזר מפני שרגיל
 9 לשכון עם העורבים מחזיקו ממנו, וכדתינא
 10 וב"החובל" (בבא קמא צב.ב): רבי אליעזר
 11 אומר: לא על חנם הורזיר הולך אצל עורב,
 12 אלא מפני שהוא מינו. סנונית –
 13 ארונדייליא. עוף הבא בסימן אחד מהור –
 14 ואפילו אין בקי בהן ובשמותיהן. דלא חיישינן
 15 דלמא פרס ועזניה הן, כדמפרש לקמיה, דלא
 16 שכיחי בישוב אלא במדברות. והני מילי דלא
 17 דרים – כי משכחינן ביה סימן אחד –
 18 מחזיקין ליה בטהור, כל כמה דלא חזינן ליה
 19 דדריס. ונראה לי, שכל עוף הנותן רגלו על
 20 האוכל כשהוא אוכל ומחזיקו ברגלו שלא
 21 ינוד ולא ינטל כולו אצל פיו – הוא דריסה,
 22 וכן דרך העורבים שגולין בבתים שקורין
 23 קוא"ה. הא דרב נחמן מאי – דאמר לעיל
 24 דבעינן בקי, ואי לא – חיישינן לפרס ועזניה.
 25 מאי איבא – למאי נחזשו. המסרט –
 26 אשגרט"ר בעלז. לפהרת מצורע – שהוא
 27 "צפור" האמור בתורה ויקרא יד. מר זוטרא
 28 מתני הכי – להא דאמימר. לישנא קמא
 29 דאמימר, דפסק הלכתא כרבי אליעזר דאסר
 30 – לית ליה דרב יהודה דמכשר ליה לטהרת
 31 מצורע, דהא "טהורות" כתיב ושם. הכי
 32 גרסינן: היינו דקתני סנונית לבנה – ולא
 33 גרסינן "שחלקו בה", דלאו אדרב יהודה
 34 קאי, אלא אמתינתא דקתני: "למינהו" –
 35 להביא סנונית לבנה. לאפוקי דבתי –
 36 הגדלות והדרות בקירות הבתים, ושחורות
 37 הן, תסיל – מין יונה הוא. ופסול משום
 38 תורין – אם בא להביאו משיקין בתורת
 39 תורין, כדאמרין בפרק קמא (חולין כב.א):
 40 גדולים כשרים, קטנים פסולין. וכשר משום
 41 יונה בקטנה. דאציפי – מין תורין. תורין של
 42 רחבה – כך שמן. פוסלין
 1 היה בקי בהן ובשמותיהן, עוף הבא בסימן אחד
 2 - טהור; לא היה בקי בהן ובשמותיהן, בסימן
 3 אחד - טמא, בשני סימנים - טהור, והוא שכיב
 4 עורב. - עורב ותו לא? והתניא: "עורב" - זה
 5 עורב, "למינו" - רבי אליעזר אומר: להביא את
 6 הורזיר. אמרו לו רבבי אליעזר: והלא אנשי כפר
 7 המרתא שביהודה היו אוכלים אותו, מפני שיש
 8 להן זפק! אמר להם: אף הן עתידין ליתן את
 9 הדין. דבר אחר: "למינהו" - להביא סנונית לבנה,
 10 דברי רבי אליעזר. אמרו לו: והלא אנשי גליל
 11 העליון אוכלים אותו, מפני שקרקבנו נקלף! אמר
 12 להם: אף הן עתידין ליתן את הדין. אלא: עורב
 13 וכל מין עורב. אמר אמימר, הלכתא: עוף הבא
 14 בסימן אחד - טהור, והוא דלא דרים. אמר ליה
 15 רב אשי לאמימר: הא דרב נחמן מאי? אמר
 16 ליה: לא שמוע לי, כלומר, לא סבירא לי, מאי
 17 איבא, משום פרס ועזניה? ליתנהו בישוב. אמר
 18 רב יהודה: עוף המסרט - כשר לטהרת מצורע,
 19 וזו היא סנונית לבנה ששחלקו בה רבי אליעזר
 20 והכמרים. אמר אמימר: בחיורא פרסה - פולי עלמא
 21 לא פליגי דשריא; כי פליגי בדירוקא פרסה, רבי
 22 אליעזר אסר ורבנן שרו, והלכתא כרבי אליעזר.
 23 מר זוטרא מתני הכי: בדירוקא פרסה - פולי
 24 עלמא לא פליגי דאסיר; כי פליגי בדחיורא פרסה,
 25 רבי אליעזר אסר ורבנן שרו, והלכתא כרבנן דשרוי.
 26 בשלמא למאן דאמר: בחיורא פרסה פליגי -
 27 היינו דקתני: זו היא סנונית לבנה, אלא למאן
 28 דאמר: בדירוקא פליגי - מאי "זו היא סנונית
 29 לבנה"? - לאפוקי דבתי, דאופותיה. אמר רחבה
 30 אמר רבי יהודה: תסיל - פסול משום תורין,
 31 וכשר משום בני יונה; דאציפי ותורין של רחבה -
 32 כשרין משום תורין, ופסולין משום בני יונה. מתבין רב דניאל בר רב קטינא: כל העופות
 פוסלין

1 פוסלין מי חטאת – אם שתו מהן, מפני שאין מוצצין אלא מגביהין פיהן לאחר
 2 שקולטות את המים, והמים נופלים מפייהם, והרי הן כמי שנעשת בהם מלאכה,
 3 דקיימא לן במסכת גיטין (ג,גא) שהמלאכה פוסלתן. חוץ מן היונה מפני שמוצצת
 4 – ובאלו הנותרים לא נעשה מלאכה. ואם איתא – דתסיל מין יונה הוא. תסיל
 5 מוצצין ומקיא – ואפילו הכי מין יונה הוא,
 6 דהא מוצצין. ושאר עופות אין מוצצין, אלא
 7 שואבין בהרטום התחתון. וכיון דתסיל מקיא
 8 פוסל מפני הקיאה המעורבת, והוה ליה
 9 כרוק בעלמא. אי נמי, משום מלאכה.
 10 כופשני – תורין בלשון ארמי. צוצייני – על
 11 שם מקומן. אויב יון – וכל אלו מין אויב הן,
 12 אלא שיש להן שם לוי. אלמא שם לוי
 13 פסול! והאי מקשה סבר ד"צוצייני" שם לוי
 14 הוא, ולא על שם מקומן. כל שנשתנה שמו
 15 קודם מתן תורה – כגון אויב, ובאתה תורה
 16 והקפידה, כגון אויב שהזכירנו תורה בכמה
 17 מקומות, ולא נשמט לנו מקרא לכתוב אויב
 18 בשם לוי שמע מינה קפידא הוא. כופשני –
 19 לשון של תורים. הני כרוי – חגבין. רבי
 20 חלפי – אורטאו"ש. רבי כרבא – כרוב.
 21 ומלקינן עלייהו משום שרין העוף – דלאו
 22 ספק נינהו, אלא ודאי טמאין. צרדא –
 23 ברדא. בר מיניה – במבלעדי, כלומר, סור
 24 מעלינו. חובא וחוגא הרנוגא וסוגא כוחילנא
 25 תושלמי. והני קורקבנן נקלף בכסינא –
 26 ושאר שלשת הסימנן מבוררים בהן.
 27 ומספקא לן, אי קילוף הוא – הרי יש להן
 28 ארבעה סימנן, ויצאו מספק כל עופות
 29 טמאין. ואי לאו קילוף הוא – אין כאן אלא
 30 שלשה, ובספק שאר עופות טמאין שיש להם
 31 שלשה סימנן. דלא הוה מיקלף קורקבניה
 32 – אלמא, עוף טהור נמי זימנן דקשה לקלפן
 33 עמוני ולא עמונית – הלכה רווחת
 34 בישראל, דכתיב (דברים כג): "על דבר אשר
 35 לא קדמו אתכם", ואין דרכה של אשה
 36 לקדם. חויה דדרסה ואכלה – ראוה
 37 חכמים שדורסת ואוכלת. והיינו גירותא
 38 דאמרינן לקמן בפרק "כל הבשר" (חולין
 39 קט,ב): אסר לן גירותא, שרא לן לישנא
 40 דכוורא שטעמו כטעמו. ומתוך שאין אנו
 41 בקיין בהם, נראה לי דעוף הבא לפנינו יש
 42 לומר שמא ידרוס, דהא הך תרנגולתא
 43 דאגמא היו מחזיקין בטוהרה ולאחר זמן
 44 ראוה שדורסת. ואין עוף נאכל לנו אלא
 45 במסורת עוף שנסרו לנו אבותינו בטוהר,
 46 ושלא מסרו לנו – יש לחוש. ובמסורת יש
 47 לנו לסמוך, כדאמר לקמן (חולין סג,ב) שעוף
 48 טהור נאכל במסורת. שבור אנדרפטא –
 49 שם העוף. פירו רשיעא – שם אדם שהיה מוחזק רשע בעיניהם. מרדו זניד ואכיל
 50 – שם עוף אחד. וכן כולם שם עופות הן. פריאה אמנושא – שם מכשף, והוא
 51 עשה לשכת בית הפרוה, במסכת יומא (לה,א).

1 כרוי דבי חלפי – פירש בקונטרס, דאיירי בחגבים. ולא משמע כן, דכולה שמעתין
 2 בעופות איירי. ועוד, אי בחגבים טמאים איירי – פשיטא דלקי עלייהו משום שרין
 3 העוף! אלא בעופות קטנים מאד איירי, ושריצין על הארץ. וקמשמע לן דמטעם שרין העוף
 4 אסירי, דלא מיקרו עוף, ולא משום דמחסי סימן טהרה. מאי ספקיהו עופות טהורין
 5 קורקבנן נקלף וטמאין אין קורקבנן נקלף והני
 6 קורקבנן נקלף בכסינא – פירש בקונטרס: ושאר
 7 שלש הסימנן מבוררים בהן, ומספקא לן אי
 8 קילוף הוא – הרי יש לו ארבעה סימני טהרה
 9 ויצאו מספק כל עופות הטמאין. ואי לאו קילוף
 10 הוא – אין כאן אלא שלשה, ובספק שאר עופות
 11 טמאין הן שיש להן שלשה סימנן. ויש לדקדק
 12 מתוך כך ששלשה סימנן של טהרה של תשעה
 13 עשר עופות היינו: אצבע יתירה, חופק, ואינו
 14 דורס. ואי אפשר לומר בענין אחר, דאי אמרינן
 15 קורקבנו נקלף הוא בתשעה עשר עופות, והכא
 16 כגון דאיכא להנך ספקות שני סימני טהרה והאי
 17 דנקלף בכסין, והשתא, אם אחד מאותן שני
 18 סימנן היינו הדיא דליתיה אלא או בפרס או
 19 בעזניה, אפילו לא יחשב קילוף – ליכא למיחש
 20 למידי, דפרס ועזניה אין להם אלא סימן אחד,
 21 ואלו יש להם שנים, ותשעה עשר עופות ועורב
 22 אין להם סימן חדש. ואם אותן שני סימנן הן
 23 מהנך דהדרי בכלוהו, אם כן כשיחשב קילוף נמי
 24 – דילמא מתשעה עשר עופות נינהו. ולא
 25 מסתברא לומר דיודעים היו שאינם מתשעה
 26 עשר עופות, אלא שהיו מסופקין בעורב, הלבך
 27 אם הקילוף קילוף – יצאו מידי עורב, ואי לאו –
 28 יש לספק בעורב, אי נמי, סימן אחד יש להם עם
 29 זה הקילוף, ויודעים היו שאין מין עורב, אלא
 30 שהיו מסופקין בפרס ועזניה. והא דאמרינן בפרס
 31 ועזניה לא שכיחי ביישוב – היינו אותם הידועים
 32 והמבוררים, ובאלו היו מסתפקין לפי שדומין
 33 להם. וכל זה דוחק, וגם אין לפרש שהיה להם
 34 סימן אחד עם זה, והיו מסתפקין, דאי קרקבנו
 35 נקלף – שמא עורב הוא שיש לו שני סימני
 36 טהרה, ואם אין קרקבנו נקלף – אז ליכא לספקי
 37 אלא או בפרס או בעזניה, ושרו משום דלא
 38 שכיחי בישוב. דאין הלשון משמע כן, מדקאמר:
 39 עופות טהורין קורקבנן נקלף, משמע דאי
 40 קרקבנו נקלף – טהור, הא לאו הכי – אסור.
 41 לכך נראה כפירוש הקונטרס. ויש להתיר כל עוף
 42 שקרקבנו נקלף וסימן אחד עמו. דפרס ועזניה אין
 43 להם אלא סימן אחד, ועורב ושאר עופות אין
 44 קורקבנן נקלף. וגם (רבי חיים) ורבינו חננאל
 45 פירש גבי עוף הבא בסימן אחד טהור: קבלה
 46 בידינו מאבותינו שזה הסימן קורקבנו נקלף.
 47 משמע שרציה לומר דההוא דלא משכחת אלא
 48 או בפרס או בעזניה – זהו קורקבנו נקלף. אף על
 49 פי שפירש רבינו חננאל לעיל גבי תלתא הדרי בכלוהו עשרים מהם שלשה שלשה, עורב
 50 יש לו שנים ופרס ועזניה יש להן אחד נשר אין לו כלל – כגון שיש באלו עשרים זפק
 51 וקרקבנן נקלף ואצבע יתירה, אבל דורסין ואוכלין. והעורב יש לו שנים מאלו שלשה
 52 הנוכחים למעלה. ופרס ועזניה, אחד מהם יש לו אחד מאלו השלשה והאחר אינו מאלו
 53 השלשה כלל, לא זפק ולא אצבע יתירה ולא קרקבן נקלף, אבל אינו דורס. והוא אמנא נלמוד מזה לעוף הבא בסימן האחד שהוא טמא, לפיכך כתיב נשר, עד כאן לשונו. כל זה לא
 54 כתב אלא לסימן בעלמא, ולא היה סבור שכך הוא האמת, אלא כמו שפירש קרקבנן נקלף היינו החוה דלא הדר בכלוהו. ולפי מה שפירשתי, שיש להתיר כל עוף שקרקבנו נקלף וסימן
 55 אחד עמו, אם כן אותו עוף שקורין קוונ"א בלעז – עוף טהור הוא, שהרי קרקבנו נקלף ויש לו אצבע יתירה, אבל אין לו זפק. וזה תימה: דמסתברא שהוא כוס או נישוף, שהרי יש לו
 56 לסתות באדם, ואמרינן בפרק "המפלות" (גדה ג,גא) דקריא וקיפופא יש להם לסתות באדם והיה נראה מתוך כך לומר דזפק הוא סימן הרביעי, ולא משתבח אלא או בפרס או בעזניה.
 57 ואותו עוף שקורין קוין דדומה לכוס וישנוף עוף מתשעה עשר עופות – שמא אינו דורס, ויש לו עמה שלשה סימני טהרה. ולפי זה, אין סברא לומר דאותו עוף שאנו קורין קורב"ל
 58 בלעז שיהא זה עורב, דהא יש לו זפק ואצבע יתירה, ונמצא דמשכחת להו כולוהו סימני טהרה בשאר עופות ועורב בלא פרס ועזניה, אלא עוף טהור יתירה. ומיהו יש לישוב הדיא דנדה,
 59 דהכי קאמר: ואף רבי מאיר לא אמר אלא בקריא וקיפופא – כלומר, או כיוצא בהם אף בשאר עוף שאינו קריא וקיפופא. ואפשר דאותו קוין טהור הוא, או שמא מין עורב הוא אם
 60 יתברר לנו שהוא דורס. ואותו קורב"ל לא יהיה מין עורב. ומיהו, לעיל פירשתי דעורב אינו דורס. והמדקדק יכול להביך אותו, ותן לחכם ויחכם עוד.

פוסלין כמי חטאת, חוץ מן היונה, מפני שמוצצת;
 ואם איתא, ליתני: חוץ מיונה ותסיל! אמר רבי זירא:
 זה מוצצין ומקיא, וזה מוצצין ואינו מקיא. אמר רב
 יהודה: הני כופשני צוצייני - פשרים לגבי מזבחה, והן
 הן תורין של רחבה. מיתיבי: "אויב" - ולא אויב יון,
 ולא אויב פוחלי, ולא אויב רומי, ולא מדברי, ולא פל
 אויב שיש לו שם לוי! אמר אביי: כל שנשתנה שמו
 קודם מתן תורה, והקפידה תורה עליו, יש לו שם
 לוי - פסול, והני לא נשתנו שמן קודם מתן תורה.
 רבא אמר: הני כופשני צוצייני, באתרייהו סתמא קרי
 להו. אמר רב יהודה: הני כרוי דבי חלפי - שרי, ודבי
 כרוי - אסירי. אמר רבינא: ומלקינן עלייהו משום
 שרין העוף. ואמר רב יהודה: צרדא - שרי, פרדא -
 אסיר, וסימניד: בר מיניה. מרדא - ספקא. אמר רב
 אסי, שמונה ספיקות הן: חובא, חוגא, סוגא והרנוגא,
 תושלמי ומרדא, פוחילנא, ובר נפחא. מאי ספקיהו?
 עופות טהורין קורקבנן נקלף, וטמאין - אין קורקבנן
 נקלף, והני - קורקבנן נקלף בכסינא. - והא הדיא
 בר אוזא דהיה בי מר שמואל, דלא היה קא מקלף
 קורקבניה ואותביה בשימשא, וכיון דרפי איקליף! -
 התם, כי רפי - איקליף בידיה, הכא, אף על גב דרפי -
 לא מקליף אלא בכסינא. אמר אביי: תרנגולא דאגמא
 חד משמונה ספיקות הוא, והיינו מרדו. אמר רב פפא:
 תרנגולא דאגמא - אסירא, תרנגולתא דאגמא - שריא,
 וסימניד: עמוני ולא עמונית. דרש מרימר: תרנגולתא
 דאגמא - אסירא, חויה דדרסה ואכלה; והיינו גירותא.
 אמר רב: שבור אנדרפטא - שרי, פירו אנדרפטא -
 אסור, וסימניד: פירו רשיעא. אמר רב הונא: בוניא
 - שרי, פרוא - אסיר, וסימניד: פרואה אמנושא.
 אמר רב פפא: מרדו זניד ואכיל - שרי, סגיד ואכיל
 - אסור, וסימניד: "לא תשתתוה לאל אחר". אמר
 שמואל: שתאי חמרא - אסירא, וסימניד: שתוי יין
 פסולין לעבודה. ואמר שמואל: מונא חמרא - אסירא,
 בת

שם העוף. פירו רשיעא – שם אדם שהיה מוחזק רשע בעיניהם. מרדו זניד ואכיל
 – שם עוף אחד. וכן כולם שם עופות הן. פריאה אמנושא – שם מכשף, והוא
 עשה לשכת בית הפרוה, במסכת יומא (לה,א).
 בת
 לא כן לשונו. כל זה לא
 כתב אלא לסימן בעלמא, ולא היה סבור שכך הוא האמת, אלא כמו שפירש קרקבנן נקלף היינו החוה דלא הדר בכלוהו. ולפי מה שפירשתי, שיש להתיר כל עוף שקרקבנו נקלף וסימן
 אחד עמו, אם כן אותו עוף שקורין קוונ"א בלעז – עוף טהור הוא, שהרי קרקבנו נקלף ויש לו אצבע יתירה, אבל אין לו זפק. וזה תימה: דמסתברא שהוא כוס או נישוף, שהרי יש לו
 לסתות באדם, ואמרינן בפרק "המפלות" (גדה ג,גא) דקריא וקיפופא יש להם לסתות באדם והיה נראה מתוך כך לומר דזפק הוא סימן הרביעי, ולא משתבח אלא או בפרס או בעזניה.
 ואותו עוף שקורין קוין דדומה לכוס וישנוף עוף מתשעה עשר עופות – שמא אינו דורס, ויש לו עמה שלשה סימני טהרה. ולפי זה, אין סברא לומר דאותו עוף שאנו קורין קורב"ל
 בלעז שיהא זה עורב, דהא יש לו זפק ואצבע יתירה, ונמצא דמשכחת להו כולוהו סימני טהרה בשאר עופות ועורב בלא פרס ועזניה, אלא עוף טהור יתירה. ומיהו יש לישוב הדיא דנדה,
 דהכי קאמר: ואף רבי מאיר לא אמר אלא בקריא וקיפופא – כלומר, או כיוצא בהם אף בשאר עוף שאינו קריא וקיפופא. ואפשר דאותו קוין טהור הוא, או שמא מין עורב הוא אם
 יתברר לנו שהוא דורס. ואותו קורב"ל לא יהיה מין עורב. ומיהו, לעיל פירשתי דעורב אינו דורס. והמדקדק יכול להביך אותו, ותן לחכם ויחכם עוד.
 תרנגולתא דאגמא שריא תרנגולא דאגמא אסירא – אין לפרש שתנקה מותרת וחוכר אסור, דכל היוצא מן הטהור – טהור. אלא שני מינים הם הקרואים כך, ובין בזה ובין
 בזה הזכר והנקבה שוין. חויה רבנן דדרסה ואכלה – מתחלה היו סבורים דלא דרסה ואכלה. ובהאי סימנא לחודיה היו אוכלים אותו, דלא חיישינן לפרס ועזניה,
 דלא שכיחי בישוב. או קים ליה בגויה דלא ממין פרס ועזניה הוא.

1 כת מונא חמרא – זה שמו. יפה כח הבן – הלכה היא בפרק "כל הנשבעין"
 2 בשבועות (מחא). שקטנא – שם העוף. ויש בהן שני מינין, אותם ששוקיהן ארוכין
 3 וגופו אדום – שרי. מורומא – שם עוף שהיה מוחזק להם בטהור, ושוקיו ארוכין
 4 וגופו אדום. ננוס פסול – במומי כהנים בכבורות (מהב). ירוקין פסולין – גבי
 5 נחמרו מעיה תנן ליה במתניתין (חולין נו,א).
 6 זה השולח דגים מן חים – אינהו הוו בקיאי
 7 ביה, והוא עורב המים. שהודו כפות –
 8 כרבלתו עבה ודומה כמי שכפולה לתוך
 9 הראש וכפותה שם. והוא עוף גדול כתרנגול,
 10 וקורין לו פארין שליבי"א. וזהו שהביא שמיר
 11 למקדש – דהא "נגר טורא" מתרגמין ליה,
 12 והוא תרנגולא ברא. ובגיתין בפרק "מי
 13 שאחוז" (סחב) מפרש מאי עביד ביה דמנגר
 14 ביה טוראי. צדקתך כהררי אל – דאפילו
 15 נמלה אית ליה חיותא כגדולה. ומשפטך אף
 16 בתהום רבה – שזמנתה שלף לשפות
 17 ולעשות נקמתך בדת הים להמית המזומנים
 18 למות, לשון מורי. לישנא אחרנא: לנמלה
 19 הוא אומר "צדקתך כהררי אל" –
 20 שמוזנותיה מוזמנין לה בלא טורח, ועם מי
 21 שאתה נשפט אתה דנו עד תהום רבה, כגון
 22 שלף שטורח לבקש שם מוזנותיו. לקני ובמני
 23 שריא שקנאי ובמנאי – מקום שנהגו כו',
 24 דשכיחי – שראינום שהוחזקו שם פרס
 25 ועזניה – אסירי, דהני נמי בחד סימן אתו,
 26 ושמא ממינם הן. באתרא דלא שכיחי פרס
 27 ועזניה – שרו, דהא מסתמא לא מחזקינן
 28 להו, דלא שכיחי בישוב. (תהומא) באות
 29 שכעופות – עוף הצועק בלילה, צואיטיה
 30 בלעז. באות שבשרצים – טלפ"א. תרי
 31 תנשמת כתיבי, חד בעופות וחד בשרצים.
 32 דבר הלמד מענינו – אחד משלש עשרה
 33 מדות היא. קיפוף – ציא"ט. ולי נראה
 34 שקורין קלב"א שורי"ץ שדומה לטלפ"א
 35 שבשרצים. קורפדאי – טלפ"א. רחמים –
 36 מטר. אמירי – על שום דבר. ועביד שרקק
 37 – כשהוא מצפצף נשמע כאומר "שרקק".
 38 דאי יתיב אארעא – ואינו עומד, אלא יושב
 39 ומצפצף – סימן בשורה הוא. אארעא –
 40 שאין דרכו כן. כי כרבא – חרישה. גללא –
 41 אבן גלל מן המרום. כדייא – כמו "בדאה",
 42 בדאי ושקין, ולפיכך לקה. העמקי וראשי
 43 יונים – לקמיה מפרש. אטו קמן קאי – כיון
 44 ד"למינהו" נמי עורב קא מפרשת ליה, ועורב
 45 קמא דלא יחבת ביה סימנא הי ניהו? וכי בידו
 46 היה התנא אוהו ומראה: זה עורב סתם? היה
 47 לו לומר: "עורב" – זה עורב פלוני? חמה אצל
 48 צל נראית עמוקה, וכן כל לבן ושחור בבשר
 49 נראה הלבן עמוק, כך בהרת לבנה היא.
 50 בריש יוני – לפני היונים. זה הנץ –
 51 אשפרוי"ר. בר חיריא – שרינקא. והכא
 52 ליכא לאקשוויי "אטו קמן קאי", דהא לא
 53 קאמרי: "למינהו" זה נץ פלוני, שמע מינה אין
 54 לך קרוי נץ אלא אחד. חסידות – מחלקת
 55 מוזנותיה. שמנאפת – כמו: "התאנף ב"י"
 56 (דברים ד). בספר ויקרא (יא) כתיב: "את
 57 הדאה ואת האיה למינה", ובמשנה תורה (יד)
 58 כתיב: "והראה ואת האיה והדיה למינה".
 59 אבוה דאמך – רב חנן בר רבה, שהיה חמוה
 60 דרב חסדא ב"עשרה יוחסין" (קדושין פא,ב).
 61 דהאנפה "למינה", דאיה דויקרא "למינה",
 62 "למינו" דעורב, "למינהו" דנץ. דהא –
 63 דויקרא. וראה דמשנה תורה – אחת היא.
 מכרי

פת מונא חמרא - שריא, וסימניך: "יפה פח הבן מוכח האב". אמר רב יהודה: שקטנא, אריכי שקי וסומקי - שריא, וסימניך: מורומא; גוצי וסומקי - אסירי, וסימניך: ננוס פסול; אריכי שקי וירוקי - אסירי, וסימניך: ירוקין פסולין. אמר רב יהודה: "שלף" - זה השולח דגים מן הים, "דוכיפת" - שהודו כפות. תניא נמי הכי: "דוכיפת" - שהודו כפות, וזהו שהביא שמיר לבית המקדש. רבי יוחנן, פי הוה חזי שלף - אמר: "משפטיך תהום רבה", פי הוה חזי נמלה - אמר: "צדקתך כהררי אל". אמר אמירי: לקני ובמני - שריין; שקנאי ובמנאי, מקום שנהגו לאכול - אוכלין, מקום שנהגו שלא לאכול - אין אוכלין. - אטו במנהגא תליא מילתא? - אין, ולא קשיא: הא - באתרא דשכיחי פרס ועזניה, הא באתרא דלא שכיחי פרס ועזניה. אמר אבין: קנאי וקנאי - אסירי, קנאותא - שריא. במערבא מלקו עילוי, וקרו לה תחוותא. תנו רבנן: "תנשמת" - באות שבעופות. אתה אומר באות שבעופות, או אינו אלא באות שבשרצים? אמת: צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן - דבר הלמד מענינו: במה הכתוב מדבר - בעופות, אף כאן - בעופות. תניא נמי גבי שרצים פהאי גוונא: "תנשמת" - באות שבשרצים. אתה אומר באות שבשרצים, או אינו אלא באות שבעופות? אמת: צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן, דבר הלמד מענינו: במה הכתוב מדבר - בשרצים, אף כאן - בשרצים. אמר אבין: באות שבעופות - קיפוף, באות שבשרצים - קורפדאי. אמר רב יהודה: "קאת" - זו הקוק, "רחם" - זו שרקק. אמר רבי יוחנן: למה נקרא שמו "רחם"? פיון שפא רחם פאו רחמים לעולם. אמר רב ביבי בר אבין: והוא דתיב אמירי ועביד "שרקק". ונמירי, דאי יתיב אארעא ושריק - אתה משיחא, שנאמר: "אשרקה להם ואקבצם". אמר ליה רב אדא בר שמי למר בר רב אידאי: והא ההוא דתיב פי כרבא ושרק, ואתה גלל אפסקיה למוחיה! אמר ליה: ההוא בירא הוה. תנו רבנן: "ערב" - זה עורב, "את כל הערב" - להביא עורב העמקי, "למינו" - להביא עורב הפא בראשי יונים. אמר רב: "ערב" - זה עורב. אטו קמן קאי? אלא אימא: "ערב" - זה עורב אופמא, וכן הוא אומר: "קוצותיו תלתלים שחרות פערב". "העמקי" - חיוורא, וכן הוא אומר: "ומראהו עמוק מן העור" - כמראה חמה העמוקה מן הצל. ועורב הפא בראשי יונים. אמר רב פפא: לא תימא דאתי בריש יוני, אלא דמי רישיה לדיניה. תנו רבנן: "תנין" - זה הנץ, "למינהו" - להביא את בר חיריא. מאי בר חיריא? אמר אבין: שורינקא. אמר רב יהודה: "החסידה" - זו דיה לבנה, למה נקרא שמה חסידה - שעושה חסידות עם חברותיה; "האנפה" - זו דיה רגנית, למה נקרא שמה אנפה - שמנאפת עם חברותיה. אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב חסדא, אמר רב חנן בר רביה דרבא אמר רב: עשרים וארבעה עופות טמאין הן. אמר ליה רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא: דהיכא? אי דייקרא - עשרים הוו! אי דמשנה תורה - עשרים וחד הוו! וכי תימא: דאה, דכתיבא בויקרא ולא פתיבא כמשנה תורה, שדייה עלייהו - אפתי עשרין ותרין הוו! אמר ליה, הכי אמר אבוה דאמך משמיה דרב: "למינה" "למינה" "למינהו" - הרי פאן ארבע. - אי הכי, עשרין ושית הוו! אמר אבין: דאה וראה - אחת היא. דאי סלקא דעתך דתמי אינון, מכרי

1 **באות** שבעופות קיפוף - שלשה מיני קיפוף
 2 הם. האי שהוא באות שבעופות זהו
 3 תנשמת, כדקאמר: תנשמת הוא באות
 4 שבעופות. ועוד יש כוס וינשוף, דמתרגמין
 5 "קריא וקיפופא", והוא נידו דאמרין ב"המפלת"
 6 (גדה כגא), דעיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם
 7 כמו קריא וקיפופא. ובברכות פרק "הרואה" (נוב),
 8 אמרין: כל מיני עופות יפים לחלום חוץ מקריא
 9 וקיפופא. ועוד יש קיפוף אחר שהוא חיה,
 10 כדאמרין נמי בפרק "הרואה" (שם, עיין שם): כל
 11 מיני חיות יפין לחלום חוץ מן הפיל והקוף
 12 והקיפוף. וכן בפרק קמא דבבברות (חא,א) הארי
 13 והדוב הנמר והקוף והקיפוף - לשלש שנים.
 14 **הנץ** זה הנץ - הכא לא שייך למיפרך: אטו קמן
 15 קאי, דקאמר: זה הנץ? דהא קאמר: זה הנץ
 16 - זהו אותן שקורין נץ, אבל לעיל, דעורב העמקי
 17 נמי קרוי עורב - שייך למפרך מה זה מפרש
 18 יותר מזה.
 19 **נץ** - פירש בקונטרס: אשפרוי"ר. ואי אפשר
 20 לומר כן, דהא נץ הוא מתשעה עשר
 21 עופות, ואינן דורסין כפירש לעיל. וחזין ליה
 22 דאשפרוי"ר דריס, בין לפירוש הקונטרס, בין
 23 לפירוש רבינו תם שלוכד העוף ואוכלו מחיים.
 24 וכמו כן טועין גבי נשר, שקורין אייגל"א, ואינו,
 25 דנשר יש לו ארבעה סימני טומאה, ואייגל"א יש
 26 לו אצבע תירה. וכן אמר דקורא הוא קוק"ו
 27 בלעז. ואינו, דאותו קוק"ו בחזקת טמא מחזקינן,
 28 וקורא טהור הוא, כדמוכח בפרק "שילוח הק"ו
 29 (חולין קלחב. קמב) דרבי אליעזר מחייב
 30 בשילוח מפני שהוא טהור. ורבנן לא פליגי אלא
 31 מפני דרובך על ביצים שאינן שלו, אבל כולו
 32 מודו דגופו טהור.
 33 למח

1 למה ליה למיכתב איה ודיה - הכי נמי הוה מצי למנקט מראה ודאה, אלא חדא נקט.
2 וצריך לדקדק: ומאי שנא דכתיב בויקרא דאה ובמשנה תורה כתיב ראה, ולא
3 כתיב תרוייהו בחד דוכתא. וגבי איה כתיב בויקרא איה, ובמשנה תורה כתיב תרוייהו,
4 איה ודיה: יש לומר: דהיינו טעמא, דבשלמא דאה וראה לא רצה לכתוב שניהם במשנה
5 תורה, אף על פי שמן הדין היה לו לכתוב
6 במשנה תורה כל השמות, דאתא לאוסופי
7 ולפרושי - משום דאם כן הוה אמינא דדאה
8 וראה תרתי ניהו, ולאוסופי קא אתי. אבל באיה
9 ודיה אין לטעות אף על פי שכתוב שניהם,
10 דמכתביב "למינהו" אאיה, ובמשנה תורה כתיב
11 "למינהו" אדיה - שמע מינה חדא היא.
12 עופות עשרים וארבע הויין - כמה מינים
13 יש, כדפירשתי לעיל וסא,א ד"ה מהו
14 דילפינן מנשר, כפשוטה של ברייתא. וכאן היה
15 סובר המקשה דדומיא דרישא קתני, דשבע
16 מאות מיני דגים ושמונה מאות מיני חגבים מיירי
17 בטמא, והוא הדין נמי הכא בעופות טמאים.
18 דרישא ודאי בטמאים איירי, אפילו לפי ספרים
19 דלא כתיב "בטמאים" בברייתא. דאילו בטהורים
20 לא נפיק מיניה מידי להאי חושבנא. אבל
21 בטמאים קא משמע לן שהרצפה לאכול דג בלא
22 קשקשה, אף על פי שאין בקי אם עתיד לגדל
23 אחר זמן או משריץ בשעה שעולה מן המים אם
24 לאו, אם מכיר שבע מאות מיני דגים טמאים
25 ויודע שאין זה מהם - יכול להתירו, כי אין
26 בטמאים יותר משבע מאות מינין. וכמו כן בא
27 להשמיענו גבי חגבים - להתיר בלא קרטולים,
28 כי בכך יתברר שעתיד לגדל לאחר זמן. ולפיכך
29 היה סבור המקשה שגם בעופות בא לומר שאם
30 יכיר כל אותן הנכתבים בפרשה - לא יכול
31 להתיר שאר עופות הבאים בסמין אחד או
32 בשנים או בשלשה, כיון שאלו סימנים מצויין
33 כמו כן בטמאים, ואין מספר לאותן שצריך
34 להכיר כדי להתיר השאר. ולכך פריך: הא
35 עשרים וארבעה הויין ותו לא, שעל ידיהם אנו
36 מכירים האחרים ומשגי: כי קאמר אין מספר -
37 אטהורות קאי, ולא הוי כעין רישא דמיירי
38 בטמאים.
39 ודילמא דעוף טמא ניהו - ואם תאמר: כיון
40 דעופות טהורים הוו רובא, נזיל בתר
41 רובא: ולפי מה שפירשתי וד"ה עופות, דמרב
42 כמה מינים - ניהא. ואף לפירוש הקונטרס דלא
43 מרבינן אלא מין נשר, יש לומר: מכל מקום הא
44 אמרינן לעיל: מאה עופות טמאים שהן במזרח
45 וכולן מין איהו הן, הלכך אפשר דיש בטמאים
46 מינין הרבה.
47 כבודת
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1 עוברי דגים — ביצי הדגים כמות שהן מחוברים יחד. שכודרת — עבה ככדור, 1
 פלוט"א. בודרת ועגולגולת — חדא היא. דאי תנא עגולגולת לחודה הוה משמע 2
 עגולה כעדשה וכגינה, להכי תנא כודרת ועגולגולת — כעגולה של כדור, 3
 שאינה קלושה, אלא עגולה בעובי. והדר מפרש: ראשה אחד כד וראשה אחד חד 4
 — דלא ככדור ממש, אלא משוכה לארכה 5
 ועגולה לרחבה. כד — פלוט"א בלעז, שאינו 6
 חד אלא ככדור. חלבון — אלבוץ. חלמון — 7
 מו"ל. ביצת השרץ — עב והלטאה מטילין 8
 ביצים. ולקמן מפרש למאי הלכתא אשמעינן 9
 שהיא ביצת השרץ, ליתני "טמאה" סתמא. 10
 בחתוכות — דליכא למיקם אכודרת 11
 ועגולגולת. בטרופות בקערה — שהכל 12
 מעורב. אין מוכרין ביצת — של תרנגולת 13
 טרפה לגוי, דילמא הדר ומזבין לה לישראל, 14
 אלא אם כן טרופה בקערה, דתו לא זבין לה 15
 ישראל מיניה. לפיכך, הואיל ומותר למכור 16
 להם ביצת טרופה בקערה — אין לוקחין 17
 ביצים טרופות, דלמא דטרפה הוא, וחבנה 18
 ישראל ניהליה. הכי גרסינן: אלא אמר רבי 19
 זירא סימנים לאו דאורייתא — הנך סימני 20
 ביצים לאו הלכה למשה מסיני ניהנה, ולא 21
 סמכין עליהו. שמונה ספיקות הן — 22
 בעופות, כדאמרן לעיל (טב.ו) בשמעתא 23
 ליבדוק בביצים ידוהו — ומהם הוא ניכר 24
 אם עוף טהור הוא. ודאי טמאה — ואי אמר 25
 לך גוי: של עוף פלוני טהור הוא — ודאי 26
 משקר. אבל ראש אחד כד כו' — סיעתא 27
 הוה הנך סמנים לגוי לדבריו. אי אמר לך: של 28
 עוף פלוני טהור — סמוך עליה דקא מסייעי 29
 ליה סימני, ואי לא — לא תסמוך עליה. הכי 30
 גרסינן: דאיכא דעורבא דרמי לדיונה. 31
 ריקמה — נוצר השרץ בתוכה. וניקבה — 32
 שיכול ליגע בריקום. של נחש דומה לשל 33
 שרץ, וטומאה אין בה. השרוין על הארץ — 34
 ואי לא אשמעינן שהיא ביצת השרץ אלא 35
 טמאה סתם, הוה אמינא: משום עוף טמא 36
 הוא דאסירא, ובעי לאתרוויי ביה משום שרץ 37
 העוף, ואי אתרו ביה משום שרץ הארץ — 38
 לא לקי. ושייך לעמוד בו מדרבנן — הא 39
 דרבי אליעזר בן עקיב — מדרבנן הוא 40
 דקאסר בטוורין, אבל טמאין — שרץ גמור הוא, ולוקה לדברי הכל. וכי לא ריקמה 41
 — איסורא איכא, מלקות ליכא, דלאו שרץ הוא. 42

1 עוברי דגים; ונתניא גבי ביצים, אלו הן סימני ביצים: 1
 כל שכודרת ועגולגולת, ראשה אחד כד וראשה אחד 2
 חד - טהורה; שני ראשה פדיון, או שני ראשה חדין 3
 - ממיאין; חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים - טהורה, 4
 חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים - ממיאה; חלמון וחלבון 5
 מעורבין זה בזה - בידוע שהיא ביצת השרץ! - 6
 לא צריכא, דחתוכות. - וליבדוק בחלמון וחלבון! - 7
 בטרופות בקערה. - וכחאי גוונא מי זבנינן מיניהו? 8
 והא תניא: אין מוכרין ביצת טרפה לגוי אלא אם 9
 פן טרופה בקערה, לפיכך אין לוקחין מהם ביצים 10
 טרופות בקערה! אלא אמר רבי זירא: סימני לאו 11
 דאורייתא; דאי לא תימא הכי, הא דאמר רב אסי: 12
 שמונה ספיקות הן - ליבדוק בביצים ידוהו! אלא שמע 13
 מינה: סימני לאו דאורייתא. - אלא למאי הלכתא 14
 קתני לה? - הכי קאמר: שני ראשה פדיון, או שני 15
 ראשה חדין, או חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים - ודאי 16
 ממיאה; רישיה חד - חד, רישיה חד - פד, וחלבון 17
 מבחוץ וחלמון מבפנים, ואמר לך: "של עוף פלוני, 18
 וטהור הוא" - סמוך עליהם; בסתמא - לא תסמוך 19
 עליהם, דאיכא דעורבא דרמי לדיונה. אמר מר: 20
 חלבון וחלמון מעורבין זה בזה - בידוע שהיא ביצת 21
 השרץ. למאי הלכתא? אמר רב עוקבא בר חמא: 22
 לומר שאם ריקמה וניקבה בכערה - ממיאה. מתקיף 23
 לה רבינא: ודלמא דנחש היא! אלא אמר רבא: שאם 24
 ריקמה ואכלה - לוקה עליה משום "שרץ השרץ 25
 על הארץ". - אי הכי, מאי איריא דממיאה? אפילו 26
 דטהורה נמי! דתניא: "כל השרץ השרץ על הארץ" - 27
 לרבות

1 דשפיר קא משני. ומה שאנו לוקחין מן הגוים ביצים, אף על פי שאינם אומרים "של עוף 1
 פלוני וטהורים הם" — אנו סומכים על רוב ביצים שמצויין ביניהן דשל עופות טהורים הם. 2
 ומה שאנו לוקחים מן הגוים אוכליא"ש וקנטיא"ש שנילושו בביצים, אף על גב דאסרינן 3
 געוילי 4
 הכא ליקח מהם ביצים טרופות בקערה — לא דמיא, דהכא איכא ריעותא, מדזבין להו גוי טרופות בקערה, שמע מינה דמוכחא מילתא דישאל מכרם לו, לפי שהיו של טרפה. אבל 5
 עיסה שנלושה בביצים לא חיישין, ואוליבן בטר רוב ביצים שאינן של טרופות. ולא חיישין שמא היה בהם דם, דרוב ביצים אין בהם דם. ומעשים בכל יום שאנו אוכלין ביצים מגולגלות 6
 אף על פי שאין יכולות ליבדק, ומיהו רבינו תם היה אוסר ליקח מן הגוים אוכליא"ש וקנטיא"ש משום בשולי גוים. אף על גב דאמר בירושלמי (שבת פ"א ה"ד) דפת נמנו עליו והתירוהו 7
 — שאני הכא שנילושו בביצים, ונאסרו מטעם שלקות שלא היה בכלל היתיר. דשתי גזירות הוי, דגורה דפת משמונה עשר דבר דגוור תלמידי שמאי והלל, אבל גורה דשלקות קדמה 8
 הרבה. תדע, מדבעי למימר בסוף פרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לוה), דהויה מדאורייתא, מדכתיב "אוכל בכסף תשיבירי ואבלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי", מה מים שלא נשתנו 9
 — אף אוכל שלא נשתנה, ולבסוף מסיק דקרא אסמכתא בעלמא הוא. ואי משמונה עשר דברים היתה — לא היה טועה בה התלמוד, שידועות לכל הוי, כדאמר בפרק "אין מעמידין" 10
 (שם לו), שפשט איסורן בכל ישראל. ומיהו נראה, דאף על גב דאמרינן: הלכה כמאן דאסר ביצים משום בשולי גוים בפרק "אין מעמידין", דתניא כוותיה, מכל מקום עיסה שנלושה 11
 בביצים אין לאסור, משום דקמחא עיקר, כיון דמברכין עליה "המוציא לחם מן הארץ", ואנו סומכין על היתיר דירושלמי דפת. ואמרינן בפרק "אין מעמידין" (שם לוה), גבי (קרבי דגים) 12
 ודגים מלוחים קטנים) אין בהם משום בשולי גוים: ואי עבדינהו גוי כסא דהרסנא — יש בהם משום בשולי גוים. ופריך: פשיטא! ומשני: מהו דתימא דהרסנא עיקר, קא משמע לן קימחא 13
 עיקר. משמע דאי הוה הרסנא עיקר — היה מותר, ואף על פי שהקמח מעורב בו. ומטעם זה אין להחזיר עיסה של פשטיד"ש שאפאו גוי, שהשמונתית הוא בעין על העיסה, וגם מתחילתו 14
 הוא נאסר משום בשולי גוים. ולא דמי לעיסה שנלושה בביצים, שהביצה נתבטלה מתחלה ולא נאסר מעולם. שאם ריקמה וניקבה מטמא בכערה — דווקא ניקבה, כדתנן בפרק "העור 15
 והרוטבי" (חולין קב.ב): ביצת שרץ המורקמת — טהורה, ניקבה כל שהוא — טמאה. שאם ריקמה וניקבה לוקה עליה משום שרץ כו' — ואם תאמר: לאכילה ולמלקות למה לי ריקמה? 16
 הא קימא לך: כל היוצא מן הטמא — טמא. כדתניא בפרק קמא דבכורות (ה.ב), ומהאי טעמא אסרינן מהם מן רגלים של חמורו וכן בסמוך דרביש ביצת טמאה דאסירא מדכתיב "ואת 17
 בת היענה", למה לי? (וכי האי גוונא) ובהלכות גדולות) משמע בפרק "גיד הנשה" דקרא דבת היענה לא איצטרך לגופיה, אלא למידק מניה: הא דעף טהור שריא. דסלקא דעתך אמינא 18
 דאסירא, משום דלא אשכח מידי דאתי מדי ושריא, כדאמר בפרק קמא דבכורות (ו.ב) גבי חלב של בהמה טהורה, דבעי התם קרא למשרי. ואין הלשון משמע כן, דקאמר: מנין לביצת 19
 טמאה שאסורה? ולא קאמר: מנין לביצת טהורה שמתרתה ונראה לפרש: דביצת עוף טהור נפקא לן דשרי מדדרשינן לקמן (חולין קמ.א) גבי שלוח הקן: "תקח לך" — ולא לכלבך, 20
 דממעטין מניה עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא. ולהכי אצטרך בת היענה לאסור ביצי עוף טמא. דסלקא דעתך דשרי, משום דליכא מידי דאתי מדי ושריה רחמנא, והך ביצה כי 21
 אבר מן החי היא ושריה רחמנא. הלכך היא שריא אפילו בעוף טמא. ודיוקא ד"לך" ולא לכלבך הוא אוקמינן אפירוים טמאים, אבל ביצים ליתרתו. דכחאי גוונא קאמר בפרק קמא 22
 דבכורות (ו.ב) גבי חלב בהמה טמאה. והשתא ניחא הא דנקט ביצת שרץ דוקא ריקמה אסירא, ואי לא ריקמה — שריא מטעם חידוש, כמו דעוף טהור שבעופות הוא, דכתב קרא דבת 23
 היענה ולא בשרץ. ומיהו קשה: כיון דביצת השרץ לא לפי מביצת עוף טמא — כל שכן ביצת טרפה. ובריש מסכת ביצה (ג.ב) משמע דאסירא מדאורייתא ויש לומר: דמסבא 24
 דעוף

1 דעוף מעוף ילפינן, אף על פי שזה מין היתר. אבל ביצת השרץ - אדרבה, מסתברא
2 דילפינן מטומאה, כדדרשינן פרק "העור והרוטב" (חולין כ"ב): לטומאה בעינן ריקום,
3 כדכתיב "השרץ", מה שרץ ריקם - אף ביצת שרץ שריקם. ושפיר ילפינן איסור מטומאה,
4 כיון דאשכחן במסכת מעילה פרק "קדשי מזבח" (ט"ז), דמשו לזו לענין בכעדרשה. ואף
5 על גב דהשתא דאיכא תרתי דאתי מחי ושרו,
6 כמו חלב וביצים, מכל מקום חשיב להו חידוש
7 שפיר, משום דאין שניהן באין מן החי בענין
8 אחד. וכן יש לפרש גבי דבש של דבורים, דדריש
9 מקרא בפרק קמא דבכורות (ו"ב) דשרי, דלא דמי
10 לחלב. אי נמי, כיון דכל שאר אבר מן החי אסור,
11 מקרי הנך חידוש. ועוד היינו יכולים לומר, דכל
12 ביצים מותרות, בין דטמא בין דטהור, מההיא
13 טעמא דבפרק קמא דבכורות (ו"ב) דשרינן הני
14 יאלי דיחמורתא לפי שהוא זרע האיל שנקרש.
15 וכן עור הבא כנגד פנים של חמור, דמסתברא
16 דהיינו טעמא דשרי - משום דאתי משכבת זרע
17 של חמור, ונקרש מעצמו ונעשה עור ומותר,
18 ולא שייך לצורת הולד מידי. ולכך מותר, כיון
19 דמתחלתו בא מחמת השכבת זרע, דהויא
20 כבילה מוסרחת ושרי. ולבסוף, אף על פי
21 שנקרש ונעשה עור, מכל מקום מותר הוא, כמו
22 אפרוח ביצת טרפה שהוא מותר, דכי גדיל -
23 פירשא בעלמא הוא. וכולהו ביעי נמי משכבת
24 זרע קאתו, ושרו מהאי טעמא, חוץ מביצת
25 טמאה שאסר הכתוב, להכי איצטרין קרא.
26 וביצת טריפה ילפינן מניה כדפרישנו. ומיהו, אין
27 מתיישב טעם זה גבי ביצים, דכולהו מתחלתן
28 מעורות בנידין וחשובים כבשר. **לרבות**
29 אפרוחים שלא נפתחו עיניהם - לא גרסינן ביה
30 "דברי רבי אליעזר בן יעקב", דעלה אמר בפרק קמא דביצה (ו"ב): מני רבי אליעזר בן יעקב היא. גיעולי
31 מותרין הטהורים, דמיא בעלמא הוא ולא יחבי טעמא כלל באחרנייתא. ולקמן בפרק "גזי הנשה" (חולין צ"ח), דהאי איירי שם בהכי, וגם מחלק שם בין שלק עם ביצים שיש שם
32 אפרוח, לשלקו עם הטמאים. אבל הכא לא מסתברא לרבינו תם לאוקמי בהכי, דלא שייך האי דינא הכא. ונראה לי כמו שפירש בערוך, שהכו התרנגולות על בית רחמה ומפלת ביצים
33 שלא נגמרו, ולא איירי מידי בבישול. ולשון גיעול שייך עליה, כמו (איוב כא) "שורו עיבר ולא יגעיל". והוי השתא מעין ביצים המזוורות, דמיירי השתא בהיתר ביצים גופיהו. ואתא
34 לאשמועינן דלא חשיב אבר מן החי, אף על פי שלא נגמרו לגמרי. ובירושלמי דמסכת תרומות פ"י ה"ו לענין ביצים ששלקו ונמצא בהן אפרוח דאיירי בהו תהם, גרסינן לעיל מהא
35 מילתא: שמעון בר אבא אמר רבי חנינא: מעשה בא לפני רבן גמליאל ברבי, ואמר: אבא הורה בארבעים ושבע, ואנא מורינא בארבעים וחמש. ואמר רבי חייה בר רבי: חנינא: מעשה בא
36 לפני רב הונא, ואמר: קליפי איסור מעלין את ההיתר. דהא דתימא הוא ששלקו בקליפיהן, או קלופות בקלופות. אבל אי שלק ביצים קלופות בשאינן קלופות, או שאינן קלופות בקלופות
37 - צריך שיעור אחר מפני גיעולי ביצים, שורו עיבר ולא יגעיל. ביצים שהרקימו אסורות. ביצים מזוורות נפש יפה תאכלם, מצא בהם דם - קולף מקום הדם. עד כאן לשון הירושלמי.
38 משמע בפירוש הקונטרס, דאיירי בביצים שלוקות. אבל תימא: דמייתי התם קרא "שורו עיבר ולא יגעיל!" דומה שאינו מסוגית הירושלמי, ושום תלמיד הגיהו. ובתוספתא במסכת
39 תרומה פ"ט ה"ו בפרק "דג טמא" משמע כמו שפירש הערוך. והכי תניא התם: ביצים (טהורות) ששלקו עם ביצים טמאים, אם יש בהן גוונות טעם - אסורין, ואם לאו - מותרות. גיעולי
40 ביצים מותרים באכילה. ביצים ששלקו ומצא בהם אפרוח, אם יש בהן גוונות טעם - אסורות, ואם לאו - מותרות. ביצים מזוורות - נפש היפה תאכלם, ואם מצא באחת מהן
41 דם - זורק הדם ואוכל את השאר. אוכל דם דגים או חגבים, בין חיים בין מתים, ואינו חושש. משמע בהדיא דגיעולי ביצים וביצים ששלקו תרי מילי נינהו. **והוא** שנמצא בקשר
42 שלה - פירש הקונטרס: דכהאי גוונא אוכל השאר, כיון דנמצא על הקשר. והוא זרע תרנגול הקשור בראש הכד של ביצים, ומשם יצירת האפרוח מתחיל, וכיון דעדיין הוא שם ולא
43 נתפור בכל הביצה - הלכך אוכל השאר. אבל אם נמצא על חלמון שלה - הביצה כולה אסורה, כדמפרש לקמן: דשדא תיכלא בכולה, פירוש: נתפשט הקלקול בכולה. והא דלא
44 נקט בלשון "לא שנו" כדנקט אבוח דרבי אפטוריקי, ולימא הכי: לא שנו אלא שנמצא על הקשר שלה, אבל יצא חוץ לקשר - שדא תיכלא בכולה, מצנין למימר דאין לשון כל חכמים
45 שוין בענין אחד. ומיהו קשה לפירשו, מדאמר בפרק "דם שחיטה" בכריתות (כ"א, א) דקתני בברייתא: יצא דם ביצים שאינן מין בשר, יצא דם חגבים שכולו היתר. ומשמע דכי היכי
46 דשרי דם חגבים ודגים כל זמן שישנו עליהם ויכיר שהוא מוח - הוא הדין נמי דם ביצים! ויש לומר: דמדורבנן החמירו בדם ביצים, גזירה אטו דם עוף, שהביצה בא ממנו. ומדאורייתא
47 שרי אף על פי שהאפרוח נוצר משם, דהיינו על קשר שלה. ואף על גב דהוי אפרוח לבסוף, השתא מיהא לא הוה מין בשר, שאין כאן עדיין בשר כלל. ועוד יש לומר: דדם שעל הקשר
48 אסור מן התורה, דחשיב מין בשר, כיון שהאפרוח נוצר ממנו. דהא דשרי במסכת כריתות (שם) דם ביצים - היינו כשאין דם בקשר אלא במקום אחר, שמאותו דם אין האפרוח נוצר,
49 ולא חשיב מין בשר. ומצוי הוא פעמים רבות, אפילו לאלתר סמוך ללידת הביצה, ואותו דם אינו בא (אלא) מחמת נשיכת תרנגול לתרנגולת. ומה שפירש בקונטרס: דם שהוא חוץ
50 לקשר הכל אסורה - זהו כשישנו בקשר ונתפור עד שהוא חוץ לקשר. אבל כשאין דם כלל על הקשר אלא במקום אחר - מותר, כדפרישית. ואין להקשות לפי זה: בתר הכי, דמפליג
51 אבוח דרבי אפטוריקי בין חלבון לחלמון - הוה ליה לאפלוגי בחלבון גופיה בין על הקשר לשאין על הקשר, כמו רבי ירמיה! דלאו פירכא היא, דהא מפליג בין נמצא על הקשר של
52 חלבון לנמצא על הקשר של חלמון. ועוד יש לומר: דק' שמעתא דהכא שרי דם ביצים לגמרי, כי היא דכריתות (שם), והכי קאמר: והוא שנמצא על הקשר שלה - או זורק את הדם
53 ואוכל את השאר. אבל אם אין הדם על הקשר אלא במקום אחר - מותר אפילו הדם, ואין צריך לזרוק. וכן משמע בירושלמי דתרומות פ"י ה"ו, דקאמר בתר ההיא שהבאתי לעיל
54 מביצים מזוורות: מצא בהם דם - קולף הדם. ובירושלמי אינו מוזכר כלל מאכילת שאר הביצים אלא מוריקת הדם, משמע דכל החילוק שאמורים אמורים אחרי כן - על הדם
55 עצמו, כדפירש בשמעתין: רבי זירא סליק למבקר לרבי חייה בריה דרבי יצחק, אשכחיה דיתבי קאמר: לא שנו אלא חלמון אבל חלבון מותר. והוא סבר דהוא גמיר מן דאבהתיה.
56 אתא רבי אבוח בשם רבי יוחנן: בין בחלבון בין בחלמון אסור. תני רבי חלפתא ברבי שאול: חלמון מותר. אמר רבי זעירא: הא דאמר חלמון אסור - בשנמצא במקום זכרותו של חלמון.
57 ואפילו חלבון - והוא שנמצא במקום זכרותו של מוחו שממנו נולד. עד כאן לשון הירושלמי. משמע דאמאי דקתני בברייתא: קולף מקום הדם, קאמר בתר הכי: לא שנו אלא חלמון
58 אבל חלבון מותר, ומשמע: מותר ואין צריך לקלוף. ובתר הכי מייתי דרבי יוחנן דאמר: בין חלבון ובין חלמון אסור. ובתר הכי מייתי ברייתא דרבי חלפתא ברבי שאול דאומר: חלמון
59 מותר. ודומה בזה שהוא טעות סופר, ויש לגרוס: חלמון אסור וחלבון מותר. ובדם גופיה קאמר הכי, כדפרישית. ועלה קאי דרבי זעירא דאמר: הא דאמר חלמון אסור כשנמצא במקום
60 זכרותו של חלמון, פירושו: זכרותו - קשר שלה, כי גם בחלמון ישנו הקשר, אבל שלא במקום הקשר מותר אפילו הדם. ובא רבי זעירא לסתור מה שאמר בברייתא: חלמון אסור חלבון
61 מותר, ולומר שגם חלמון שאסור - זהו דוקא במקום זכרותו. כי (גם) במקום אחר - דם ביצים מותר אפילו בחלמון, וכהאי גוונא אפילו בחלבון אסור הדם. וקם ליה רבי זעירא
62 בשטיתיה דרבי יוחנן דלעיל מניה, וברייתא דרבי חלפתא ברבי שאול - כשטיתיה דרבי חייה ברבי יצחק.

1 **בתרתי** – בשתי תיבות. **כשני שיטין** – "בת" מכאן ו"יענה" מכאן. הכי גרסינן: יש
 2 **לו אצבע** יתירה **וזפק** וקורקבנו **נקלף בידוע** שהוא טהור – וארישא סמך, דתנא
 3 ליה: כל עוף הדורס טמא. ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים, דהוה ליה
 4 ארבעה – בידוע שהוא טהור. **את רגליו** – אצבעותיו. **הקולט מן האויר** –
 5 שכשזורקין לו מאכל, קולטו לתוך פיו
 6 ומקבלו מן האויר. **ציפרתא** – מכירין היו
 7 שהיא טהורה וזה שמה. **קולט ואוכל** –
 8 שאינו מניחו לארץ עד שלא יבלענו. **שכן** –
 9 כמו: שוכן, ונדמה – דומה להם במראיתו.
 10 **הלכך** – הואיל ואמרין הכי, בעינן תרייהו.
 11 **זחל** – מין חגב בלשון ארמי. **איסקרא** –
 12 ואין לו קרצולים בקטנותו, וגדלים לאחר
 13 זמן. **אשר לא כרעים** – כתיב, "אשר לו"
 14 קרי. **רשון ניפול גדיאן** יוחנא ירושלמית –
 15 כך שמם. **צפורת כרמים** – מין ארבה דאין
 16 לו גבחת. וכן לארבה כדלקמן. **יוחנא** – מין
 17 סלעם ידש לו גבחת. **ערצוביא** – מין חרגול
 18 ידש לו זנב, ולשנים הראשונים אין זנב.
 19 **הרובנית** – מין חגב, ואינו דומה לאלו
 20 במראה. **דבי רבי ישמעאל תנא** – הך
 21 "למינהו" לאו פרטי נינהו כדאמרת, דלא
 22 מרבי אלא מינא דכל חד. אלא כללי נינהו,
 23 ויש באן כללי כללות ופרטי פרטות, כלומר,
 24 כללות הבאין אחר כללות שלא לצורך,
 25 ואתו לדרשה, ופרטין הבאין שלא לצורך
 26 אחר פרטות, ולדרשה באו על כרחך. ולקמן
 27 מפרש להו ואילו, דסלעם חגב הן הפרטות
 28 שלא הוצרכו, ו"למינהו" הכתובין עמהם הם
 29 הכללות שלא הוצרכו.
 30 **ציפורת**
 31 **עכשיו** ועתיד **לגדל** **לאחר זמן**, **פגז הוחל** – מותר. **רבי אלעזר** **פרבי יוסי** **אומר**: **"אשר לא**
 32 **כרעים**" – אף על פי שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. **מאי "זחל"**? **אמר אבוי**: **אסקרין**.
 33 **תנו רבנן**: **"את אלה מהם תאכלו את הארבה"** וגו', **"ארבה"** – זה גזבאי, **"סלעם"** – זה רשון,
 34 **"חרגול"** – זה ניפול, **"חגב"** – זה גדיאן; **מה תלמוד לומר "למינו"** **"למינהו"** **"למינהו"** **"למינהו"**
 35 **ארבע פעמים**? **להביא ציפורת כרמים**, ויוחנא ירושלמית, והערצוביא, והרובנית. **דבי רבי**
 36 **ישמעאל תנא**: **אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות**, **"ארבה"** – זה גזבאי, **"למינו"** – להביא
 37 ציפורת

דריש: אף על פי שאין לו עכשיו והיתה לו קודם לכן, בפרק קמא דמגילה (גב), ולא מצוי למימר: שאין לו כלל קאמר, דבערי חומה מישתעי קרא. וכן "אשר לא יעדה והפדה",
 ומתרגמינן: דקיימי ליה, פירושו: שהיה לו לקיימה וליעדה, דמצות יעדה קודמת. ומהאי קרא דרשינן ליה בפרק קמא דבכורות (יגא), דמצות יעדה קודמת למצות פרייה, שנאמר
 "אשר לא יעדה והפדה", ואף על גב דכתיב באל"ף דרשינן כאלו כתיב בו"ו, כלומר שהיה לו ליעדה ואינו רוצה והפדה. והיינו טעמא, דלמה ליה למכתב "אשר לא יעדה"? פשיטא,
 דבלא יעדה מישתעי קרא, דאם יעדה היתה צריכה גט, וגם לא היתה צריכה פרייה אב, שבשעת ייעוד פקע שעבוד שפחות מינה, ואם תאמר: בפרק "כשם" (סוטה לא, א) דפריך:
 וכל היכא דכתיב "לא" באל"ף ממש הוא? והא כתיב "בכל צרתם לא צר ומלאך פניו הושיעם!" ואמאי לא מייתי מכל הני קראי? ויש לומר: דבכל הני איכא הוכחא מגופיה דקרא
 שרוצה לומר "אשר לו" בו"ו, אף על גב דכתיב באל"ף. דאדרבה סלעם וחרגול יש להם קרצולים, וערי חומה – ביש להם חומה מיירי, וגבי יעדה – כדפרישית, מדכתיב כלל. אבל
 "צרתם לא צר" – לא מוכח מגופיה דקרא שהקדוש ברוך הוא כביכול מיצר בצרתם של ישראל, אלא מקרא אחר דכתיב "עמו אנכי בצרה". ואם תאמר: והיכי דרשינן הכא וגבי
 ערי חומה מדכתיב "לא" באלף, דבעי למימר קרא אף על פי שאין לו עכשיו? והא מסקינן בפרק "כשם" (שם) דאל"ף משמע הכי והכי, הן או לאו! ויש לומר: דמכל מקום דרשינן
 מדשני למכתב באל"ף, יותר מכל אותם "לו" שרוצים לומר הן שכתובין בו"ו, שמע מינה לדרשה. "ולא צר" נמי דרשינן במדרש דכתיב באל"ף, דכל צרה שאינה לישראל מאומות
 – אינה צרה. **אלו כללי כללות ופרטי פרטות** – כדדרשינן בסמוך, ד"אשר לו כרעים" – כלל, "ארבה סלעם וחרגול" – פרט, "למינהו" – חזר וכלל, ולא דוקא נקט תנא דבי
 רבי ישמעאל סלעם כלל ופרט וכלל, דסלעם קרא יתירא למישרי ראשו ארוך כדמסקינן בסמוך. ו"למינהו" דסלעם מפרש הרב רבינו יצחק ברבי מאיר דאיצטרך, דאי לא כתיב
 "למינהו" הוה אמנא: דוקא במין סלעם שרי ראשו ארוך, אבל בשאר לא, להכי כתיב "למינהו" – לרובייהו בכלהו. אי נמי, הוה אמנא דסלעם אתא לאסור מינו, קא משמע לך.
 ולא קאמר "כללי כללות" למימר דכל אלו ראיין לדונם בכלל ופרט וכלל. אלא הכי קאמר: אלו כללות הבאין אחר כללות, ופרטות הבאין אחר פרטות, וצריך לדרושם כולם כפי
 הראוי. וארבה וחרגול לבד הם דבאים בכלל ופרט כדמוכח בשמעתא, וסלעם – למישרי ראשו ארוך כדמסקינן, וחגב – להצריך ששמו חגב, ו"למינהו" דחגב – להצריך כדמפרש
 בהדיא בברייתא, ו"למינהו" דסלעם – כדמפרש ליה מסברא דנפשיה כדפרישית. ואם תאמר: למה הוצרך לכתוב "למינהו" בכל אחד, בארבה וסלעם וחרגול? לכתוב "למינהו"
 ויהיה די בכל אחד לשלשתן בסוף! ויש לומר: משום דארבה וחרגול הם הם לבדם שבאין בכלל ופרט וכלל כדפרישית, וראויין היו לכתוב זה אצל זה. והפסיק בסלעם, וכתבו
 באמצע בין ארבה וחרגול לשום דרשה, דלא על חנם הוא שכתבו שלא במקומו. וכיון שהוצרך לכתוב באמצע בשביל שום דרשה, שוב אינו יכול לכתוב "למינהו" לבסוף, כי זה
 לא יתכן ש"למינהו" יהיה עומד על ארבה וחרגול להיות לוקן כלל אחרון בפני עצמו, ועל סלעם לא יתא עומד כלל אלא לדרשה אחרת, כמו שאנו דורשים עכשיו "למינהו"
 דסלעם. ולפי שיש לארבה וחרגול לכל אחד בכל בפני עצמו, ואין שניהם נידונים יחד בדין אחד של כלל ופרט וכלל, אלא בשנים, שכל אחד ואחד נידון לבדו בכלל ופרט –
 צריך לעשות בנין אב משניהם. מארבה וחרגול, וללמד משניהם בהצד השוה בשניהם. ומה שאומר "הרי אתה דן בנין אב משלשתן" – זה לפי שלא פירש עדיין דסלעם קרא
 יתירא הוא. והכי פירושא דברייתא לפי המסקנא: הרי אתה דן בנין אב משלשתן בהצד השוה. והואיל וכן הוא – לא מצריך רק ארבעה סימנים. דכי מעיינת ביה שפיר בארבה
 וחרגול – סגי לעשות בנין אב משניהם, ואייתר ליה סלעם לרובייהו ראשו ארוך. והא דמרכינן ראשו ארוך, ולא אמרינן דמרכינן ואף על גב דלית ליה חד מתקן ארבעה סימנים,
 ואין

1 ציפורת כרמים - מין ארבה, שלשניהם אין גבחת. ואין לי אלא - מין חגבים הבא
2 לפנינו ואין לו גבחת - יש לנו להביאן מארבה, שיש כאן כלל ופרט וכלל,
3 כדמפרש לקמיה: "אשר לו כרעים תאכלו" - כלל, ארבה - פרט, למינהו - חור
4 וכלל, ויש לך לרבות בבעין הפרט הדומין לו בכל סימנין, שיש לו ארבע סימנין
5 דמתניתין, ועוד חמישי. שאין לו גבחת -

6 שאין ראשו מרוט. הבא לפנינו ויש לו גבחת
7 - שאינו דומה לארבה אלא בארבעה
8 סימנין האמורין במשנתנו. תלמוד לומר
9 סלעם זה ניפול - ולזה יש גבחת והכשירו
10 הכתוב, והדר כתב "למינהו" להיות כלל,
11 וליתן עם "אשר לו כרעים" בכלל ופרט
12 וכלל, ומביא בבעין הפרט את הדומה לו,
13 דהיינו אושכף. והוא הדין ליוחנא ירושלמי,
14 וחדא מינייהו נקט דיש לו גבחת. ולקמיה
15 פריך, הא אמרן לעיל: סלעם הוא רשוק,
16 והבא מפרש ליה: זה ניפולו ואין לי -
17 להכשיר בשני דינין של כלל ופרט הללו.
18 אלא הבא לפנינו ואין לו גבחת - דאיתרבי
19 מ"למינו" דארבה. והבא ויש לו גבחת -
20 דאיתרבי מ"למינהו" דסלעם. והבא ואין לו
21 זנב - כלומר, ובלבד שיבא לפנינו ונראה
22 שאין לו זנב, דלארבה וסלעם אין זנב. ואכתי
23 חמשה סימנין נינהו. הבא ויש לו זנב מנין -
24 שאינו צריך לחזור אלא אחר ארבעת
25 הסימנין? תלמוד לומר חרגול - דיש לו זנב,
26 ו"למינהו" חור וכלל להבי - לידון בעין
27 הפרט, ולהביא הכרספת והשחלנית. והוא
28 הדין לערצוביא. ואי נמי, היא היא, מר קרי
29 ליה הכי ומר הכי. ואין לי אלא הבא לפנינו
30 - בין אין לו גבחת ובין יש לו, ובין שאין לו
31 זנב ובין שיש לו, דהא כוליהו איתרבו. והבא
32 ואין ראשו ארוך - כלומר, ובלבד שיהא בא
33 לפנינו ואין ראשו ארוך. דהיינו חמשה
34 סימנין, דהנך כוליהו אין ראשן ארוך. הבא
35 וראשו ארוך מנין - ובלבד שידמה
36 בארבעת הסימנין. הרי אתה דן בו' לא ראי
37 בו' - שיש בזה מה שאין בזה. ועל כרחך אין
38 סימני הטהרה תלוי בזנב ובגבחת, לא ביש לו
39 ולא באין לו, שהרי יש כאן אין לו וכשר, ויש
40 לו וכשר. הצד השווה שבהן בו' אף כל בו'
41 - ואפילו ראשו ארוך. ולקמיה פריך: מה
42 להצד השווה שבהן שכן אין ראשן ארוך.
43 "קרוצולין" גרסינן. ובין האי תנא לתנא
44 דלעיל ליכא אלא חך דרשה, דהאי מרבה
45 ראשו ארוך, ותנא דברייתא דלעיל לית ליה.

46 הצרצור - מין חגב טמא. תלמוד לומר חגב - דלא איצטרין, דהא איתרבו כל
47 השוין להו בארבעה סימנין. ששמו חגב - וכל האמורין למעלה שמם חגבים. יבול
48 אין בו כל הסימנין הללו - ולקמן פריך: מנא תיתי? והא ארבה וחרגול כתיבי!
49 תלמוד לומר למינהו - דחגב, והיינו "כללי כללות" ו"פרטי פרטות" דאמרינן לעיל,
50 דהאי "חגב" ו"למינהו" - יתיירי נינהו לדרשה. וסלעם נמי מיתרין ליה לקמן. הכי
51 גרסינן: פריך רב אחאי, עד: תנהו ענין לראשו ארוך. והדר גרסינן: במאי קמיפלגי,
52 עד: כי האי גוונא מהכא. והדר גרס: אמר מר אי שמו חגב וכו'. מה להצד השווה
53 שבהן וכו' - דהא על כרחך עד דדמי ליה לפרט בכל צדדין בעינן לתנא דבי רבי
54 ישמעאל. ובי תימא - סבירא ליה, דכיון דדמי ליה במקצת - מרבינן ליה בבעין
55 הפרט, כדפליגי תנאי בעלמא בכל כלל ופרט וכלל, דאיכא למאן דאמר: כללא
56 קמא דוקא, והוה ליה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט, ואהני כללא בתרא
57 שהוא מוסיף על הפרט מידי דדמי ליה לפרט בכל צדדין. ואיכא למאן דאמר: בתרא
58 דוקא, והוה ליה כלל מוסיף על הפרט. ואיתרבו כל מילי, ואהניא כללא קמא למחיי בכלל
59 למעוטי, דהא בתרא דוקא. ותנא דבי רבי ישמעאל כמאן דאמר בתרא דוקא סבירא ליה. אי הכי -
60 חרגול לא ליכתוב, דאתי מארבה וסלעם, ואף על גב דלחן אין זנב
61 חרגול לא ליכתוב, דאתי מארבה וחרגול - בהצד השווה שבהן דארבעה סימנין.
62 דמאי פרכת - להצד השווה? אי פרכת: מה לארבה שכן אין לו גבחת תאמר בטלעם - הרי חרגול יוכיה, ומה לחרגול דיש לו זנב - הרי ארבה דאין לו זנב. וחזר הדין
הצד השווה שבהן, ששוין בארבעת סימנין ואין ראשן ארוך. תנהו ענין לגופו - תנהו ענין לדבר אחר.

1 ואין ראשו ארוך ניבעי בהדי הנך שלשה סימנים - משום דסבירא הוא לרובי סימן דגרוע
2 מכולהו. ורבינו יצחק בן אשר מפרש, שאין שום מין חגב חסר מהנך ארבעה סימנים
3 דמתניתין, שלא יהא חסר כמו בן או ראשו ארוך או סימן אחר בהדיה. אבל אפשר שחסר
4 סימן של ראשו ארוך, ויהיה לו ארבעה סימנים דמתניתין. ואם תאמר: דהשתא משמע
5 דלתנא דבי רבי ישמעאל ולתנא דמתניתין שרי

6 ראשו ארוך. ובמסכת שבת בשלהי פרק "רבי
7 עקיבא" (צ.ב) נמי אמרינן דרב כהנא מעבר
8 שושיפא אפומא. אמר ליה רב: שקליה, כי היכי
9 דלא נימרו: מיכל קא אביל ליה, וקא עבר משום
10 "אל תשקצו את נפשותיכם". משמע דליכא
11 איסור משום חגב טמא, ולא אסר ליה אלא מפני
12 שהוא חי. ושושיפא הוא ראשו ארוך, כדאיתא
13 פרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לז.א) גבי העיד
14 יוסי בן יעזר על איל קמצא דכן, שמפרש רב
15 פפא דאיל קמצא הוא שושיפא, ופליגי יוסי בן
16 יעזר ורבנן בראשו ארוך. ורב חייא בר אמי אמר:
17 סוסבל, ופליגי בכנפיו חופין את רובו אי בעינא
18 רובא דמנכר, אבל בראשו ארוך דכולי עלמא
19 לא פליגי דאסור. וזוהו תימא: דכיון דקיימא לן
20 דראשו ארוך שרי, אמאי קאמר התם רב חייא בר
21 אמי דאסור לכולי עלמא? ונראה לרבינו תם
22 דגרס התם "דכולי עלמא לא פליגי דשרי", וכן
23 מצא בספרי ישי. לא ראי ארבה כראי חרגול ולא
24 ראי חרגול כראי ארבה ולא ראי שניהם כראי
25 סלעם ולא ראי סלעם כראי שניהם - מה
26 שלוקח תחלה ארבה וחרגול ומניח סלעם עד
27 לבסוף, אף על פי שהוא כתוב תחלה במקרא
28 קודם חרגול - וזו לפי שארבה וחרגול חלוקים
29 זה מזה יותר ממה שחלוק כל אחד מזהם מסלעם.
30 כי כל אחד מהם אין חלוק מסלעם אלא מדבר
31 אחד, או מגבחת או מזנב, אבל ארבה וחרגול
32 חלוקים זה מזה בשני דברים, שארבה אין לו
33 גבחת ואין לו זנב, וחרגול יש לו שניהם, כדמוכח
34 בסוגיא וחרגול יש לו גם גבחת, כשיבא לפרש
35 דסלעם קרא יתירא הוא. ועוד יש לומר: דלכך
36 תפס ארבה וחרגול - לפי שהם עיקר הדרשה,
37 כדמוכח בסמוך, דמסיק דסלעם קרא יתירא הוא,
38 ואתא למשרי דראשו ארוך. ובי תימא כיון
39 דשוו בארבע סימנין מיתנין ולא פרכינן -
40 דסבירא ליה כללא בתרא דוקא, כמו שפירש
41 בקונטרס, ולהכי לא איצטרין להו לכולהו
42 צדדין. כדאמר בפרק "בכל מערבין" (עירובין
43 כח.א) דלמאן דאית ליה כללא בתרא דוקא -
44 מרבינן כל דדמי ליה בשני צדדין, אבל מאן
45 דאית ליה כללא קמא דוקא - לא מרבינן עד

46 דדמי ליה משלש צדדין. אי הכי, חרגול דאית ליה זנב נמי לא ליכתוב בו' אלא על כרחך,
47 מדאיצטרין למכתב חרגול משום דלא הוה ילפינן ליה מארבה וסלעם, לפי שיש לו זנב,
48 אם כן סבירא ליה דכללא קמא דוקא, ולהכי מצריך שיהא דומה בכל הצדדין, הואיל (ובו
49 וכן) גם צד שאין ראשו ארוך נצריך שיהא בו! ואם תאמר: ואפילו יסבור דכללא קמא דוקא
50 - לא יצריך יותר משלשה סימנין, דהא בפרק "בכל מערבין" (שם כח.א) לא מצרכינן אלא
51 רק שלשה צדדין אפילו למאן דאית ליה דכללא קמא דוקא. והוה מצי לשנויי, דהבא נמי
52 לא ילפינן מפרט אלא שני סימנים - דארבעה כנפים, וכנפיו חופין את רובו. אבל סימן
53 דקרוצולין ורגלים - כתיב בהדיא "אשר לו כרעים ממעל לרגליו", ולא אתו מפרטא.
54 הלכך, אי אמר כללא קמא דוקא מצריכי נמי או זנב או אין ראשו ארוך, והשתא לא ילפינן
55 מן הפרטות רק שלשה צדדין כמו בעירובין (שם). ומיהו, לא צריכינן לשנויי הכי, אלא
56 אפילו יהיו קרוצולין כאן בחשבון השלשה צדדין, ונאמר שלא נכתבו כדי להוסיף
שלשה

דוקא, והוה ליה כלל מוסיף על הפרט. ואיתרבו כל מילי, ואהניא כללא קמא למחיי בכלל
למעוטי, דהא בתרא דוקא. ותנא דבי רבי ישמעאל כמאן דאמר בתרא דוקא סבירא ליה. אי הכי -
חרגול לא ליכתוב, דאתי מארבה וסלעם, ואף על גב דלחן אין זנב
חרגול לא ליכתוב, דאתי מארבה וחרגול - בהצד השווה שבהן דארבעה סימנין.
דמאי פרכת - להצד השווה? אי פרכת: מה לארבה שכן אין לו גבחת תאמר בטלעם - הרי חרגול יוכיה, ומה לחרגול דיש לו זנב - הרי ארבה דאין לו זנב. וחזר הדין
הצד השווה שבהן, ששוין בארבעת סימנין ואין ראשן ארוך. תנהו ענין לגופו - תנהו ענין לדבר אחר.

[יג.]

הִלְכָה ט: מִתְנִיתִין: הַשּׁוֹלַח יָד בְּפִקְדוֹן,
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: יִלְקָה בְּחֶסֶר וַיִּתֵּר.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: כְּשַׁעַת הוֹצָאָה. וְרַבִּי
עֲקִיבָה אוֹמֵר: כְּשַׁעַת הַתְּבִיעָה. הַחוֹשֵׁב
לְשַׁלַּח יָד בְּפִקְדוֹן, בֵּית שְׁמַאי מְחִיבִין.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַיֵּב עַד שֶׁעָשָׂה
שְׂיִשְׁלַח יָד. כִּיצַד? הֲטָה אֶת הַחֲבִית וְנָטַל
מִמֶּנָּה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה, אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא
רְבִיעִית. הַגְּבִיחָה וְנָטַל מִמֶּנָּה רְבִיעִית
וְנִשְׁבְּרָה, מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל.

גְּמָרָא: כְּנִי מִתְנִיתָא: כְּשַׁעַת תְּבִיעָתוֹ
בְּבֵית דִּין. רַבִּי יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַב: הִלְכָה
כְּרַבִּי עֲקִיבָה, אָפְלוּ בֵּית-הֵלֵל חֲלוּקִין
עָלָיו. רַבִּי בּוֹן בַּר חֲזִיה: מַעֲשֵׂה הוּוֹה,
וְהוֹרָה רַבִּי כְּרַבִּי עֲקִיבָה. אָמַר רַב
הוֹשַׁעְיָה: בְּשָׂאִין עֵדִים, אֲבָל אִם יֵשׁ עֵדִים,
כָּל עֲמָא מוֹדוּיֵי עַל הָדָא דְרַבִּי עֲקִיבָה.
אֲתָא עוּבָדָא קָמִי רַבִּי נָסָא, וְהוֹרִי כְּרַבִּי
עֲקִיבָה.

וּמָה טַעְמָא דְבֵית שְׁמַאי? "עַל כָּל דְּבַר
פְּשַׁע" (שְׁמוֹת כב, ח), מָה מְקַיְמִין בֵּית-הֵלֵל
"עַל כָּל דְּבַר פְּשַׁע"?

[יג.]

יְכוּל אֵין לִי אֶלָּא הוּא וְכוּ'. וּמָה טַעְמָא
דְּבֵית שְׁמַאי? "פְּשַׁע" - "עַל כָּל דְּבַר
פְּשַׁע" (שְׁמוֹת כב, ח). מָה מְקַיְמִין דְּבֵית הֵלֵל
"פְּשַׁע" - "עַל כָּל דְּבַר פְּשַׁע"? תַּפְתָּר
שְׁשַׁלַּח בּוֹ יָד עַל-יַדֵּי הַשְּׁלִיחַ. רַבִּי יוֹסִי בַר
חֲנִינָה בְּעֵי: מָה אֲתָא אֲמַרְתָּ - לְטַל? נָטַל?
וְהִתְנִי רַבִּי אוֹשְׁעִיא: 'נִשְׁבְּרָה אוֹ
שֶׁחֲמִיצָה, נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי כְּלָה' - כְּלוּם
הַחֲמִיצָה אֶלָּא מִחֲמַת טַלְטוּל.

לְבָנוּ וּלְבָתוֹ הַקְּטָנִים, וְנַעַל בְּפָנֵיהֶם שְׁלֵא
כְּרַאוּי - חֲיָב, שְׁלֵא שְׁמַר כְּדָרְךָ הַשּׁוֹמְרִין.
וְאִם שְׁמַר כְּדָרְךָ הַשּׁוֹמְרִין - פְּטוּר.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְתִשְׁמַע מִנֶּה: בַּר
נֶשׁ דִּיהָב לְחַבְרִיָּה פְּלִיטוֹרִין בְּשׁוּקָא, מְסוֹרָן
לְבָנוּ וּבָתוֹ הַקְּטָנִים, נִגְנְבוּ אוֹ אֲבָדוּ - פְּטוּר
מִלְּשַׁלֵּם, שְׁאֲנִי אוֹמֵר: לֹא עָלְתָה דַעְתּוֹ
לְטַעַן פְּלִיטוֹרִין בְּשׁוּקָא.

מִתִּי אָמְרוּ שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע וַיּוֹצֵא? בְּזִמָּן
שְׁשַׁמַּר כְּדָרְךָ הַשּׁוֹמְרִין. נַעַל כְּרַאוּי; קָשָׁר
כְּרַאוּי; נִתְנָן בְּאִפְנֵדְתוֹ, צָרָרָן בְּסַדִּינוּ
וְהַשְּׁלִיכָן לְפָנָיו; נִתְנָן בְּשָׂדֵה וּבַתְּבָה
וּבְמַגְדָּל; נִגְנְבוּ אוֹ אֲבָדוּ - חֲיָב בְּשָׁבוּעָה
וּפְטוּר מִלְּשַׁלֵּם. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁעָשָׂה כֵּן -
אִף מְשָׁבוּעָה פְּטוּר. נַעַל שְׁלֵא כְּרַאוּי, קָשָׁר
שְׁלֵא כְּרַאוּי, הַפְּשִׁילָן לְאַחֲוָרִיו, נִתְנָן
בְּרֵאשׁ גָּגוּ וְנִגְנְבוּ - חֲיָב לְשַׁלֵּם. נִתְנָן
בְּמִקּוּם שְׁנוּהֵג לְתַן שְׁלוֹ, אִם הִיָּה רַאוּי
לְשְׁמִירָה - פְּטוּר, וְאֵין לֹא - חֲיָב.

הִלְכָה ח: מִתְנִיתִין: הַמְּפַקֵּד מְעוֹת אֶצֶל
הַשְּׁלַחְנִי, אִם צְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן,
וְאִם מִתְרִין יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת,
בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. הַחֲנֻנִי
כְּבַעַל הַבַּיִת, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: כְּשִׁלְחָנִי.

גְּמָרָא: רַב הוֹנָא אָמַר: רַבִּי יְרֵמְיָה בְּעֵי:
מָה 'צְרוּרִין' - בְּחוֹתָם? אוֹ 'צְרוּרִין' -
שְׁלֵא בְּחוֹתָם? אֵין תִּימַר בְּחוֹתָם, שְׁלֵא
בְּחוֹתָם מִתֵּר, אֵין תִּימַר שְׁלֵא בְּחוֹתָם, כָּל
שְׁכֵן בְּחוֹתָם.

שְׂכָר, כִּיּוֹן שְׁהַנִּיחַ מִקְלוֹ וְתִרְמִילוֹ עָלָיו - חֵיב.

שָׁמַע רַבִּי יוֹסֵה בֶּן נְהוֹרַאי וְאָמַר: אֲנִי אֵינִי מְקַבֵּל עָלַי אֶת הַדְּבָר הַזֶּה, אֲלֵא אַחַת זֹו וְאַחַת זֹו, אֵינִי חֵיב אֲלֵא עַד שְׁיִמְשֶׁךְ. רַבִּי אִימִי בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר, וְתַנִּי רַבִּי אוֹשְׁעִיא בֶּן: לֹא יֹאמַר שְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּנוֹשְׂא שְׂכָר, שְׂאִינוּ צָרִיךְ, הֵייתִי לְמַד מְשׁוֹמֵר חֲנָם: מָה אִם נוֹשֵׂא שְׂכָר שְׁהַחְמִירָה עָלָיו תּוֹרָה, אֵינִי חֵיב עַד שְׁעָה שְׁיִמְשֶׁךְ, שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁהַקְלָה בּוֹ תּוֹרָה, אֵינִי דִין שְׁלֹא יִהְיֶה חֵיב עַד שְׁעָה שְׁיִמְשֶׁךְ?! לְאִיזָה דְּבָר נֶאמְרָה שְׁלִיחוֹת יָד בְּנוֹשְׂא שְׂכָר שְׂאִינוּ צָרִיךְ לְהַחְמִיר עָלָיו, כִּיּוֹן שְׁהַנִּיחַ מִקְלוֹ וְתִרְמִילוֹ עָלָיו חֵיב.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵה: אִם אוֹמַר אֶת כֶּן, נִמְצָאתָ לְמַד קַל מִחֲמוֹר לְהַחְמִיר עָלָיו. דּוּ יָכִיל מִימַר לֵה: מָה אִם נוֹשֵׂא שְׂכָר שְׁהַחְמִירָה הַתּוֹרָה בּוֹ, אֵינִי חֵיב אֲלֵא עַד שְׁעָה שְׁיִמְשֶׁךְ, שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁהַקְלָה בּוֹ הַתּוֹרָה, אֲפִלּוּ מִשְׁךְ יִהְיֶה פְטוֹר. אֲלֵא כִּינִי: לֹא יֹאמַר שְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם, שְׂאִינוּ צָרִיךְ, הֵייתִי לְמַד מְנוֹשֵׂא שְׂכָר, מָה אִם שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁהַקְלָה הַתּוֹרָה בּוֹ, אֵינִי חֵיב עַד שְׁעָה שְׁיִמְשֶׁךְ, נוֹשֵׂא שְׂכָר שְׁהַחְמִירָה בּוֹ הַתּוֹרָה, כִּיּוֹן שְׁמִשְׁךְ יִהְיֶה חֵיב! לְאִיזָה דְּבָר נֶאמְרָה שְׁלִיחוֹת יָד בְּשׁוֹמֵר חֲנָם שְׂאִינוּ צָרִיךְ לְהַחְמִיר עַל נוֹשֵׂא שְׂכָר, כִּיּוֹן שְׁהַנִּיחַ מִקְלוֹ וְתִרְמִילוֹ עָלָיו - חֵיב.

רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי אַבְהוֹ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם, אֵינִי חֵיב עַד שְׁעָה שְׁיִחְסֹר. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּעֵי קַמִּי רַבִּי אַבְהוֹ: מָה אֶת אֲמַרְתָּ - חֲסֹר? אוֹ אֲפִלּוּ לֹא חֲסֹר? אָמַר לֵה: וְלֹא הָא הִיא שְׁאֵלְתִּיהָ דְּרַבִּי יוֹסִי בֶּר חֲנִינָה 'לְטַל'? נְטַל? אֵן תִּימַר 'לְטַל' - אֲפִלּוּ לֹא חֲסֹר, וְאֵן תִּימַר 'נְטַל' - עַד שְׁעָה שְׁיִחְסֹר.

אֵין תִּימַר לְטַל, הַחֲזִירָה, בֵּין לְמִקְוֵה בֵּין לְמִקְוֵה אַחַר - פְּטוֹר; וְאֵין תִּימַר נְטַל, הַחֲזִירָה לְמִקְוֵה - פְּטוֹר, לְמִקְוֵה אַחַר - חֵיב.

רַבִּי אַבְהוֹ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: נֶאמְרָה שְׁמִירָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם, וְנֶאמְרָה שְׁמִירָה בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר. וְלֹא דְמִיָּה שְׁמִירָה שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם לְשְׁמִירָה שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר. שְׁמִירָה שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם, כִּיּוֹן שְׁשִׁמַּר לוֹ כָּל צָרְכּוֹ - פְּטוֹר. שְׁמִירָה שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר, אֲפִלּוּ הִקִּיפוּ חוֹמָה שֶׁל בְּרִזָּל - אֵין רוֹאִין אוֹתוֹ: אִם הִיָּה הַשׁוֹמֵר שֵׁם, הוּא הִיָּה יָכוֹל לְהַצִּיל - חֵיב, שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהַצִּיל - פְּטוֹר, אֲלֵא אוֹמְרִים: אֵלּוּ הִיָּה שֵׁם - הִיָּה יָכוֹל לְהַצִּיל.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי אוֹשְׁעִיא: נֶאמְרָה שְׁלִיחוֹת יָד בְּשׁוֹמֵר חֲנָם, וְנֶאמְרָה שְׁלִיחוֹת יָד בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר. וְלֹא דְמִיָּה שְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם לְשְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר שְׂכָר. שְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר חֲנָם, אֵינִי חֵיב עַד שְׁעָה שְׁיִמְשֶׁךְ; שְׁלִיחוֹת יָד שְׁנֵאמְרָה בְּשׁוֹמֵר

הַדְּרִין עָלֶיךָ פָּרָק הַמִּפְקִיד

פֶּרֶק רְבִיעִי

[יד.]

קָרַט בְּקָרֵט, שָׂרִי. לָקַן בְּלָקַן אָסוּר.

תַּמָּן תַּנִּינָן: כָּל הַנֶּעֱשֶׂה דְמִים בְּאַחַר, כִּיּוֹן שְׂזָכָה זֶה, נִתְחַיֵּב בְּחִלְפִיו. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שׁוֹר בְּפָרָה אוֹ חֲמוֹר בְּשׁוֹר, הָא צְבוּר בְּצְבוּר לֹא קָנָה. רַב יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַב: אֶפְלוּ צְבוּר בְּצְבוּר קָנָה. רַבִּי אֲבָא בַר מִנְה בְּשֵׁם רַב: הַמְחֲלִיף אֲבוּרִיקְלוֹן בְּאֲבוּרִיקְלוֹן^א - קָנָה.

רַבִּי בָּא, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לְזֶה פָּרָה וְלְזֶה חֲמוֹר, וְהַחֲלִיפוּ זֶה בְּזֶה, וּמִשָּׁךְ בַּעַל הַחֲמוֹר אֶת הַפָּרָה, וּבָא בַּעַל הַפָּרָה לְמִשָּׁךְ הַחֲמוֹר וּמִצָּאָהּ שְׂבוּרָה - בַּעַל הַחֲמוֹר עָלָיו לְהֵבִיא רְאִיָּה שֶׁהִיא הַחֲמוֹר שְׁלָם בְּשַׁעָה שְׁמִשָּׁךְ. מֵאֵן דְּלֹא סָבַר הָא מְלִתָּא, לֹא סָבַר בְּנִזְקִין כְּלוּם! אָמַר רַבִּי זִירָא: לִינָה סָבַר הֵדָא מְלִתָּא, וְלִינָה סָבַר בְּנִזְקִין כְּלוּם^ב. תַּמָּן תַּנִּינָן: 'הָיוּ בָּהּ מוּמִין וְעוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ, הָאָב צָרִיף לְהֵבִיא רְאִיָּה שְׁמִשְׁנַתְּאָרְסָה נוֹלְדוּ בָּהּ מוּמִין אֵלּוּ, וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ. רַבִּי חוּנָא רַבִּי פִּינְחָס רַבִּי חִזְקִיָּה סְלִקוֹן גַּבִּי רַבִּי יוֹסִי לְגַדְפָּה. אָמְרִין קָמוּי הֵדָא, וְאָמַר לוֹן אָמֹר דְּבִתְרָה: נִכְנָסָה לְרִשׁוֹת הַבַּעַל, הַבַּעַל צָרִיף לְהֵבִיא רְאִיָּה. וְלֹא הָאָב שֶׁהוּא צָרִיף לְהֵבִיא רְאִיָּה? וְתִימַר הַבַּעַל צָרִיף לְהֵבִיא רְאִיָּה! אוּף הֵכָא הַבַּעַל צָרִיף לְהֵבִיא רְאִיָּה.

הֲלָכָה א': מִתְנִיתִין: הַכֶּסֶף קוֹנֶה אֶת הַזֶּהָב, וְהַזֶּהָב אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף. הַנְּחֻשֶׁת קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַנְּחֻשֶׁת. מְעוֹת הָרְעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיְּפוֹת, וְהַיְּפוֹת אֵינָן קוֹנוֹת אֶת הָרְעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמְּטַבֵּעַ, וְהַמְּטַבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. הַמְּטַלְטְלִין קוֹנִין אֶת הַמְּטַבֵּעַ, וְהַמְּטַבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמְּטַלְטְלִין. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל הַמְּטַלְטְלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה.

גְּמָרָא: זֶה כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל הַיְּרוּד מִחֲבֵרוֹ קוֹנֶה אֶת חֲבֵרוֹ. אָמַר רַבִּי חִיָּה בַר אֲשִׁי: מֵאֵן תַּנִּיתָהּ? רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי. אָמַר לֵה אָבוּי: חֲזוּר בָּךְ וְתַנִּי כְּהֵדָא: 'הַזֶּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף'. אָמַר לֵה: לִינָא חֲזוּר בִּי, דַּעַד דִּהְוָה חִילְךָ עָלֶיךָ אֶתְנִיתָנִי 'הַכֶּסֶף קוֹנֶה אֶת הַזֶּהָב'.

מְלִתִּיהָ דְרַבִּי אָמְרָה, זֶהָב כְּפָרוֹת. מִתְנִיתָא אָמְרָה, כֶּסֶף כְּפָרוֹת. בְּרַת רַבִּי חִיָּה רַבָּה אוֹזְפַת לְרַב דִּינְרִין, אֶתְתַּ שְׁאֵלַת לְאָבוּהָ, אָמַר לֵה: 'שְׁקִילִי מִנִּיהָ דִּינְרִין טָבִין וְתִקְלִינִי'. מִבְּרַת רַבִּי חִיָּה יְלָפִין? אָמַר רַבִּי אִידִי: אוּף אָבָה אָבוֹן דְּשְׁמוּאֵל בְּעָא קָמִי רַבִּי: מֵהוּ לְלוֹות דִּינְרִין בְּדִינְרִין? אָמַר לֵה: מִתָּר. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַר אֲחָא: אוּף רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ תְּרִיהוֹן מְרִין: מִתָּר לְלוֹות דִּינְרִין בְּדִינְרִין.

^א חבילת בדים בחבילת בדים

אין אני סובר דבר זה, ואיני מבין בדיני נזיקין כלום [רבי

^ב זירא אמר כן בדרך עגנה]

"רַבָּה" "רַבָּה" (שם יח, כ) - כַּמְעָשִׁי אֱלוּ כַּךְ מַעֲשֵׂי אֱלוּ.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְלֹא אָמַרְיִן לָהּ לְכָל אַפִּינָן. רַב יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַב: מַעֲשֵׂה הָיָה, וְהוֹרָה רַבִּי כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי חִיָּה בַר יוֹסֵף יֵהֵב דִּינָר לְמַלְחָא, חֲזַר בֵּיהּ הָהוּא, אָמַר: 'לֹא יָדַע דְּכִבְרַי יְהוֹנָן מִגְּלָא גּוּ שְׁקִיָּה דְּהָהוּא גְּבָרָא - מִי שְׁפָרַע מֵאֲנָשִׁי דוֹר הַמַּבּוּל, עֲתִיד לְפָרַע מִמִּי שְׁאִינוּ עוֹמְדִים בְּדַבּוּרֵי'.

חַד בַּר נָשׁ יֵהֵב דִּינָרִין לְמַטְכָּסָה, חֲזַר בֵּיהּ, אֲתָא עוּבָדָא קָמִי רַבִּי חִיָּה בַר יוֹסֵף וְרַבִּי יוֹחָנָן. רַבִּי חִיָּה בַר יוֹסֵף אָמַר: אוּ יִתֵּן לוֹ כְּדִי עֵירְבוּנוּ, אוּ יִמָּסֵר אוֹתוֹ לְמִי שְׁפָרַע'. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אוּ יִתֵּן לוֹ כָּל מִקְחוֹ אוּ יִמָּסֵר אוֹתוֹ לְמִי שְׁפָרַע'. רַבִּי לֹא אָמַר: עֵרְבוּן הָיָה. רַבִּי זְעִירָא אָמַר: מִקְצֵת דְּמִים נָתַן לוֹ. מוֹדָה רַבִּי חִיָּה בַר יוֹסֵף לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּמִקְחַ שְׁאִין דִּרְכוּ לְקָנוֹת חֲצִיין, כְּגוֹן פְּרָה וְטִלִּית. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, רַבִּי אַבְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: טַבְעַת אֵין בְּהַ מְשׁוּם עֵרְבוּן.

כָּל הַנוֹשָׂא וְנוֹתֵן בְּדַבְרִים, אֵין מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְמִי שְׁפָרַע. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זְבִדִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר לִתְּנֵי מִתְּנָה לְחִבְרֵי וּבִקְשׁ לְחֲזֹר בּוֹ,

[טו:]

חֲזַר. קָם רַבִּי יוֹסֵי עִם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זְבִדִי, אָמַר לִיָּה: הָהֵן 'לֹאוּ צְדָק וְהֵן צְדָק'!? אָמַר: בְּשַׁעָה שְׁאָמַר, צְרִיךְ לוֹמַר בְּדַעַת גְּמוּרָה, מִבְּתַר כֵּן, אֵין חֲזַר בֵּיהּ - חֲזַר בֵּיהּ. הָדָא דְּתִימַר - בְּעֵשִׂיר, אֲבָל בְּעֵנִי - נַעֲשֵׂה נְדָר. רַב מִפְּקָד לְשִׁמְשִׁיָּה, אֵימַת דְּנִימַר לָךְ

רַבִּי בָא, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לָזָה פְּרָה וְלָזָה חֲמוֹר וְהַחֲלִיפוּ,

[יד:]

מִשָּׁךְ בַּעַל הַחֲמוֹר אֶת הַפְּרָה לֹא קִנְיָה. חֲמוֹר מֵהוּ שְׁתַּקְנָה? רַבִּי בָא אָמַר: קִנְיָה. רַבִּי יִסָּא אָמַר: לֹא קִנְיָה. אָמַר רַבִּי מְנָא: אֵית הָכָא מִלֵּי דִּיּוּדֵי בְּהַ רַבִּי יוֹסֵי: אָדָם שְׁאָמַר לְחִבְרֵי 'פְּרָתִי אֲנִי מִבְּקָשׁ לְמַכְרִי'. אָמַר לָהּ: 'בְּכַמָּה'? אָמַר לָהּ: 'בְּשִׁמְנָה דִּינָרִין'. אֲזַל סַמְכִיָּה גַבִּי טְרַפִּיזְטָא. בְּצַפְרָא עֶבֶר וְאַשְׁכַּחִיָּה תַמָּן קָאִים. אָמַר לָהּ: 'מָה אַתְּ עֹבֵיד הָכָא'? אָמַר לָהּ: 'אֲנָא בְּעֵי מִיִּסַב דִּינָרִין דְּאַסְמִיכְתַּנִּי'. אָמַר לָהּ: 'מָה אַתְּ בְּעֵי מְזַבּוֹן לָךְ בְּהוֹן'? אָמַר לָהּ: 'חֲמוֹר'. אָמַר לָהּ: 'חֲמוֹרָךְ אֲצִלִּי'. מִשָּׁךְ זֶה - לֹא קִנְיָה זֶה, מִשָּׁךְ זֶה - לֹא קִנְיָה זֶה, אֲלֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִקְנָה בְּגוּפוֹ.

הִלְכָה ב: מִתְּנִיתִין: כִּיצַד? מִשָּׁךְ מִמְּנוּ פְּרוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מְעוֹת, אֵינוּ יָכוֹל לְחֲזֹר. נָתַן לוֹ מְעוֹת וְלֹא מִשָּׁךְ לוֹ פְּרוֹת, יָכוֹל לְחֲזֹר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ: 'מִי שְׁפָרַע מֵאֲנָשִׁי דוֹר הַמַּבּוּל, עֲתִיד לְהַפְּרַע מִמִּי שְׁאִינוּ עוֹמְדִים בְּדַבּוּרֵי'.

[טו.]

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: כָּל שֶׁהִכְסֵף בְּיָדוֹ יָדוֹ עַל הָעֲלִיוֹנָה.

גְּמָרָא: אָמַר רַב אַחָא: כְּתִיב (בְּרַאשִׁית ו, יג): "כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם". וּמָה הָיָה חָמָסָן? הוּא בַר נָשׁ נִפְיָק טְעִין קָפָה מִלְּאָה תוֹרְמוֹסִין, וְהָיוּ מִתְּכַוְּנִין וְנוֹטְלִין פְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה, דְּבַר שְׁאִינוּ יוֹצֵא בְּדִינָין. אָמַר רַבִּי חִיָּה בַר וּוֵה (שם ו, ה):

הַלְכָה ג: מִתְנִיתִין: הַהוֹנָאָה אַרְבַּעַה כֶּסֶף, מַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַה כֶּסֶף לְסַלֵּעַ, שְׁתּוֹת לְמַקָּח. עַד אֵימָתִי מִתָּר לְהַחֲזִיר? עַד כְּדֵי שְׂרָאָה לְתַגָּר אוֹ לְקַרְוֹבוֹ. הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד: הַהוֹנָיָה שְׁמוֹנֶת כֶּסֶף לְסַלֵּעַ, שְׁלִישׁ לְמַקָּח. וְשִׁמְחוּ תַגְרֵי לוֹד. אָמַר לְהֵן: מִתָּר לְהַחֲזִיר כָּל הַיּוֹם. אָמְרוּ: 'יִנִּיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן אֶת מְקוֹמָנוּ, וְחֲזְרוּ לְדַבְרֵי חֲכָמִים. אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמוֹכֵר יֵשׁ לָהֶם הוֹנָיָה. כְּשֵׁם שֶׁהוֹנָיָה לְהַדְיוּט כֶּף הוֹנָיָה לְתַגָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לְתַגָּר הוֹנָיָה. מִי שֶׁהוֹטֵל עָלָיו, יָדוּ עַל הָעֲלִיוֹנָה. שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי אֶת מְעוֹתַי' אוֹ 'תֵּן לִי מַה שֶׁהוֹנִיתָנִי'.

גְּמָרָא: רַב אָמַר: שְׁעוֹר הוּא. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֵית הוּא שְׁעוֹרָא. רַב אָמַר: כָּל הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּמִנְתַּ שְׂאִין לוֹ אוֹנָאָה, יֵשׁ לוֹ אוֹנָאָה.

[טז:]

תַּנִּי רַבִּי לְוִי: הָאוֹנָאָה פְּרוּטָה. וְהָאוֹנָאָה פְּרוּטָה? ! אֵלָּא הוֹנָאָה עֲצָמָה מֵהוּ.

תַּנִּי: נִקְנָה הַמַּקָּח, חוֹזֵר לוֹ הוֹנִיתָו, דְּבָרֵי רַבִּי נָתַן. רַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיא אָמַר: בְּטַל מַקָּחוֹ.

כְּהֵנָּא בְּעָא קָמִי רַב: בְּשַׁעָה שֶׁהַמוֹכֵר מִתְּאוֹנָה, מִתְּאוֹנָה עַד חֲמֵשׁ. בְּשַׁעָה שֶׁהַלּוֹקֵחַ מִתְּאוֹנָה, מִתְּאוֹנָה עַד שְׁתּוֹת. אָמַר לָהּ: הִיא וְהוֹנִיתָו מִצְטַרְפִּין עַד שְׁתּוֹת.

מְכַר לוֹ שְׂוֵה חֲמֵשָׁה בְּשַׁשָּׁה, יְכִיל מִימַר לָהּ 'חַד דִּינָר אִיגְרַבְתָּ, סַב דִּינָרְךָ'! אָמַר רַבִּי זִירָא: יְכִיל מִימַר לָהּ 'לֵית אִיקָרִי

תַּתָּן מִתְּנָה לְבַר נֶשׁ, אֵין הוּא מְסַכֵּן - הַב לָהּ מִיָּד, וְאֵין עֲתִיר - אִימְלִיךְ בִּי תַנְיָנוֹת.

רַבֵּן יוֹחָנָן יְהִיב דִּינָרִין לְקַרְיָבוּי עַל מִשַׁח, יְקַר מִשַׁח. אֶתָּא שְׂאֵל לְרַבִּי יִנְאִי. אָמַר לָהּ: מְדַבֵּר תּוֹרָה, מְעוֹת קוֹנִין, וְלָמָּה אָמְרוּ 'אֵין קוֹנִין'? שְׂלָא יֵאמֵר לוֹ 'נִשְׂרָפוּ חֲטִיף בְּעַלְיָה'.

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוֹסְרֵטָאֵי בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ: אִם אָמַר לוֹ 'נִשְׂרָפוּ חֲטִיף בְּעַלְיָה', נֶאֱמָן. רַבִּי יִצְחָק מְקַשֵּׁי: מַה נֵּן קִימִין? אִם בְּשִׁקְנוֹ לוֹ מְעוֹתָיו - שְׁלוֹ נִשְׂרָפוּ, וְאִם לֹא קָנוּ לוֹ מְעוֹתָיו - שְׁל זֶה נִשְׂרָפוּ.

רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בַּר נֶשׁ דִּיְהִיב לְחַבְרִיָּה עֲשָׂרָה דִּינָרִין, אָמַר לָהּ: 'אֵית לִי גִבָּךְ מֵאָה גְרַבִּין', מַהֲדִין בֵּיתָא - שְׂרִי; מַהֲדִין כְּרָמָא - אָסוּר. מַה בֵּין כְּרָם לְבֵית? בֵּית אֵינוּ מְצוּי לְפוֹל, כְּרָם מְצוּי לְשָׂרְף. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֶת שְׁמַע מִנָּה: בַּר נֶשׁ דִּיְהִיב לְחַבְרִיָּה עֲשָׂרָה דִּינָרִין, אָמַר לָהּ: 'בְּמִנְתַּ דְּתִיקוּם לִי בְּהוֹן מֵאָה גְרַבִּין', מַכְיֹון שְׁשַׁלַּח יָדוֹ בְּהֵן - צָרִיךְ לְהַעֲמִיד לוֹ מַקָּחוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר (וַיִּקְרָא כַּה, יד):

[טז.]

"או קנה מיד עמיתך" - מִיָּד עֲמִיתְךָ אֶת צָרִיף מְשִׁיכָה, אֵין אֶת צָרִיף מְשִׁיכָה מִיָּד הַגּוֹי. עַל דַּעֲתִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לְאִיזָה דְּבַר מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְמִי שְׁפָרַע? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי בּוֹן: וְתִיָּא כְּהֵן תַּנְאָה, דְּתַנִּי: הַנוֹשֵׂא וְהַנוֹתֵן בְּדַבְרִים, אֵין מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְמִי שְׁפָרַע'.

בְּסַלַע - אין לו אלא צורת המטבע. לא יתנה לא לחרם ולא להרג, מפני שמרמין בה את אחרים, אלא נוקבה ותולה בצואר בנו. במה דברים אמורים? בדינרין ובסלעין, אבל בדינר זהב ובמטביעות כסף, מוציאין בשוייהן. כשם שמוציאין לחלין, כך מוציאין למעשר שני, ובלבד שלא יתפון להוציאן.

הלכה ה: מתניתין: עד אימתי מתר להחזיר? בכרפין - עד כדי שיראה לשלחני, ובכפרין - עד ערבי שבתות. אם היה מכירה, אפלו לאחר שנים-עשר חדש מקבלה ממנו,

[יז:]

ואין לו עליו אלא תרעמת. ונותנה למעשר שני, ואינו חושש שאינה אלא נפש רעה.

ההונויה ארבעה כסף, והטענה שתי כסף, וההודיה שוה פרוטה. חמש פרוטות הן: ההודיה שוה פרוטה; והאשה מתקדשת בשוה פרוטה; הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש - מעל; המוצא שוה פרוטה חייב להכריז; הגוזל את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפלו למדי. חמשה חמשין הן: האוכל תרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, החלה, וביכורין - מוסיף חמש; הפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו - מוסיף חמש; הפודה הקדשו - מוסיף חמש; והנהנה בשוה פרוטה מן ההקדש - מוסיף חמש; והגוזל את חברו שוה פרוטה ונשבע לו - מוסיף חמש.

דיהון ברייתא אמרין 'פלוני איגחך'. ואית דבעי מימר: יכיל מימר לה 'לית הוא יקרי מלבוש בחמשה דינרין'. רבי יוחנן, רבי אלעזר ורבי הושעיה אמרי: מה טעם דאֵהן תניא: 'ידע אנא דלא הוות מיקמתי טבא אלא חמשה דינרין, על דהוות דחיק לי יהבי אשתה דינרין, סב דינדך והב דידי'.

מכר לו שוה חמשה בששה, לא הספיק לשא ולתן עד שהוקיר ונעשה משבע. רבי יעקב בר אידי, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: כשם שבטל מקח מאצל זה, כך בטל מאצל זה.

[יז:]

תמן תנינן: 'ארבע מדות במוכרין: מכר לו חטין יפות ונמצאו רעות, לוקח יכול לחזר בו; רעות ונמצאו יפות, מוכר יכול לחזר בו' - הא הלוקח אינו יכול לחזר בו! אמר רבי יוסי ברבי בון: ותיא כהן תנא: הנושא והנותן בדברים, אין מוסרין אותו ל'מי שפרע'.

הלכה ד: מתניתין: וכמה תהא הסלע חסרה ולא יהא בה הוניה? רבי מאיר אומר: ארבעה אסרות, מאסר לדינר. רבי יהודה אומר: ארבעה פונדיונות, מפונדיון לדינר. רבי שמעון אומר: שמונה פונדיונות, משני פונדיונין לדינר.

גמרא: תני: יותר מכן, מוציאה בשויה. סלע עד שקל. דינר עד רבע. פחות מכן, אפלו הוא כאיסר אין יכול להוציאה. היתה יוצא על אסימון בסלע ועל המטבע בשקל, על אסימון בשקל ועל המטבע

הוֹנִיָּה, וְשָׂאִינוּ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן - אֵין לָהֶן הוֹנִיָּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אַף סֵפֶר תּוֹרָה וּבִהְמָה וּמְרַגְלִית אֵין לָהֶן הוֹנִיָּה. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא אֶת אֱלוֹ.

גְּמָרָא: תַּנִּי: רַבִּי יוֹדָה אָמַר: אַף סֵפֶר תּוֹרָה בְּהֵמָה וּמְרַגְלִית אֵין לָהֶן אוֹנָאָה. סֵפֶר תּוֹרָה - אֵין קֶץ לְדַמְיוֹ. בְּהֵמָה וּמְרַגְלִית צְרִיכִין לְזוּגָם^י. אָמְרוּ לוֹ: וְהֵלֹא הַכֹּל אָדָם רוֹצֵה לְזוּג. תַּנִּי: רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אָמַר: סִיף וְסוּס וְתָרִיס בְּמִלְחָמָה, אֵין לָהֶן הוֹנִיָּה.

הַלְכָה ז: מִתְנִיתִין: כָּשֶׁם שֶׁהוֹנִיָּה בְּמִקָּח וּבְמִמְכָר כֶּךָ הוֹנִיָּה בְּדַבָּרִים. לֹא יֹאמַר לוֹ 'בְּכַמָּה חֶפֶץ זֶה?' וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֵה לְקַח. אִם הָיָה בְּעַל תְּשׁוּבָה לֹא יֹאמַר לוֹ 'זְכוּר מַעֲשֵׂיךָ הָרָאשׁוֹנִים'. אִם הָיָה בֶּן גֵּרִים לֹא יֹאמַר לוֹ 'זְכוּר מָה הָיוּ מַעֲשֵׂי אַבּוֹתֶיךָ', שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, כ): "וְגַר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצְנֶנּוּ כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם".

אֵין מְעַרְבִין פְּרוֹת בְּפְרוֹת, אֶפְלוּ חֲדָשִׁים בְּחֲדָשִׁים, וְאֵין צָרִיף לֹאמַר חֲדָשִׁים בִּישָׁנִים. בְּאַמַּת בֵּינָן הַתִּירוֹ לְעֵרֵב קֶשֶׁה בְּרֵךְ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבִּיחוֹ. אֵין מְעַרְבִין שְׁמֵרֵי יֵין בֵּינָן, אֲבָל נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמֵרָיו. מִי שֶׁנִּתְעַרַב מִיָּם בֵּינֵנוּ, לֹא יִמְכְּרֵנוּ בְּחֲנוּת, אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעֵנוּ. וְלֹא לְתַגָּר, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא מוֹדִיעֵנוּ, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְרֵמוֹת בּוֹ. מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְהַטִּיל מִיָּם בֵּינָן - יִטִּילוּ. הַתַּגָּר נוֹטֵל מִחֲמַשׁ גְּרָנוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹךְ מְגוֹרָה אַחַת, מִחֲמַשׁ גְּתוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פֶּטָם אֶחָד, וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יִתְפּוֹן לְעֵרֵב.

גְּמָרָא: חֲזַקְיָה אָמַר: בָּא לְצוֹרְפָה בִירוּשָׁלַיִם מְצֻרְפָה בִּיפָּה, בָּא לְחַלְלָהּ בְּגַבּוּלֵין מְחַלְלָהּ בְּרַעָה. וְהַתְנִינָן: בּוֹרֵר הֵיפָּה שְׂבָהֶן וּמְחַלְלָן עָלֶיהָ, וְיָבוֹר הָרַעָה וְיַעֲשֶׂה אוֹתָהּ כִּיפָּה! אָמְרֵי: שְׁנֵיאָ הִיא הָכָא, שְׂכָבֵר הוֹכַח בּוֹ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. נוֹתְנָה לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, שֶׁאֵינָה אֶלָּא נֶפֶשׁ רַעָה.

יַעֲקֹב בֶּר זְבֻדִי, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי סִימוּן: וְכֹל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׂאִין בְּקֶרְנוֹ שְׂוֵה פְרוּטָה, אֵין מוֹסִיף חֲמֵשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יִנְאִי: כֹּל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׂאִין בְּחֲמֵשׁ שְׂוֵה פְרוּטָה, אֵין מוֹסִיף חֲמֵשׁ. אֵית מִתְנִיתָא מְסִיעָא לְדִין, וְאֵית מִתְנִיתָא מְסִיעָא לְדִין. דְּתַנִּי: "מִמַּעֲשָׂרוֹ" - פָּרֵט לְפָחוֹת מִשְׂוֵה פְרוּטָה. הֵדָא אָמְרָה, עַד שֶׁיֵּהָא בְּקֶרְנוֹ שְׂוֵה פְרוּטָה. תַּנִּי חוֹרֵן תַּנִּי: "מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ" - פָּרֵט לְפָחוֹת מִשְׂוֵה פְרוּטָה. הֵדָא אָמְרָה, עַד שֶׁיֵּהָא בְּחֲמֵשׁ שְׂוֵה פְרוּטָה. אָמַר רַבִּי בָּא בֶר מִמַּל: מִתְנִיתָא לָא כְּהַדִּין וְלֹא כְּהַדִּין, דְּתַנִּינָן: 'חֲמִשָּׁה פְרוּטוֹת הֵן', וְלֹא תַנִּינָן 'עַד שֶׁיֵּהָא בְּקֶרְנוֹ שְׂוֵה פְרוּטָה'. וְתַנִּינָן: 'חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן', וְלֹא תַנִּינָן 'עַד שֶׁיֵּהָא בְּחֲמֵשׁ שְׂוֵה פְרוּטָה'.

[יח.]

הַלְכָה ו: מִתְנִיתִין: וְאֵלוֹ דְּבָרִים שָׂאִין לָהֶם הוֹנִיָּה: הָעֶבְדִּים, וְהַשְּׂטָרוֹת, וְהַקְּרָקְעוֹת, וְהַהֲקַדְשׁוֹת. אֵין בָּהֶן לֹא תְשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְלֹא תְשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֲמִשָּׁה. שׂוֹמֵר חֲנָם אֵינוֹ נִשְׁבַּע, וְנוֹשֵׂא שְׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: קְדָשִׁים שֶׁהוּא חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן - יֵשׁ לָהֶן

^י אֲנָשִׁים מְעַנְיָנִים לְקִנּוּת חֶפְצִים תּוֹאֲמִים, וְלִכְן מוֹכְנִים לְשַׁלֵּם עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִשְׁוִים.

שׁישׁ פִּירְקוּס בְּאֶכְלִין. רַבִּי זְעִירָא הָוָה
 עָסַק בְּהֵדָא כְּתָנָא, אֲתָא גַבִּי רַבִּי אַבְהוּ
 אָמַר לָהּ: מָה אָנָּא מְשַׁפְּרָה עֵיבִידְתָּה?
 אָמַר לָהּ: אֲזִיל עֵבִיד מַה דְּאֵת יָדַע. רַבִּי
 אַבְהוּ הָוָה עָסִיק בְּאֶלִין לְסוּטְיָא, אֲתָא
 שְׂאֵל לְרַבִּי יוֹסִי בֶן חֲנִינָה אָמַר לָהּ: מָנָן
 בְּאֶלִין לְסוּטְיָא? אָמַר לָהּ: אֲזִיל עֵבִיד מַה
 דְּאֵת יָדַע, רַבָּה שְׁקַר טְהָרִי.^י

[יח:]

תָּנָה רַבִּי יַעֲקֹב עִמְסוּנְיָא: מַהוּ אֵין
 מְפָרְקִסִין? דִּלָּא יִימָא לָהּ 'צוּר גְּרַמְדִי'.
 הַדְרִין עֲלֵךְ הַפְסֵף קוֹנָה אֶת הַזְהָב

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: לֹא יִחַלֵּק הַחֲנוּנִי קְלִיּוֹת
 וְאֶגְזִיזִים לְתִינוּקוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרַגֵּילָן
 לְבוֹא אֶצְלוֹ, וְחֻכְמִים מִתִּירִין. וְלֹא יִפְחַת
 אֶת הַשְּׁעָר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: זְכוּר לְטוֹב.
 לֹא יָבוּר אֶת הַגְּרִיסִין, כְּדַבְּרֵי אַבָּא שְׂאוּל.
 וְחֻכְמִים מִתִּירִין. וּמוֹדִין שֶׁלֹּא יָבוּר עַל פִּי
 הַמְּגוּרָה, שְׂאִינוּ אֶלָּא כְּגוֹנֵב אֶת הָעֵין. אֵין
 מְפָרְקִסִין, לֹא אֶת הָאָדָם, וְלֹא אֶת הַבְּהֵמָה,
 וְלֹא אֶת הַכְּלִיִּים.

גְּמָרָא: רַבִּי אַבְדוּמָא מְלַחָא הָוָה מְשַׁפֵּר
 סְרִדוּתִיָּה, אָמַר לָהּ יַעֲקֹב בֶּר אַחָא:
 וְהַתְּנִינָן: 'אֵין מְפָרְקִסִין'! מְלִתִּיָּה אֲמָרָה,

מֵאַחַר שְׁנֵתְרַבָּה הַשְּׁקַר – הִתְרוּ מַעֲשִׂים כְּאֵלוֹ, דִּהֲיָנוּ מֵאַחַר
 שְׁכַל הַסּוֹחְרִים מִיָּפִים אֶת סְחוּרְתָם – מִתֵּר גַּם לָךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן,
 י' שֶׁהַקּוֹנִים יוֹדְעִים זֹאת וְקוֹנִים עַל דַּעַת כֵּן.

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

וְתַרְבִּית לְנִשְׁךְ, מַה נִּשְׁךְ כֶּסֶף, אַף תַּרְבִּית כֶּסֶף; מַה תַּרְבִּית אֶכְל, אַף נִשְׁךְ אֶכְל.

לָקַח מִמֶּנּוּ חֲטִים מְדִינָר זָהָב הַכּוֹר, וְכֵן הַשְּׁעָר. אָמַר רַבִּי בָּא בַר כְּהֵנָא: זֶה הוּא הַשְּׁעָר שֶׁהוּא יָפֵה לְעוֹלָם, פְּחוֹת מִכֵּן – וְוִי לְזַבּוּנָא, יוֹתֵר מִכֵּן – וְוִי לְמַזְבְּנָה.

אָמַר לוֹ: 'תַּן לִי חֵיטִי, שְׁאַנִּי מוֹכְרִין' – בְּמָה קָנָה? ! רַב נַחֲמָן בַּר יַעֲקֹב סִבַּר מִימַר, חֲיִב לְהַעֲמִיד לְחֻבְרוֹ.

הַמְּלוֹה אֶת חֻבְרוֹ. חַד בַּר נָשׁ אֲשָׁאֵל לְחֻבְרִיָּה דִּינְרִין. אֲשֶׁרוֹנִיָּה גּוֹ בֵּיתֶיהָ. אָמַר לָהּ: 'הֵב לִי אָגַר בֵּיתִי'. אָמַר לָהּ: 'הֵב לִי דִּינְרִי'. אֲתָא עוֹבְדָא קָמִי רַבִּי בָּא בַר מִינָא. אָמַר לָהּ: וְקַיָּים לָהּ מַה דִּהוּהָ חֲמִי לְמַשְׁרִי.

תַּנִּי: יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן רַבִּית וּמִתְרִין. כִּיֶּצֵד? לֹקַח אָדָם שְׁטָרוֹת חֻבְרוֹ בְּפָחוֹת, וּמְלוֹוֹתוֹ שֶׁל חֻבְרוֹ בְּפָחוֹת, וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשׁוּם רַבִּית. וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁאֵינָן רַבִּית, וְאִסּוּרִין מִשׁוּם הַעֲרַמַת רַבִּית.

[יט:]

כִּיֶּצֵד? אָמַר לוֹ 'הֶלְוִינִי מְנָה', אָמַר לוֹ: 'מְנָה אֵינִי לִי, חֲטִינ בְּמְנָה יֵשׁ לִי שְׁאַנִּי נוֹתֵן לָךְ', נָתַן לוֹ חֲטִינ בְּמְנָה, וְחָזַר וְלָקַח מִמֶּנּוּ בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע – אֵינִי זֶה רַבִּית, אֲבָל אִסּוּר מִשׁוּם הַעֲרַמַת רַבִּית. אָמַר לָהּ: 'לִית אֶת צְרִיךְ יְהִיב אָגַר כְּלִים אוֹ אָגַר הַכֶּתְפִין? אַקּוּלִי וְסַב דִּינְרִי'.

רַבִּי לָא אָמַר: בְּנוֹתָן לוֹ שְׂכָר רַגְלוֹ. רַבִּי זִירָא אָמַר: נַעֲשֶׂה כְּמִשְׁכִּיר לוֹ דִּירָה בִּיקָר.

הֲלָכָה א': מִתְנִיתִין: אֵי זֶהוּ נִשְׁךְ וְאֵי זֶהוּ תַרְבִּית. אֵי זֶהוּ נִשְׁךְ? הַמְּלוֹה סְלַע בְּחַמְשָׁה דִּינְרִין, וְסֵאתִים חֲטִינ בְּשִׁלְשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא 'נוֹשֶׁךְ'. וְאֵי זֶהוּ תַרְבִּית? הַמְּרַבָּה בְּפָרוֹת. כִּיֶּצֵד? לָקַח הֵימְנוֹ חֲטִינ מְדִינָר זָהָב הַכּוֹר, וְכֵן הַשְּׁעָר, עֲמָדוֹ חֲטִינ בְּשִׁלְשִׁים דִּינָר. אָמַר לוֹ: 'תַּן לִי חֵיטִי, שְׁאַנִּי מוֹכְרִין וְלוֹקַח אָנִי בְּהֵן יִינ'. אָמַר לוֹ: 'הֵרִי חֲטִיף עֲשׂוּיֹת עָלַי בְּשִׁלְשִׁים דִּינָר, וְהֵרִי לָךְ אֲצָלִי בְּהֵן יִינ', וְיִינ אֵינִי לוֹ. הַמְּלוֹה אֶת חֻבְרוֹ לֹא יְדוּר בְּחֻצְרוֹ חָנָם, וְלֹא יִשְׁכַּר מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַבִּית.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יֵנְאִי: זֶהוּ רַבִּית שְׁיֹצֵא בְּדִינִין. בָּעוֹ קָמִי רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּית מַהוּ שְׁיֹצֵא בְּדִינִין? אָמַר לוֹ: אִם מְזוּ, אֵינִי אָנוּ מְנִיחִין לְגְדוּלֵי אַרְץ יִשְׂרָאֵל כְּלוּם. מוֹדִי רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁאֵינִי שְׁטָר זֹקֵק לְחֻבְרוֹ. מוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁאֵם הָיָה הַשְּׁטָר קָיָם, דְּמִנְכִּין לָיָהּ.

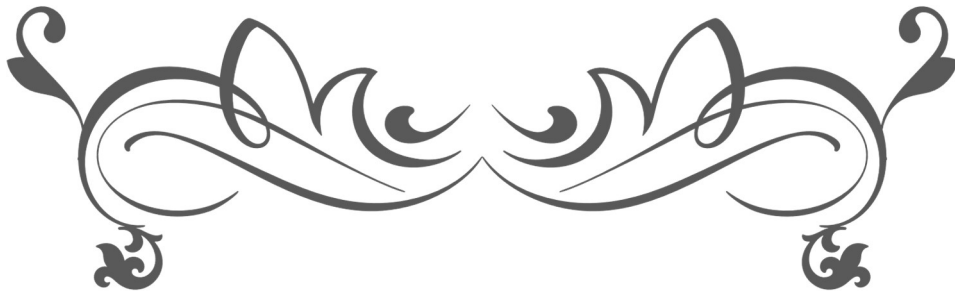
תַּנִּי: יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלּוּהָ בְּרַבִּית לְיִשְׂרָאֵל, אֵינִי גּוֹבֶה לֹא אֶת הַקָּרָן וְלֹא אֶת הָרַבִּית, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: גּוֹבֶה אֶת הַקָּרָן וְלֹא אֶת הָרַבִּית.

[יט.]

אֵי זֶהוּ תַרְבִּית? כְּתִיב (ויקרא כה, לו): "אֶת כֶּסֶף לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁךְ", אֵינִי לִי אֶלָּא נִשְׁךְ בְּכֶסֶף, וְרַבִּית בְּאוֹכֵל. נִשְׁךְ בְּאוֹכֵל וְרַבִּית בְּכֶסֶף מִנֵּיין? תְּלַמוּד לּוֹמַר "אֵל תִּקַּח מֵאֲתוֹ נִשְׁךְ וְתַרְבִּית" (שם, לו), הַקִּישׁ נִשְׁךְ לְתַרְבִּית

מְכַר לֹו אֶת הַשְּׂדֵה, וְנָתַן לֹו מִקְצַת דָּמִים,
 וְאָמַר לֹו: 'אֵימָתִי שְׁתַּרְצָה הֵבֵא מְעוֹת,
 וְטַל אֶת שְׂלָךְ' - אָסוּר. הִלְוֵהוּ עַל שְׂדֵהוּ,
 וְאָמַר לֹו: 'אִם אֵי אַתָּה נֹוֹתֵן לִי מִכֶּן וְעַד
 שְׁלֹשׁ שָׁנִים, הֲרִי הוּא שְׁלִי' - הֲרִי הוּא
 שְׁלוֹ. כִּף הָיָה בֵּיתוֹס בֶּן זֹוּגִין עוֹשֶׂה עַל פִּי
 חֲכָמִים.

הִלְכָה ב: מִתְנִיתִין: מְרַבִּין עַל הַשְּׂכָר,
 וְאִין מְרַבִּין עַל הַמְּכָר. כִּיצַד? הַשְּׂכִיר לֹו
 אֶת הַחֲצִיר, וְאָמַר לֹו: 'אִם מַעֲכָשׁוּ אַתָּה
 נֹוֹתֵן לִי, הֲרִי הוּא לָךְ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים לְשָׁנָה;
 וְאִם שֶׁל חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁ, בְּסָלַע לְחֲדָשׁ' -
 מִתָּר. מְכַר לֹו אֶת הַשְּׂדֵה, וְאָמַר לֹו: 'אִם
 מַעֲכָשׁוּ אַתָּה נֹוֹתֵן לִי, הֲרִי הוּא לָךְ בְּאֶלְף
 זֹו; וְאִם לְגָרֶן, בְּשָׁנִים-עֶשֶׂר מָנָה' - אָסוּר.

תוספתא

השלם

מסכת נדרים פרק שלישי

ג,א הנודר מן התבשיל - אסור בצלי ובשלקות ובמבשל ואסור באימרות רכות, מפני שהחולים אוכלין בהן פתן.

ג,ב הנודר מן היורד לקדרה - מתר ביורד לאלפס. ביורד לאלפס - אסור ביורד לקדרה. מן הנעשין בקדרה - מתר בנעשין באלפס. מן הנעשין באלפס - מתר בנעשין בקדרה. מן היורד לתנור - אין אסור אלא מן הפת בלבד. מן הנעשין בתנור - אסור בכל הנעשין בתנור. הנודר מן הקים - מתר בגבינה. מן הגבינה - מתר בקים. הנודר מן הרטב - מתר בקיפה. מן הקיפה - מתר ברטב. רבי יהודה אומר: אמר 'קונם בשור שאני טועם' - אסור בו ברטבו ובקיפה. 'מן השמן' - מתר בשמן שמשמן. ומקום שמסתפקין בשמן שמשמן - אסור אף בשמן שמשמן.

ג,ג רבי יהודה בן בתירה אומר: כל ששם תולדתו קרויה עליו ונדר ממנו - אסור כיוצא בו. מן היוצא הימנו - אסור בו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: את שדרכו לאכול ודרך היוצא ממנו לאכול, ונדר הימנו - מתר ביוצא הימנו. מן היוצא הימנו - מתר בו. את שאין דרכו לאכול, אבל דרך היוצא ממנו לאכול ונדר ממנו, לא נתפון זה אלא ביוצא ממנו.

ג,ד הנודר מן הצמר - מתר בפשתן. מן הפשתן - מתר בצמר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: את שדרכו להתכפות, ודרך היוצא ממנו להתכפות, ונדר הימנו - אסור ביוצא ממנו. מן היוצא הימנו - אסור בו. את שדרכו להתכפות ואין דרך היוצא ממנו להתכפות, ונדר הימנו - מתר ביוצא הימנו. מן היוצא הימנו - מתר בו. את שאין דרכו להתכפות, אבל דרך היוצא ממנו להתכפות ונדר ממנו - לא נתפון זה אלא ביוצא ממנו.

ג,ה הנודר מן הבשר - אסור בכל מין בשר. אסור בראש וברגלים וברכבים ובקנה בעופות, ומתר בבשר דגים וחקבים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: הנודר מן הבשר אסור בכל מין בשר, ומתר בראש וברגלים וברכבים, ובקנה, ובעופות, ומתר בבשר דגים וחקבים. וכן היה רבי שמעון בן גמליאל אומר: קרבין לאו בשר ואכליהון לאו אינש. רבי שמעון בן אלעזר אומר: קונם דג שאני טועם אסור בגדולים ומתר בקטנים, דגים שאני טועם - אסור בגדולים ואסור בקטנים.

ג,ו הנודר מן הירק בשביעית - אסור בירקות שדה. מן הדלועין - אין אסור אלא דלעת יונית בלבד. מן הכרוב - אסור באספרגיס. מן האספרגיס - מתר בכרוב. מן הפרישין, מקום שקורין לקפלוטות פרישין - אסור בקפלוטות. מן הקפלוטות - מתר בפרישין. מן הבצלים - אסור בבני בצלין. ורבי יוסי מתיר. מבני בצלים - מתר בבצלים. מן העדשים - אסור באשישים. ורבי יוסי מתיר. מן האשישים - מתר בעדשים. מן השום - אסור במקפה. ורבי יוסי מתיר במקפה. במקפה - מתר בשום. רבי יהודה אומר: קונם גריס שאני טועם - מתר בחיין ואסור במבשלים. חטה שאני טועם - מתר לכוס ואסור לאפות. חטין שאני טועם - אסור לכוס ואסור לאפות.

מסכת נדרים פרק רביעי

ד,א הנודר מפרות השנה - אסור בכל פרות השנה, ומתר בגדיים ובטלאים, ובחלב, ובגוזלות. אם אומר: "גדולי שנה שאני טועם" - אסור בכלן. הנודר מן הקיץ - אינו אסור אלא מן התאנה בלבד. רבי שמעון בן גמליאל אומר: ענבים בכלל תאנים. הנודר מן התאנים - אסור בקשואין ובדלועין ובמלפפונות, ומתר בפרות האילן. הנודר מן התירוש - אסור בכל מיני מתיקה, ומתר ביין. הנודר מן התבלין - אסור בחיין ומתר במבשלין. אם אומר:

ד, ו אמר רבי יוסי: בראשונה היו אומרים – 'המודר הנאה מחברו סתם עד הפסח אסור עד שחיטת הפסח'. משחרב בית המקדש אמרו: 'כל היום כלו אסור! זה הכלל: כל שזמנו קבוע, ואמר 'עד לפני' – רבי מאיר אומר: אסור עד שיגיע. רבי יוסי אומר: אסור עד שיצא, עד שיפסקו גשמים, עד לילי יום טוב הראשון של פסח, עד שיעקרו סכות – אסור עד לילי יום טוב אחרון של חג. עד אדר הראשון, אם היתה שנה מעברת – נותנין לו עד אדר שני (פספר אחר: אסור עד אדר שני).

ד, ז האומר לחברו: 'קונם שאני נהנה לך אם אין אתה בא ונוטל לבניך כור אחד חטים ושתי חבית של יין' וארעו אנס או משתה או גשמים – מתר. ואם לאו – לעולם אסור עד שיפר את נדרו על פי חכם; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אף זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם, יאמר לו: 'כלום אמרת אלא מפני כבודי? זהו כבודי!' וכן האומר לחברו: 'קונם שאי אתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני כור אחד של חטים ושתי חביות של יין'.

ד, ח היה מסרב בחברו שיאכל אצלו בתוך המשתה, ואמר: 'קונם לביתך שאני נכנס' – בתוך המשתה אסור. לאחר המשתה – מתר. רבי יהודה אומר: היה מסרב בחברו בתוך הרגל שיאכל אצלו, ואמר: קונם לביתך שאני נכנס, בתוך הרגל – אסור. לאחר הרגל – מתר. היה מסרב בחברו שיאכל אצלו במשתה, ואמר: קונם ביתך שאני נכנס – תוך המשתה אסור. לאחר המשתה – מתר. אומר: 'קונם לביתך שאני נכנס, וטפת צונן שאני טועם לך' – מתר לכנס ולרחץ עמו בצונן, ואסור לאכול ולשתות.

מסכת נדרים פרק חמישי

ה, א הנודר מן הבית מן העליה, וקדם לנדרו נודע שנפלו לו בירושה, או שנתנו

"הרי הן על פי והרי הן עלי" – אסור בהן, בין חיינ בין מבשלין.

ד, ב הנודר מן הפת – אינו אסור אלא בפת הבא מחמשת המינין בלבד. הנודר מן הדגן אסור אף בפול המצרי יבש ומתר בלח ומתר בארוז ובחליקה ובטרגיס ובטיסני. הנודר מן הפסות אסור בפנדא¹, ובפסקיאי, ובסקורטיא, ובקטבלא, ואנפילא, ובמפלא, ובמכנסים וכובע. ומתר בשק וביריעה ובחמילה.

ד, ג כיצד? אומר רבי יהודה: הכל לפי הנודר. היה לבוש צמר והצר², ואמר: "קונם צמר עולה עלי" – אסור ללבש ומתר לטעון. היה טעון פשתן והזיע, ואמר: "קונם פשתן עולה עלי" – מתר ללבש ואסור לטעון.

ד, ד "קונם כפר זה שאני טועם אם אלה למקום פלוני למחר", אם אכל – הרי הוא לא ילך. אם הלך – הרי הוא בלא יחל דברו³, אף נדרים שאמרנו מתרין, מנין שלא יהא אדם נודר בהן על מנת לבטלן? תלמוד לומר (במדבר ל): "לא יחל דברו" – שלא יעשה דבריו חלין. דבר אחר: "לא יחל דברו" – אפלו חכם אין מפר נדרו לעצמו.

ד, ה אמר לו: "השאלני קרדמך"! אומר: "קרדמך שאני קנוי קונם"³. "נכסים עלי אם יש לי קרדמך" – בידוע שאין לו קרדמך. הנודר עד הקיץ בגליל וירד לעמקים, אף על פי שהגיע הקיץ בעמקים – אסור עד שיגיע הקיץ בגליל.

¹ אבנט חלול שחוגרים בו.

² הגר"א גרים והצנה – היינו שהיה לו קר

ובפנים לא תקנו כי לא מובן איך לתקן.

³ אם קניתי קרדום – יהא קרדום זה אסור עלי בקונם.

תוספתא

השלם

לו במתנה, ואמר: "אילו הייתי יודע שפן לא הייתי נודר" – הרי זה מתר.

מעשה באחד שהדיר את אשתו שלא לעלות לירושלים, ובאת והעבירוה על נדרו, ועלתה ובאת ושאלה את רבי יוסי, אמר לו: "אילו היית יודע שמבטלת את דבריך שלא בפניך, מדירה היית?" אמר לו: "לא"! והתירו רבי יוסי.

רבי ישמעאל בן רבי יוסי אומר: אומרים לו – "אלו אחד היה מפיסך, היית נודר?" אם אמר: 'לאו' – הרי זה מתר. רבי יהודה בן בתירה אומר: אומרים לו – "אילו חס היית לבזה, היית נודר?" אמר לו: 'לאו' – הרי זה מתר.

הב רבי נתן אומר: יש נדר שמקצתו מתר ומקצתו אסור. כיצד? נדר מן הכלכלה שהיה בנות שוח בתוכה, אמר, אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה, לא הייתי נודר אלא לשאר כלכלה – התר בכנות שבע ובשאר הכלכלה אסור. נדר מן הבצלים ואמר: אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב לא הייתי נודר אלא משאר בצלים – התר בכופרי, ושאר בצלים – אסור. עד שבא רבי עקיבה ולמד: שהנדר שהתר מקצתו – התר כלו.

הג כיצד? אמר: 'קונם שאינו נהנה לכלכם והתר אחד מהן' – התרו כלן. 'שאני נהנה לזה ולזה' והתר האמצעי – הימנו ולמטה מתר הימנו ולמעלה אסור. 'קונם שאני נהנה לפלוני', ושהה כדי דבור וחזר ואמר: 'לפלוני' – אסור בראשון ומתו בשני. כמה הוא כדי דבור? כדי שאלת שלום, הרב לתלמיד.

הד 'קונם שאני נהנה לפלוני, ועוד לפלוני ופלוני', 'קונם שאני נהנה לו' – הרי אלו שני נדרים. התר הראשון – התר השני. לא התר הראשון – לא התר השני. קונם שאני נהנה לפלוני ולכל מי שנשאלין לו עליו –

נשאלין לו על הראשון, וחוזרין ונשאלין לו על השני.

הה נתפון לדור בעולה ונדר בנזיר, בקרבן ונדר בשבועה – מתר. בעולה ונדר בקרבן, בחרם ונדר בנזיר, בקרבן ונדר בשבועה – פותחין לו פתח אחד על כלם. אם אמר: 'נדרתי ואיני יודע באיזה משניהם נדרתי' – פותחין פתח אחד על כלן.

הו הנודר מן העיר – נשאל לחכם שבעיר, ואינו חושש שמא נשאל על פי עצמו. מישראל – נשאל לחכם שבישראל, ואינו חושש שמא נשאל על פי עצמו. רבי יהודה בן בתירה אומר: פותחין לו פתח לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו. אמר לו רבי ישמעאל: זכיתה בה ובכלים שעליה. כשמת מה היו אומרים לפניו בנות ישראל? "על רבי ישמעאל בכינה המלבישכם שני עם עדי, גם המעלה עדי זהב על לבושכן".

מסכת נדרים פרק שישי

א. הפרת נדרים כל היום. רבי יוסי בן רבי יהודה ורבי אלעזר בן רבי שמעון אמרו: הפרת נדרים מעת לעת. כיצד? היו על אשתו חמשה נדרים, או שהיו לו חמש נשים, ונדרו כלן, ואמר: כלן מפרין, מופר לך נדר זה – לא הופר אלא נדר זה, ולא הפר אלא לה לבד. 'מה ראית שתדורי', 'אי אפשי שתדורי', 'אין זה נדר' – לא אמר כלום. 'מופר', 'מבטל זה' – הרי זה בטל. 'קיים לך', 'יפה עשית', 'אף אני כמותך', 'אם לא נדרת מדירך אני' – אין יכול להפר.

ב. אימתי אמרו: 'מת הבעל נתרוקנה רשות לאב'? בזמן שלא שמע, או ששמע והפר, או ששמע ושתק. שמע והפר ומת בו ביום, אבל שמע ושתק, שמע וקיים ומת ביום של אחריו – אין יכול להפר. שמע בעלה ולא הפר לה, ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל, זה הוא שאמרו: 'מת הבעל – נתרוקנה רשות לאב'. שמע אביה ולא הפר

חלקת לנו בין יבם אחד לבין שני יבמין, בין שעשה בה מאמר ובין שלא עשה בה מאמר, כף בנדרים ובשבועות לא תחלק. אמר לו: ⁴אבל, אלו היית בימי רבי אלעזר בן ערך והשבת תשובה זו⁵.

ו. אמר לו רבי אליעזר: מקנה יוכיח, שמעלה את הטמאים מטמאתן ואינו מציל הטהורין מלטמא. חזר רבי אליעזר ודנו דין אחר: ומה אם במקום שאין מפר נדרי עצמו משנדר, הרי הוא מפר נדרי עצמו עד שלא ידור, מקום שמפר נדרי אשתו משנדרה אינו דין שיפר נדרי אשתו עד שלא תדור. אמרו לו: ומה למפר נדרי עצמו עד שלא ידור, שאם רצה להקים מקים, יפר, נדרי אשתו עד שלא תדור שאם רצה להקים אינו יכול. דבר אחר (במדבר ל): "אישה יקימנו ואישה יפרנו" – את שבא לכלל 'הקם' בא לכלל 'הפר', לא בא לכלל 'הקם' לא בא לכלל 'הפר'.

ז. 'שור זה הקדש לכשאקחנו', 'בית זה הקדש לכשאקחנו', 'תנו גט לאשתי לכשאקדשנה' – לא אמר כלום. 'שור זה מכור לה' לכשאקחנו, 'בית זה מכור לה' לכשאקחנה' – לא אמר כלום. 'שור שארש מאבא מכור לה', 'מה שתעלה מצודתי מכור לה' – לא אמר כלום, 'מה שארש מאבא היום', 'מה שתעלה מצודתי היום מכור לה' – דבריו קימין.

מסכת נדרים פרק שביעי

א. כל דבר שיש בו ענוי נפש בין בינו לבינה או בינה לבין אחרים – יפר, דבר שאין בו ענוי נפש – בינו לבינה יפר, בינה לבין אחרים – לא יפר, כיצד? אמרה: קונם

⁴ כלומר, אפלו היית בימי רבי אלעזר בן ערך

שהיה מעין המתגבר – היית משיב תשובה זו.

⁵ בנפח הגר"א: אמר: בן עזאי, חבל עליה בן

עזאי שלא שמשות את רבי עקיבא.

לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת האב, זה הוא שאמרו: 'מת האב – לא נתרוקנה רשות לבעל'.

ג. שמע בעלה והפר לה, ולא הספיק אביה לשמוע עד שמת – הרי זו אסורה, שאין הבעל מפר אלא בשתפות האב. שמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה לאחר – יחזר האב ויפר חלקו של בעלה. אמר רבי נתן: הרי הן דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: אין יכול להפר.

ד. נערה המאורסה – אביה ובעלה אחרון מפירין נדריה. שמע האב והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה, אפלו לעשרה – זהו שאמרו: 'אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה'. שמע אביה והפר לה, ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת, ונתארסה, יחזר הבעל השני ויפר חלקו של ראשון. אמר רבי נתן: הן הן דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: אין יכול להפר. במה דברים אמורים? בזמן שגרשה בו ביום, והחזירה בו ביום, או גרשה בו ביום ונתארסה לאחר, אבל אם בגרה ונשאת, או ששהתה שנים עשר חדש – אין יכול להפר.

ה. שומרת יבם, בין יבם אחד בין שני יבמין. רבי אליעזר אומר: יפר. רבי יהושע אומר: לא אחד ולא לשנים. רבי יעקב אומר: לא לאחד ולא לשנים. אמר רבי אליעזר: ומה אם אשה, שאין לי בה חלק עד שלא באת לרשותו, משבאת לרשותו – אינו דין שנגמרה לו? אמר לו רבי עקיבה: לא! אם אמרת באשה שאין לו בה חלק, שכשם שאין לי בה חלק, כף אין לאחרים בה חלק, תאמר באשה שאין לו בה חלק עד שלא באת לרשותו? ומשבאת לרשותו נגמרה לו, שכשם שיש לו בה חלק, כף יש לאחרים בה חלק. אמר לו רבי יהושע: עקיבה, דבריה בין שני יבמין, מה אתה משיב על יבם אחד? אמר לו: כשם שלא

ז. נדרה מן התאנים וענבים. הפר לתאנים – יחזר ויפר לענבים. יחזר ויפר לתאנים – לא הפר לתאנים והפר לענבים – אסורה לאכול בתאנים וענבים. הפר לענבים ולא הפר לתאנים – אסורה לאכול בענבים ותאנים. הפר לתאנים וחשכה, אסורה לאכול תאנים וענבים. הפר לענבים וחשכה – אסורה לאכול ענבים ותאנים. אמרה: קונם תאנים שאני טועמת ועוד ענבים שאני טועמת – הרי אלו שני נדרים, מפר איזה מהן שירצה ומקים איזה מהן שירצה, שנאמר (במדבר ל): "אישה יקימנו ואישה יפרנו" – אישה יקימנו לזו ואישה יפרנו לזו.

זח חמר ב'הקם' שאין ב'הפר' וב'הפר' שאין ב'הקם', שהשתיקה מקימת ואין שתיקה מבטלת. האיש מקים בלבו ואין האשה מבטלת בלבה. יש ב'הקם' שאין ב'הפר' ויש ב'הפר' שאין ב'הקם', מש'הקם' – אין יכול להפר ומש'הפר' – אין יכול להקם.

זט אשת איש שאמרה: 'הריני נזירה לכשאתגרש. רבי ישמעאל אומר: לא יפר. רבי עקיבה אומר: יפר. אלמנה שאמרה: הריני נזירה לכשאנשא; רבי ישמעאל אומר: יפר. רבי עקיבה אומר: לא יפר, שרבי ישמעאל אומר (במדבר ל): "ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה" – עד שיהא אסור נודר בשעה שהיא אלמנה וגרושה. ורבי עקיבה אומר: "אשר אסרה על נפשה יקום עליה" – עד שיהא אסור שעה שאסרה על נפשה. קונם שאני עושה לפיך שנהנה, לאבא ולאביך, רבן גמליאל אומר: יפר. וחכמים אומרים: לא יפר. נטולה היא מן היהודים (סא) משמשתך אני' – יפר חלקו ומשמשתו. רבי נתן אומר: לא יפר. וחכמים אומרים: יפר.

מסכת נזיר פרק ראשון

א, א בית שמאי אומרים: כנויי כנויין אסורין. ובית הלל אומרים: כנויי כנויין

שאני עושה לפי אבא, לפי אביך, לפי אחי, לפי אחיד, שאני מטילה תבן ומים לבקרך – אין יכול להפר מפני שבינה לבין אחרים, שלא אכחל ושלא אפרכס ושלא אתקשט, ושלא אשמש לך מטתי – הרי זה יפר מפני שבינו לבינה.

ב. שלא אציע לך מפה, ושלא אדיח לך רגליך, ושלא אמזג לך את הכוס – אין צריך להפר, כופה אותה על פרוחה, רבן גמליאל אומר: יפר, משום שנאמר (במדבר ל): "לא יחל דברו".

ג. נדרה שלא תטעם אחד מכל המינין, בין מאכל רע בין מאכל יפה, אפלו לא טעמה אותו המין מימיה – יפר. אמרה: קונם פלפלין שאיני טועמת, גלוסקין שאיני טועמת, אפלו לא היה לה אותו המין מימיה – יפר. אמרה קונם פרות ארץ ישראל עלי, אם יש לו בהן חלק – יפר. אם לאו – יביא לה משאר ארצות. אמרה: קונם פרות הפרכיא זו עלי, אם יש לו בהן חלק – יפר. אם לאו – יביא לה מהפרכיא אחרת. אמרה: קונם פרות מדינה זו עלי, אם יש לו בהן חלק – יפר. ואם לאו – יביא לה ממדינה אחרת.

ד. אמרה: קונם פרות חנוני זו עלי, אם יש שם חנות אחרת – לא יפר. ואם לאו – יפר. רבי יוסי אומר: אפלו היה שם מאה חניות, הואיל ולא היתה פרוסתו אלא הימנה – הרי זה יפר, מפני שבינו לבינה.

ה. קונם שאני נהנה לבריות – אין יכול להפר. יכולה להנות בלקט בשכחה ובפאה ובמעשר עני.

ו. נדרה אשתו והפר לה, וסבור נדרה בתו נדרה בתו והפר לה, וסבור אשתו נדרה – הרי זה יקים. ואם רצה – מפר. נדרה אשתו וקים לה, וסבור בתו נדרה, נדרה בתו וקים לה, וסבור אשתו נדרה – הרי זה יפר. ואם רצה להקים – מקים.

מתרין. בית שמאי אומרים: אין משיאין על פי בת קול. ובית הלל אומרים: משיאין על פי בת קול.

א, ב האומר 'נזירות'; רבי שמעון בן גמליאל אומר: הרי זה נזיר שתיים. הריני נזיר ואחת - מונה שתיים. ועוד - מונה שלש. אחת ועוד ושוב - מונה ארבע.

סומכוס אומר: הריני נזיר פונטוגין - הרי זה נזיר חמש. טטרגין - הרי זה נזיר ארבע. טריגין - הרי זה נזיר שלש. דיגון - הרי זה נזיר שתיים. הן - אחת. הריני נזיר אם לא אגלה משפחות - הרי זה נזיר ואל יגלה משפחות.

א, ג 'הריני נזיר בשעות יום כחדשי השנה' - הרי זה נזיר שתיים עשרה. 'בימות השבת כשני שבוע כשמיטת יובל' - הרי זה נזיר שבועה. 'הריני נזיר כימי חמה, כמנין ימות החמה' - הרי זה נזיר שלש מאות וששים וחמש נזירות כמנין ימות החמה. 'הריני נזיר כימות הלבנה, כמנין ימות הלבנה' - נזיר שלש מאות וחמשים וארבע נזירות כמנין ימות הלבנה. רבי אומר: עד שיאמר: 'נזירות עלי כמנין ימות החמה וכמנין ימות הלבנה'.

א, ד רבי יהודה אומר: אמר 'הריני נזיר מנין הלקטי קיץ'⁶ וכמנין שבלי שמיטה' - הרי זה נזיר לעולם ומגלח אחד לשלשים יום, עד שיאמר: 'לא לכה נתפונתי'. 'הריני נזיר כשער ראשי, כעפר הארץ, כחול היס'

⁶ יש מפרשים, הינו כמנין שבילים שעושים מיבשי תאנים בין הקציעות, כדי באשר הם הולכים ביניהם - לא תהיינה הקציעות נדרסות ברגליהם. ויש מפרשים בהלקטי קיץ - הינו, באשר מיבשים את התאנים עושים תלים תלים מתאנים. ואולי יש לפרש פלקט הנזיר בשעת קצירה בעונת הקיץ.

- הרי זה נזיר לעולם, ומגלח אחד לשלשים יום. רבי אומר: אין זה מגלח אחד לשלשים יום. 'שאין זה נזיר עולם, הריני נזיר מכאן ועד התהום מן הארץ ועד לרקיע' - הרי זה נזיר עולם. 'הריני נזיר כל חיי, הריני נזיר עולם' - הרי זה נזיר עולם. מאה שנה, או מאתיים שנה, אפלו אלף שנה - אין זה נזיר עולם.

א, ה כשם שכנויי נזירות כנזירות, כך כנויי שמשון כמששון. רבי יהודה אומר: נזיר שמשון מטמא למתים שמששון עצמו טמא למתים. רבי שמעון אומר: האומר 'הריני נזיר שמשון' - לא אמר כלום, שלא נמצא בשמשון שיצאה נזירות מפיו עליו.

א, ו נזירות נוהגת בארץ ובחוץ לארץ, בין שיש לו שער בין שאין לו שער, אף על פי שנאמר (במדבר ו, יח): 'ולקח את שער ראש נזרו', בין שיש לו כפים ובין שאין לו כפים, אף על פי שנאמר (במדבר ו, יט): 'ונתן על כפי הנזיר'.

א, ז המורט - בית שמאי אומרים: צריך להעביר תער על כל בשרו. בית הלל אומרים: אין צריך, וכן במצרע, וכן בלויים.

א, ח חמר בנזיר שאין במצרע, וחמר במצרע שאין בנזיר - נזיר. אם גלח ביום מלאת סופג את ארבעים, מה שאין פן במצרע. מצורע מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו, מה שאין פן בנזיר. חמר בנזירות מבשבועות ובשבועות מבנזירות, שיש נזיר בתוך נזיר ואין שבועה בתוך שבועה, חמר בשבועות, ששגגת שבועות - אסורה. ושגגת נזירות - מתרת.

מסכת נזיר פרק שני

ב, א בית שמאי אומרים: כנויי כנויין - אסורין. כיצד? אומר: הריני נזיר מן הגרוגרת ומן הדבלה. בית שמאי אומרים: נזיר. ובית הלל אומרים: אינו נזיר. אומר: 'הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומטמא למתים' - הרי זה נזיר, ובטל תנאו,

תוספתא

השלם

וְחֹזֵר וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים - לְהַשְׁלִים נְזִירוֹתוֹ
רִאשׁוֹנָה.

ב,ו אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נִחְלְקוּ
בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל שְׁנֵדֵר נְזִיר
שְׁלֹשִׁים יוֹם, שְׁאֵם גִּלְחָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים -
שֶׁלֹּא יֵצֵא, עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל שְׁנֵדֵר סֵתָם
לְבֵית שְׁמַאי, שְׁאֵם גִּלְחָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים יָצָא.
וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: אִם גִּלְחָה לְיוֹם שְׁלֹשִׁים
- לֹא יֵצֵא.

ב,ז שְׁתֵּי נְזִירוֹת. רִאשׁוֹנָה נְזִירוֹת סֵתָם,
וּשְׁנֵי נְזִירוֹת שְׁלֹשִׁים, מְגַלְחִים אֶת הָרִאשׁוֹנָה
בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחַד, וְאֶת הַשְּׁנֵי בְּיוֹם
שְׁשִׁים וְאַחַד, וְאִם גִּלְחָה אֶת הָרִאשׁוֹנָה יוֹם
שְׁלֹשִׁים, וְגִלְחָה אֶת הַשְּׁנֵי בְּיוֹם שְׁשִׁים - לֹא
יֵצֵא. רִאשׁוֹנָה נְזִירוֹת שְׁלֹשִׁים, וּשְׁנֵי נְזִירוֹת
סֵתָם, מְגַלְחִים אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים
וְאַחַד, וְהַשְּׁנֵי בְּיוֹם שְׁשִׁים וְאַחַד, וְאִם גִּלְחָה
אֶת הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶת הַשְּׁנֵי
בְּיוֹם שְׁשִׁים - יֵצֵא.

ב,ח מִי שֶׁאָמַר: 'הֲרִינִי נְזִיר' וְנִטְמָא בְּיוֹם
שְׁלֹשִׁים - סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא סֵתֵר אֶלָּא שְׁבַעָה.
'הֲרִינִי נְזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם', וְנִטְמָא יוֹם
שְׁלֹשִׁים - סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. 'הֲרִינִי נְזִיר מֵאָה
יוֹם' וְנִטְמָא יוֹם מֵאָה - סוֹתֵר אֶת הַכֹּל. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא סֵתֵר
אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם. נִטְמָא בְּיוֹם מֵאָה וְאַחַד -
סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר: לֹא סֵתֵר אֶלָּא שְׁבַעָה. זֶה הַכֹּל
שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כָּל
שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם שְׁרֵאִוִי לְהִבְיֵא בּוֹ קֶרְבָּן, וַיֵּשׁ
לוֹ לְסִפּוֹר, סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכֹל שֶׁנִּטְמָא
בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, שְׁאִין רֵאִוִי לְהִבְיֵא בּוֹ קֶרְבָּן,
וַיֵּשׁ לוֹ לְסִפּוֹר - לֹא סֵתֵר אֶלָּא שְׁבַעָה יָמִים,
חוּץ מִימֵי טְמֵאתוֹ בְּלִבָּד.

ב,ט מִי שֶׁהִיָּה טָמֵא, וְנָזַר - אָסוּר לְגַלְחָה
וּלְשִׁתּוֹת יֵינן וּלְטָמֵא לְמִתִּים, וְאִם גִּלְחָה
וְשִׁתָּה - סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים. מִזֶּה וְשׁוֹנָה -
הַטָּמֵאִין לֹא עֵלוּ לוֹ, וְאִין יוֹם שְׁבִיעִי עוֹלָה
לוֹ מִן הַמִּנְיָן. כָּל אֵלּוֹ שֶׁאָמְרוּ: אִין מִתְחִיל

שֶׁהוּא מִתְנַהֵג עַל מֵה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, כָּל
הַמִּתְנַהֵג עַל מֵה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה - תִּנְאֹו
בְּטֹל. יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ נְזִירִין אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ
שֶׁהַנְּזִירִין אָסוּרִין בֵּינָן, שֶׁאָסוּר לְשִׁתּוֹת יֵינן
וּלְטָמֵא לְמִתִּים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִין לָךְ
פֶּתַח גְּדוֹל מִזֶּה.

ב,ב 'הֲרִי עָלַי לְגַלְחָה חֲצִי נְזִיר' - הֲרִי זֶה
מְגַלְחֵה נְזִיר שְׁלֹם; דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי
שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ
הַמִּתְנַדְּבִים. 'הֲרִינִי נְזִיר, וְעָלַי לְגַלְחָה נְזִיר,
וְאִם גִּלְחָה לְעֶצְמוֹ' - לֹא יֵצֵא. 'הֲרִי עָלַי
לְגַלְחָה חֲצִי נְזִיר וְעָלַי לְגַלְחָה נְזִיר, וְאִם גִּלְחָה
לְעֶצְמוֹ' - לֹא יֵצֵא.

ב,ג 'אֵלּוֹ קֶרְבָּנוֹת שֶׁאִזִּיר עֲלֵיהֶן' - לֹא אָמַר
כָּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'קֶרְבָּנוֹ לַה' עַל נְזוּרוֹ' -
וְלֹא נְזוּרוֹ עַל קֶרְבָּנוֹ. 'הֲרִי עָלַי חֲטָאתוֹ
וְאִשְׁמוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי', מִדַּעְתּוֹ - יֵצֵא. 'שֶׁלֹּא
מִדַּעְתּוֹ' - לֹא יֵצֵא. 'הֲרִי זֶה חֲטָאתוֹ וְאִשְׁמוֹ
שֶׁל פְּלוֹנִי, וְהֵלֶךְ הֵלָּה וְהִבִּיא בְּעֶצְמוֹ' - הֲרִי
זֶה כַּחֲטָאת כֹּאשֶׁם שֶׁכָּפְרוּ בְּעָלֶיהָ.

ב,ד 'הֲרִי עָלַי לְגַלְחָה חֲצִי נְזִיר', וְשִׁמְעַתְּ חֲבֵרוֹ
וְאָמַר: 'וְאֲנִי, וְעָלַי לְגַלְחָה חֲצִי נְזִיר' - זֶה
מְגַלְחֵה נְזִיר שְׁלֹם וְזֶה מְגַלְחֵה נְזִיר שְׁלֹם; דְּבַרִּי
רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: 'זֶה מְגַלְחֵה חֲצִי
נְזִיר וְזֶה מְגַלְחֵה חֲצִי נְזִיר'. 'הֲרִינִי נְזִיר
כְּשִׁיחָא לִי בֵּין' וְנוֹלַד לוֹ בֵּין. סִפֵּק שֶׁהוּא בֵּין
קִימָא סִפֵּק אִינוּ בֵּין קִימָא; רַבִּי יְהוּדָה
פּוֹטֵר, שֶׁשִּׁגְגַת נְזִירוֹת מִתְּרַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן
מַחִיב, שֶׁשִּׁגְגַת נְזִירוֹת אָסוּרָה, וַיֹּאמֶר: 'אִם
הִיָּה בֵּין קִימָא, הֲרִינִי נְזִיר חוֹבָה, וְאִם לֹא
הִיָּה נְזִיר נְדָבָה'. 'הֲרִינִי נְזִיר עַל מִנְת
שִׁיחָא בְּכָרִי זֶה מֵאָה כּוֹר', וְהֵלֶךְ וּמִצְאוּ
שִׁנְגִּיב אוֹ שְׁאָבֵד, סִפֵּק הָיוּ בּוֹ סִפֵּק לֹא הָיוּ
בוֹ, רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, סִפֵּק נְזִירוֹת לְהַקְּלָה,
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר סִפֵּק נְזִירוֹת לְהַחְמִיר,
וַיֹּאמֶר: 'אִם הָיוּ כְּדַבְּרֵי הֲרִינִי נְזִיר חוֹבָה',
וְאִם לֹא 'הֲרִינִי נְזִיר נְדָבָה'.

ב,ה 'הֲרִינִי נְזִיר לְאַחַר עֲשָׂרִים יוֹם' - נְזִיר
מִעֲכָשׁוֹ מֵאָה יוֹם. מוֹנֶה עֲשָׂרִים וְאַחַר כֶּף
מוֹנֶה שְׁלֹשִׁים, וּמִסִּפֵּק - מוֹנֶה שְׁמוֹנִים

למנות עד שיטהר, אין יום שביעי עולה לו.
כל אלו שאמרו: מתחיל מונה מיד, יום
שביעי עולה לו מן המנין.

בי מנה נזירותו ולא הביא קרבנותיו –
אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים.
הביא קרבנותיו ולא גלח – אסור לשתות
יין ולטמא למתים. אם גלח ושתה יין
ונטמא למתים – הרי זה סופג את
הארבעים. רבי שמעון אומר: כיון שנזרק
עליו אחד מן הדמים – התר לנזיר לשתות
יין ולטמא למתים.

ביא מי שנזר שתי נזירות, מנה ראשונה
ולא הביא קרבנותיו, ואחר כך נשאל על
הראשונה לחכם, והתיר לו – יצתה נזירות
שניה בראשונה. מנה שתיקה והביא
קרבנות שתיקה כאחת – לא עלתה בידו
אלא אחת. הפריש של זו בפני עצמו ושל
זו בפני עצמו, והלך והקריב את של זו בזו
ואת של זו בזו – לא יצא.

יהושע פרק י

הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב: {ס} יב אַז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיהוָה בַּיּוֹם תָּת יְהוָה אֶת־הָאֲמָרִי לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר | לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמַשׁ בְּגִבְעוֹן דָּוָם וַיִּרַח בְּעַמֶּק אֵילֹון: יג וַיִּדְּם הַשָּׁמַשׁ וַיִּרַח עָמֶד עַד־יָקָם גּוֹל אֵיבָיו הֲלֹא־הִיא כְּתוּבָה עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֵד הַשָּׁמַשׁ בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם וְלֹא־אָץ לָבוֹא בַּיּוֹם תָּמִים: יד וְלֹא הָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לִפְנֵי וְאַחֲרָיו לְשֹׁמֵעַ יְהוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְהוָה נִלְחַם לְיִשְׂרָאֵל: {ס} טו וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחְנֶה הַגְּלִגְלָה: טז וַיִּנָּסוּ חֲמֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיַּחֲבֹאוּ בַּמְּעָרָה בַּמִּקְדָּה: יז וַיַּגִּד לַיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֹשֶׁת הַמְּלָכִים נַחְבְּאִים בַּמְּעָרָה בַּמִּקְדָּה: יח וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ גָּלוּ אַבְנִים גְּדֹלוֹת אֶל־פִּי הַמְּעָרָה וְהִפְקִידוּ עָלֶיהָ אַנְשִׁים לְשֹׁמְרִים: יט וְאַתֶּם אֶל־תַּעֲמִדוּ רַדְפוּ אַחֲרֵי אֵיבֵיכֶם וְזַנְבְּתֶם אוֹתָם אֶל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־עָרֵיהֶם כִּי נִתְּנָם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיַדְכֶם: כ וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹתָם מִכָּה גְדוֹלָה־מְאֹד עַד־תָּמָס וְהַשְׂרִידִים שָׁרְדוּ מֵהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵי הַמְּבַצָּר: כא וַיָּשָׁבוּ כָּל־הָעָם אֶל־הַמַּחְנֶה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מִקְדָּה בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרָץ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־לְשׁוֹנוֹ: כב וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ פָּתְחוּ אֶת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצִיאוּ אֵלַי אֶת־חֲמֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה: כג וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֹּצִיאוּ אֵלָיו אֶת־חֲמֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה אֶת | מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ יֵרֵמוֹת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֵגְלוֹן: כד וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל־קִצְיָנִי אַנְשֵׁי הַמְּלַחְמָה הֵהָלְכוּ אִתּוֹ קָרְבוּ שִׁימוּ אֶת־

א וַיְהִי כְּשָׁמַע אֲדֹנֵי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם כִּי־לָכַד יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעִיר וַיַּחְרִימָהּ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְיִרְיָחוֹ וּלְמַלְכָּהּ כִּן־עָשָׂה לָעִיר וּלְמַלְכָּהּ וְכִי הִשְׁלִימוּ יִשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו בְּקֶרְבָם: ב וַיִּירָאוּ מְאֹד כִּי עִיר גְּדוֹלָה גִבְעוֹן כַּאֲחַת עָרֵי הַמְּמַלְכָה וְכִי הִיא גְדוֹלָה מִן־הָעִיר וְכָל־אֲנָשִׁיהָ גִבְרִים: ג וַיִּשְׁלַח אֲדֹנֵי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם אֶל־הוֹהֵם מֶלֶךְ־חֶבְרוֹן וְאֶל־פְּרָאִם מֶלֶךְ־יֵרֵמוֹת וְאֶל־יָפִיעַ מֶלֶךְ־לָכִישׁ וְאֶל־דָּבִיר מֶלֶךְ־עֵגְלוֹן לֵאמֹר: ד עַל־וֹאֲלֵי וְעַזְרָנִי וְנָבָה אֶת־גִּבְעוֹן כִּי־הִשְׁלִימָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ה וַיֹּאסְפוּ וַיַּעֲלוּ חֲמֹשֶׁת | מְלָכֵי הָאֲמָרִי מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם מֶלֶךְ־חֶבְרוֹן מֶלֶךְ־יֵרֵמוֹת מֶלֶךְ־לָכִישׁ מֶלֶךְ־עֵגְלוֹן הֵם וְכָל־מַחְנֵיהֶם וַיַּחֲנוּ עַל־גִּבְעוֹן וַיִּלַּחֲמוּ עָלֶיהָ: ו וַיִּשְׁלַחוּ אַנְשֵׁי גִבְעוֹן אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחְנֶה הַגְּלִגְלָה לֵאמֹר אֶל־תִּתְּרָף יָדֶיךָ מֵעַבְדֶיךָ עַל־הָאֱלֹהִים וְהוֹשִׁיעָה לָנוּ וְעַזְרָנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל־מְלָכֵי הָאֲמָרִי יִשְׁבֵי הָהָר: ז וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן־הַגְּלִגְלָה הוּא וְכָל־עַם הַמְּלַחְמָה עִמּוֹ וְכָל גִּבּוֹרֵי הַחַיִל: {פ} ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־תִּירָא מֵהֶם כִּי בְיַדְךָ נִתְּתִים לֹא־יַעֲמִד אִישׁ מֵהֶם בַּפְּנִי: ט וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פְּתָאֵם כָּל־הַלַּיְלָה עַל־הַגְּלִגְלָה: י וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּכְּסוּ מִכָּה־גְדוֹלָה בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפוּם דָּרָךְ מֵעֵלָה בֵּית־חֹזֶן וַיִּכְּסוּ עַד־עֶזְקָה וְעַד־מִקְדָּה: יא וַיְהִי בַּנֶּסֶם | מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרֵד בֵּית־חֹזֶן וַיְהוֹה הַשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אַבְנִים גְּדֹלוֹת מִן־הַשָּׁמַיִם עַד־עֶזְקָה וַיָּמָתוּ רַבִּים אֲשֶׁר־מָתוּ בְּאַבְנֵי הַבֶּרֶד מֵאֲשֶׁר

כָּל אֲשֶׁר-עָשָׂה לְלִכְיֵשׁ: {פ} לוֹ וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מֵעַגְלוֹנָה חֲבֵרוֹנָה וַיִּלַּחֲמוּ עָלֶיהָ: לוֹ וַיִּלְכְּדוּהָ וַיִּבְנוּהָ לְפִי-חָרֵב וְאֶת-מַלְכָּהּ וְאֶת-כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ לֹא-הִשְׁאִיר שָׂרִיד כָּל אֲשֶׁר-עָשָׂה לְעַגְלוֹן וַיַּחֲרֵם אוֹתָהּ וְאֶת-כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ: {ס} לַח וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ דְּבַרָה וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ: לֹט וַיִּלְכְּדָהּ וְאֶת-מַלְכָּהּ וְאֶת-כָּל-עַרְיָהּ וַיָּכּוּם לְפִי-חָרֵב וַיַּחֲרִימוּ אֶת-כָּל-נֶפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֲבֵרוֹן כִּן-עָשָׂה לְדְבַרָה וְלַמַּלְכָּה וְכַאֲשֶׁר עָשָׂה לְלִבְנָה וְלַמַּלְכָּה: מ וַיָּבֵה יְהוֹשֻׁעַ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ הַהִיא וְהַגִּבּוֹ וְהַשְּׁפֵלָה וְהַאֲשֻׁדוֹת וְאֶת כָּל-מְלִכֵיהֶם לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וְאֶת כָּל-הַנְּשָׂמָה הַחֲרִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: מֵא וַיָּכּוּם יְהוֹשֻׁעַ מִקֵּדֶשׁ בְּרַנַּע וְעַד-עֲזָה וְאֶת כָּל-אָרֶץ גִּזְשֹׁן וְעַד-גְּבַעוֹן: מֵב וְאֶת כָּל-הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת-אַרְצֵם לְכַד יְהוֹשֻׁעַ פַּעַם אַחַת כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָלַחֵם לְיִשְׂרָאֵל: מֵג וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל-הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה: {פ}

יהושע פרק יא

א וַיְהִי כִשְׁמַע יָבִין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל-יֹזָבֵב מֶלֶךְ מְדוֹן וְאֶל-מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל-מֶלֶךְ אֲכִשָׁף: ב וְאֶל-הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצְפּוֹן בְּהָר וּבְעַרְבָה נֶגֶב כְּנָרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנְּפוֹת דֹּר מַיִם: ג הַכְּנַעֲנִי מִמְזֻרַח וּמַיִם וְהָאֲמָרִי וְהַחֲתִי וְהַפְּרִזִי וְהַיְבוּסִי בְּהָר וְהַחֲוִי תַחַת חֶרְמוֹן בְּאָרֶץ הַמִּצְפָּה: ד וַיֵּצְאוּ הֵם וְכָל-מַחְנֵיהֶם עִמָּם עִם-רֹב כְּחוֹל אֲשֶׁר עַל-שְׂפַת-הַיָּם לְרֹב וְסוֹס וְרֹכֵב רַב-

רְגִלָּיִם עַל-צֹוֹאֲרֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׁימוּ אֶת-רְגִלָּיהֶם עַל-צֹוֹאֲרֵיהֶם: כה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אַל-תִּירְאוּ וְאַל-תַּחַתּוּ חֲזָקוּ וְאַמְצוּ כִּי כָכָה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל-אֲיָבִיבֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם נֹלַחְמִים אוֹתָם: כו וַיָּכּוּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרֵי-כֵן וַיְמִיתֵם וַיִּתְּלֵם עַל חַמְשֵׁה עֵצִים וַיְהִיו תְּלוּיִם עַל-הָעֵצִים עַד-הָעֶרֶב: כז וַיְהִי לַעֲת | בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צָוָה יְהוֹשֻׁעַ וַיִּרְדּוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיִּשְׁלַחֵם אֶל-הַמַּעְרָה אֲשֶׁר נִחְבְּאוּ-שָׁם וַיִּשְׁמוּ אֲבָנִים גְּדוּלוֹת עַל-פִּי הַמַּעְרָה עַד-עֶצָם הַיּוֹם הַזֶּה: {ס} כח וְאֶת-מַקְדָּהּ לְכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֵה לְפִי-חָרֵב וְאֶת-מַלְכָּהּ הַחֲרֵם אוֹתָם וְאֶת-כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְךְ מַקְדָּה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמַלְךְ יְרִיחוֹ: {ס} כט וַיַּעֲבֵר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקְדָּה לְבִנָּה וַיִּלָּחֶם עִם-לִבְנָה: ל וַיִּתֵּן יְהוָה גַּם-אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֶת-מַלְכָּהּ וַיָּבֵה לְפִי-חָרֵב וְאֶת-כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ לֹא-הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמַלְךְ יְרִיחוֹ: {ס} לא וַיַּעֲבֵר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה לְכִישָׁה וַיַּחֲזֵק עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ: לב וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת-לִכְיֵשׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדָהּ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיָּבֵה לְפִי-חָרֵב וְאֶת-כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ כָּל אֲשֶׁר-עָשָׂה לְלִבְנָה: {פ}

לג אַז עָלָה הָרֶם מֶלֶךְ גִּזְר לַעְזֹר אֶת-לִכְיֵשׁ וַיָּבֵהוּ יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת-עִמּוֹ עַד-בִּלְתִּי הַשְׁאִיר-לוֹ שָׂרִיד: לד וַיַּעֲבֵר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּכְיֵשׁ עַגְלוֹנָה וַיַּחֲזֵק עָלֶיהָ וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ: לה וַיִּלְכְּדוּהָ בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּבְנוּהָ לְפִי-חָרֵב וְאֶת כָּל-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-בָּהּ בַּיּוֹם הַהוּא הַחֲרִים

העולה שְׁעִיר וְעַד־בַּעַל גֹּד בְּבַקְעַת הַלְבָנוֹן תַּחַת
הַר־חֶרְמוֹן וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לְכַד וַיִּכְּסוּ
וַיִּמְתְּקוּ: יח יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה: יט לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר
הַשְּׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִתי הַחַיִּי יִשְׁבִּי גִבְעוֹן
אֶת־הַכֹּל לִקְחוֹ בַּמְּלָחָמָה: כ כִּי מֵאֵת יְהוָה |
הָיְתָה לְחֹזֶק אֶת־לְבָבְךָ לִקְרֹאת הַמְּלָחָמָה אֶת־
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחְרִימָם לְבִלְתִּי הִיֹּת־לָהֶם תַּחֲנוּגָה
כִּי לְמַעַן הַשְּׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
{ס} כֹּא וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּכְרַת אֶת־
הָעֵנָקִים מִן־הַהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דָּבָר מִן־עֵבֶר
וּמִכָּל הַר יְהוּדָה וּמִכָּל הַר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם
הַחְרִימָם יְהוֹשֻׁעַ: כב לֹא־נֹתֵר עֵנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל רַק בְּעֵזָה בְּגַת וּבְאֲשֻׁדּוֹד
נִשְׁאָרוּ: כג וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ כֹּל
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה
לְיִשְׂרָאֵל כַּמְּחֻלָּקָתָם לְשִׁבְטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שְׁקֵטָה
מִמְּלָחָמָה: {ס}

יהושע פרק יב

א וְאֵלֶּה | מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיִּרְשׁוּ אֶת־אֲרָצָם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַחָה הַשֶּׁמֶשׁ
מִנַּחַל אַרְנוֹן עַד־הָר חֶרְמוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה
מִזְרַחָה: ב סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן
מִשָּׁל מִעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שִׁפְת־נַחַל אַרְנוֹן וְתוֹד
הַנַּחַל וְחֻצֵי הַגִּלְעָד וְעַד יַבֵּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי
עַמּוֹן: ג וְהָעֲרָבָה עַד־לִים כְּנָרוֹת מִזְרַחָה וְעַד יַם
הָעֲרָבָה יַם־הַמֶּלַח מִזְרַחָה דֶרֶךְ בֵּית הַיִּשְׁמֹת
וּמִתִּימָן תַּחַת אֲשֻׁדּוֹת הַפְּסָגָה: ד וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ
הַבְּשָׁן מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הַיּוֹשֵׁב בְּעִשְׁתָּרוֹת

מֵאֵד: ה וַיַּנְעִדוּ כָל הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ
יַחְדָּו אֶל־מִי מְרוֹם לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל: {פ}
ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־
מֵחָר כָּעֵת הַזֹּאת אֲנֹכִי נֹתֵן אֶת־כָּל־כַּחַס חַלְלִים לְפָנָי
יִשְׂרָאֵל אֶת־סוֹסֵיהֶם תַּעֲקֹר וְאֶת־מְרַכְבֹּתֵיהֶם
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ: ז וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמְּלָחָמָה
עִמּוֹ עָלֵיהֶם עַל־מִי מְרוֹם פְּתָאִים וַיִּפְּלוּ
בָהֶם: ח וַיִּתְּנֶם יְהוָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּרְדְּפוּם
עַד־צִידוֹן רַבָּה וְעַד מְשֻׁרְפוֹת מַיִם וְעַד־בַּקְעַת
מִצְפָּה מִזְרַחָה וַיִּכְּסוּ עַד־בְּלִתי הַשְּׁאִיר־לָהֶם
שָׂרִיד: ט וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַרְלוּ יְהוָה
אֶת־סוֹסֵיהֶם עֲקָר וְאֶת־מְרַכְבֹּתֵיהֶם שָׂרֹף בָּאֵשׁ:
{ס} י וַיָּשֶׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חֻצוֹר
וְאֶת־מַלְכָּה הַכָּה בַּחֲרָב כִּי־חֻצוֹר לְפָנִים הִיא
רֹאשׁ כָּל־הַמְּמַלְכוֹת הָאֵלֶּה: יא וַיִּכּוּ אֶת־כָּל־
הַנְּפֹשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם לֹא נֹתֵר כָּל־
נְשָׁמָה וְאֶת־חֻצוֹר שָׂרֹף בָּאֵשׁ: יב וְאֶת־כָּל־עָרֵי
הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־מַלְכֵיהֶם לְכַד יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּכְּסוּ לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
עֲבָד יְהוָה: יג רַק כָּל־הָעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תְּלָם
לֹא שָׂרְפָם יִשְׂרָאֵל זוֹלָתִי אֶת־חֻצוֹר לְבַדָּה שָׂרֹף
יְהוֹשֻׁעַ: יד וְכָל שְׁלָל הָעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ
לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאֲדָם הִכּוּ לְפִי־
חֶרֶב עַד־הַשְּׁמַדָּם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ כָּל־
נְשָׁמָה: טו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עֲבָדוֹ כֹּן־
צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֹן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הִסִּיר
דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: טז וַיִּקַּח
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנְּגֹב
וְאֵת כָּל־אֶרֶץ הַגִּשְׁן וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה
וְאֶת־הָר יִשְׂרָאֵל וְשִׁפְלָתָה: יז מִן־הָהָר הַחֻלְק

אָחַד: {ר} {ר}
 יט מֶלֶךְ מְדוּן {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ חָצוֹר {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 כ מֶלֶךְ שְׁמֵרוֹן מְרֵאוֹן {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ אַכְשָׁף
 {ס} אָחַד: {ר} {ר}
 כא מֶלֶךְ תַּעֲנֹל {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ מְגִדוֹ {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 כב מֶלֶךְ קָדֵשׁ {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ יִקְנְעִים לְכַרְמֵל
 {ס} אָחַד: {ר} {ר}
 כג מֶלֶךְ דָּוִד לְנֶפֶת דָּוִד {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ דְּגוּיִם
 לְגִלְגָל {ס} אָחַד: {ר} {ר}
 כד מֶלֶךְ תַּרְצָה {ס} אָחַד {ס} כָּל־מְלָכִים
 שְׁלֵשִׁים {ס} וְאָחַד: {ר}{ש}

יהושע פרק יג

א וַיְהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו אַתָּה
 זָקֵנְתָה בָּאתָ בַּיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאַרְהָ הַרְבֵּה־מְאֹד
 לְרִשְׁתָּהּ: ב זֹאת הָאָרֶץ הַנִּשְׁאַרְתָּ כָּל־גְּלִילוֹת
 הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל־הַגְּשׁוּרִי: ג מִן־הַשִּׁיחֹר אֲשֶׁר |
 עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צְפוֹנָה לְכַנְעַנִי
 תַּחֲשֵׁב חֲמִשָּׁת | סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים הַעֲזִיתִי
 וְהָאֲשֻׁדּוֹדִי הָאֲשַׁקְלוּנִי הַגִּתִּי וְהֶעֱקָרוּנִי
 וְהָעֵוִים: ד מִתֵּימָן כָּל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וּמְעַרָה אֲשֶׁר
 לְצִידֹנִים עַד־אֶפְקָה עַד גְּבוּל הָאֲמֹרִי: ה וְהָאָרֶץ
 הַגְּבֻלִי וְכָל־הַלְּבָנוֹן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִבְּעַל גְּד תַּחַת
 הַר־חֶרְמוֹן עַד לְבֹא חֲמַת: ו כָּל־יִשְׁבֵי הָהָר מִן־
 הַלְּבָנוֹן עַד־מִשְׁרַפַּת מַיִם כָּל־צִידוֹנִים אֲנֹכִי
 אוֹרִישָׁם מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל רַק הַפְּלֵה לְיִשְׂרָאֵל
 בְּנַחֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: ז וְעַתָּה חֲלֵק אֶת־הָאָרֶץ
 הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבֵטִים וְחֻצֵי הַשְּׁבֵט

וּבְאֲדָרְעִי: ה זְמַשֵּׁל בְּהַר חֶרְמוֹן וּבְסִלְכָה וּבְכָל־
 הַבָּשָׁן עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמְעַכְתִּי וְחֻצֵי הַגְּלִעָד
 גְּבוּל סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבוֹן: ו מִשֵּׁה עֶבְד־יְהוָה וּבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל הַכּוּס וַיִּתְּנָה מִשֵּׁה עֶבְד־יְהוָה יִרְשָׁה
 לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי וְלַחֲצֵי שֵׁבֶט הַמְּנַשֶּׁה: {ס} ז וְאַלֶּה
 מְלָכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָכָה יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה מִבְּעַל גְּד בְּבַקְעַת הַלְּבָנוֹן וְעַד־
 הָהָר הַחֲלֹק הָעֵלָה שְׁעִירָה וַיִּתְּנָה יְהוֹשֻׁעַ לְשֵׁבֶט־י
 יִשְׂרָאֵל יִרְשָׁה כַּמְחֻלְקָתָם: ח בְּהַר וּבִשְׁפֵלָה
 וּבְעֶרְבָה וּבְאֲשׁוּדוֹת וּבַמְדָבָר וּבַנֶּגֶב הַחֲתִי
 הָאֲמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי הַפְּרָזִי הַחֲוִי וְהַיְבוּסִי: {ש}
 ט מֶלֶךְ יִרְיָחוֹ {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ הָעֵי אֲשֶׁר־מִצַּד
 בֵּית־אֵל אָחַד: {ר} {ר}
 י מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ חֶבְרוֹן {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 יא מֶלֶךְ יִרְמוֹת {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ לְכִישׁ {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 יב מֶלֶךְ עַגְלוֹן {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ גִּזְר {ס} אָחַד:
 {ר} {ר}
 יג מֶלֶךְ דְּבַר {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ גִּדְר {ס} אָחַד:
 {ר} {ר}
 יד מֶלֶךְ חֶרְמָה {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ עֶרֶד {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 טו מֶלֶךְ לְבָנָה {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ עֵדְלָם {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 טז מֶלֶךְ מַקְדָּה {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ בֵּית־אֵל {ס}
 אָחַד: {ר} {ר}
 יז מֶלֶךְ תַּפּוּחַ {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ חֶפְר {ס} אָחַד:
 {ר} {ר}
 יח מֶלֶךְ אֶפְק {ס} אָחַד {ס} מֶלֶךְ לְשָׁרוֹן {ס}

למשפחותם הערים וחצריהן: {פ}
 כד ויתן משה למטה-גד לבני-גד
 למשפחתם: כה ויהי להם הגבול יעזר וכל-ערי
 הגלעד וחצי ארץ בני עמון עד-ערוטר אשר על-
 פני רבה: כו ומחשבון עד-רמת המצפה ובטנים
 וממחנים עד-גבול לדבר: כז ובמעמק בית הרם
 ובית נמרה וסכות וצפון יתר ממלכות סיחון
 מלך חשבון הירדן וגבל עד-קצה ים-כנרת עבר
 הירדן מזרחה: כח זאת נחלת בני-גד
 למשפחתם הערים וחצריהם: {ס} כט ויתן
 משה לחצי שבט מנשה ויהי לחצי מטה בני-
 מנשה למשפחותם: לו ויהי גבולם ממחנים כל-
 הבשן כל-ממלכות | עוג מלך-הבשן וכל-חנות
 יאיר אשר בבשן ששים עיר: לא וחצי הגלעד
 ועשתרות ואדלעי ערי ממלכות עוג בבשן לבני
 מכיר בן-מנשה לחצי בני-מכיר
 למשפחותם: לב אלה אשר-נחל משה בערבות
 מואב מעבר לירדן יריחו מזרחה: {פ}
 לג ולשבט הלוי לא-נתן משה נחלה יהוה אלהי
 ישראל הוא נחלתם כאשר דבר להם: {ס}

יהושע פרק יד

א ואלה אשר-נחלו בני-ישראל בארץ כנען
 אשר נחלו אותם אלעזר הכהן ויהושע בן-נון
 וראשי אבות המטות לבני ישראל: ב בגורל
 נחלתם כאשר צוה יהוה ביד-משה לתשעת
 המטות וחצי המטה: ג כִּי-נתן משה נחלת שני
 המטות וחצי המטה מעבר לירדן וללויים לא-נתן
 נחלה בתוכם: ד כִּי-היו בני-יוסף שני מטות
 מנשה ואפרים ולא-נתנו חלק ללויים בארץ כי

המנשה: ח עמו הראובני והגדי לקחו נחלתם
 אשר נתן להם משה בעבר הירדן מזרחה כאשר
 נתן להם משה עבד יהוה: ט מערוטר אשר על-
 שפת-נחל ארנון והעיר אשר בתוך-הנחל וכל-
 המישר מידבא עד-דיבון: י וכל ערי סיחון מלך
 האמרי אשר מלך בחשבון עד-גבול בני
 עמון: יא והגלעד וגבול הגשורי והמעכתי וכל
 הר חרמון וכל-הבשן עד-סלכה: יב כל-
 ממלכות עוג בבשן אשר-מלך בעשתרות
 ובאדלעי הוא נשאל מיתר הרפאים ויכם משה
 וירשם: יג ולא הולישו בני ישראל את-הגשורי
 ואת-המעכתי וישב גשור ומעכת בקרב ישראל
 עד היום הזה: יד רק לשבט הלוי לא נתן נחלה
 אשרי יהוה אלהי ישראל הוא נחלתו כאשר
 דבר-לו: {פ}

טו ויתן משה למטה בני-ראובן
 למשפחותם: טז ויהי להם הגבול מערוטר אשר
 על-שפת-נחל ארנון והעיר אשר בתוך-הנחל
 וכל-המישר על-מידבא: יז חשבון וכל-עריה
 אשר במישר דיבן ובמות בעל ובית בעל
 מעון: יח ויהצה וקדמת ומפעת: יט וקריתים
 ושבמה וצרת השחר בהר העמק: כ ובית פעור
 ואשדות הפסגה ובית הישמות: כא וכל ערי
 המישר וכל-ממלכות סיחון מלך האמרי אשר
 מלך בחשבון אשר הכה משה אתו | ואת-
 נשיאי מדון את-אוי ואת-רקם ואת-צור ואת-
 חור ואת-רבע נסיכי סיחון ישבי
 הארץ: כב ואת-בלעם בן-בעור הקוסם הרגו
 בני-ישראל בחרב אל-חלליהם: כג ויהי גבול
 בני ראובן הירדן וגבול זאת נחלת בני-ראובן

יהושע פרק טו

א ויהי הגזרל למטה בני יהודה למשפחתם אל-גבול אדום מדבר-צן נגבה מקצה תימן: ב ויהי להם גבול נגב מקצה ים המלח מן-הלשן הפנה נגבה: ג ויצא אל-מנגב למעלה עקרבאים ועבר צנה ועלה מנגב לקדש ברנע ועבר חצרון ועלה אדרה ונסב הקרקעה: ד ועבר עצמונה ויצא נחל מצרים והיה (והיו) תצאות הגבול ימה זה-יהיה לכם גבול נגב: ה וגבול קדמה ים המלח עד-קצה הירדן וגבול לפאת צפונה מלשון הים מקצה הירדן: ו ועלה הגבול בית חגלה ועבר מצפון לבית הערבה ועלה הגבול אבן בהן בין ראובן: ז ועלה הגבול | דברה מעמק עכור וצפונה פנה אל-הגלגל אשר-נכח למעלה אדמים אשר מנגב לנחל ועבר הגבול אל-מי-עין שמש והיו תצאתיו אל-עין רגל: ח ועלה הגבול גי בן-הנם אל-פתח היבוסלי מנגב היא ירושלים ועלה הגבול אל-ראש ההר אשר על-פני גי-הנם ימה אשר בקצה עמק-רפאים צפונה: ט ותאר הגבול מראש ההר אל-מעין מי נפתוח ויצא אל-ערי הרעפרון ותאר הגבול בעלה היא קרית יערים: י ונסב הגבול מבעלה ימה אל-הר שעיר ועבר אל-פתח הר-יערים מצפונה היא כסלון וירד בית-שמש ועבר תמנה: יא ויצא הגבול אל-פתח עקרון צפונה ותאר הגבול שפרונה ועבר הר-הבעלה ויצא יבנאל והיו תצאות הגבול ימה: יב וגבול ים הימה הגדול וגבול זה גבול בני-יהודה סביב למשפחתם: יג ולכלב בן-יפנה נתן חלק בתוך

אס-ערים לשבת ומגרשיהם למקניהם ולקנינם: ה כאשר צוה יהוה את-משה בן עשו בני ישראל ויחלקו את-הארץ: {פ} ויגשו בני-יהודה אל-יהושע בגלגל ויאמר אליו כלב בן-יפנה הקנני אתה ידעת את-הדבר אשר-דבר יהוה אל-משה איש-האלהים על אדותי ועל אדותיך בקדש ברנע: ז בן-ארבעים שנה אנכי בשלח משה עבד-יהוה אתי מקדש ברנע לרגל את-הארץ ואשב אתו דבר כאשר עם-לבבי: ח ואחלי אשר עלו עמי המסיו את-לב העם ואנכי מלאתי אחרי יהוה אלהי: ט וישבע משה ביום ההוא לאמר אם-לא הארץ אשר דרכה רגלך ביה לך תהיה לנחלה ולבניך עד-עולם כי מלאת אחרי יהוה אלהי: י ועתה הנה החיה יהוה | אותי כאשר דבר זה ארבעים וחמש שנה מאז דבר יהוה את-הדבר הזה אל-משה אשר-הלך ישראל במדבר ועתה הנה אנכי היום בן-חמש ושמנים שנה: יא עודני היום חזק כאשר ביום שלח אותי משה ככחי אז וככחי עתה למלחמה ולצאת ולבוא: יב ועתה תנהלי את-ההר הזה אשר-דבר יהוה ביום ההוא כי אתה-שמעת ביום ההוא כי-ענקים שם וערים גדלות בצרות אולי יהוה אותי והורשתים כאשר דבר יהוה: יג ויברכהו יהושע ויתן את-חברון לכלב בן-יפנה לנחלה: יד על-כן היתה-חברון לכלב בן-יפנה הקנני לנחלה עד היום הזה יען אשר מלא אחרי יהוה אלהי ישראל: טו ושם חברון לפני קרית ארבע האדם הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה: {פ}

בְּגִי־יְהוּדָה אֶל־פִּי יְהוָה לִיהוֹשֻׁעַ אֶת־קִרְיַת אַרְבַּע
 אָבִי הֶעֱנֵק הִיא חֶבְרוֹן: יד וַיֵּרֶשׁ מִשָּׁם כָּלֵב אֶת־
 שְׁלוֹשָׁה בְנֵי הֶעֱנֵק אֶת־שֵׁשִׁי וְאֶת־אַחִימָן וְאֶת־
 תַּלְמִי יְלִידֵי הֶעֱנֵק: טו וַיַּעַל מִשָּׁם אֶל־יֹשְׁבֵי דְבַר
 וְשֵׁם־דְּבַר לְפָנָיִם קִרְיַת־סֹפֶר: טז וַיֹּאמֶר כָּלֵב
 אֲשֶׁר־יָכַח אֶת־קִרְיַת־סֹפֶר וּלְכַדָּה וַנִּתְתִּי לוֹ אֶת־
 עֲכָסָה בְּתִי לְאִשָּׁה: יז וַיִּלְכְּדָה עֲתַנְיָאֵל בְּזֶקְנָו
 אֶחָי כָּלֵב וַיִּתְּנוּ־לוֹ אֶת־עֲכָסָה בְּתוֹ
 לְאִשָּׁה: יח וַיְהִי | בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתָהּ לְשָׂאוֹל
 מֵאֶת־אָבִיהָ שָׂדֵה וַתַּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ
 כָּלֵב מֵהַלֵּךְ: יט וַתֹּאמֶר תָּנֶה־לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ
 הַנֶּגֶב נִתְּתָנִי וַנִּתְּתָה לִי גֵלֶת מַיִם וַיִּתְּן־לָהּ אֶת
 גֵּלֶת עֲלִיּוֹת וְאֶת גֵּלֶת תַּחְתִּיּוֹת: {פ}
 כ זֹאת נִחְלַת מִטָּה בְּגִי־יְהוּדָה
 לְמִשְׁפַּחְתָּם: כא וַיְהִיו הָעָרִים מְקֻצָּה לְמִטָּה בְּגִי־
 יְהוּדָה אֶל־גְּבוּל אֲדוֹם בַּנֶּגֶבָה קְבָצָאֵל וְעֵדֶר
 וַיְגוֹר: כב וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעֵדְעֵדָה: כג וְקֹדֶשׁ
 וְחִצּוֹר וַיִּתְּנוּ: כד זִיף וְטָלָם וּבְעֵלוֹת: כה וְחִצּוֹר |
 חֲדַתָּה וְקִרְיֹת חִצּוֹרֹן הִיא חִצּוֹר: כו אָמֵם וְשִׁמְעַ
 וּמוֹלָדָה: כז וְחִצּוֹר גְּדָה וְחִשְׁמוֹן וּבֵית
 פֶּלְטָ: כח וְחִצּוֹר שׁוּעֵל וּבְאָר שֶׁבַע
 וּבִזְיוֹתֶיהָ: כט בְּעֵלָה וְעֵיִים וְעֵצִים: ל וְאַלְתוֹלָד
 וּכְסִיל וְחֶרְמָה: לא וְצִקְלָג וּמִדְמָנָה
 וְסִנְסִנָּה: לב וּלְבָאוֹת וְשִׁלְחִים וְעִזִּין וְרִמּוֹן כָּל־
 עָרִים עָשָׂרִים וַתִּשְׁעַ וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} לָג בְּשִׁפְלָה
 אֲשֶׁתָּאוֹל וְצָרְעָה וְאִשְׁנָה: לד וְזִנּוּחַ וְעִזִּין גְּזִים
 תַּפּוּחַ וְהֶעֱיִנָם: לה יִרְמוֹת וְעֵדְלָם שׁוֹכָה
 וְעִזְקָה: לו וְשַׁעֲרִים וְעֵדִיתִים וְהַגְּדָרָה וְגִדְרֹתִים
 עָרִים אַרְבַּע־עָשָׂרָה וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} לז צָנָן
 וְחֲדָשָׁה וּמִגְדַל־גָּד: לח וְדִלְעָן וְהַמְצָפָה

וַיִּקְתָּאֵל: לט לְכִישׁ וּבְצָקָת וְעַגְלוֹן: מ וּכְבוֹן
 וְלַחֲמָס וְכַתְלִישׁ: מא וְגִדְרוֹת בֵּית־דָּגוֹן וְנַעֲמָה
 וּמְקַדָּה עָרִים שֵׁשׁ־עָשָׂרָה וְחִצְרִיָּהוּ:
 {ס} מב לְבָנָה וְעֵתָר וְעֵשָׂן: מג וַיִּפְתַּח וְאִשְׁנָה
 וְנָצִיב: מד וְקַעֲלִיָּה וְאַכְזִיב וּמְרֹאשָׁה עָרִים תִּשְׁעַ
 וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} מה עֶקְרוֹן וּבִנְתִיָּה
 וְחִצְרִיָּהוּ: מו מֵעֶקְרוֹן וַיָּמָה כָּל אֲשֶׁר־עַל־יַד
 אֲשֶׁדוּד וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} מז אֲשֶׁדוּד בְּנוֹתֶיהָ
 וְחִצְרִיָּה עֵזָה בְּנוֹתֶיהָ וְחִצְרִיָּה עַד־נַחַל מִצְרַיִם
 וְהַיִּם הַגְּבוּל (הַגְּדוּל) וּגְבוּל: {ס} מח וּבְהָר
 שְׁמִיר וַיִּתִּיר וְשׁוֹכָה: מט וְדָנָה וְקִרְיַת־סֹנָה הִיא
 דְּבַר: {ס} נ וְעֵנָב וְאַשְׁתְּמָה וְעָנָיִם: נא וְגִשָׁן וְחֵלֹן
 וְגֵלָה עָרִים אַחַת־עָשָׂרָה וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} נב אֶרֶב
 וְרוּמָה וְאַשְׁעוֹן: נג וַיִּנָּס (וַיָּנָס) וּבֵית־תַּפּוּחַ
 וְאַפְקָה: נד וְחַמְטָה וְקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן
 וְצִיעֵר עָרִים תִּשְׁעַ וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} נה מְעוֹן |
 כְּרַמֵּל וְזִיף וַיּוֹטָה: נו וַיִּזְרַעְאֵל וַיִּקְדַּעֵם
 וְזִנּוּחַ: נז הַקִּיִן גְּבַעָה וְתַמְנָה עָרִים עָשָׂר
 וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} נח חֲלָחוּל בֵּית־חִצּוֹר
 וְגִדְדוֹר: נט וּמַעֲרַת וּבֵית־עֵנָו וְאַלְתָּקָן עָרִים שֵׁשׁ
 וְחִצְרִיָּהוּ: {פ}
 ס קִרְיַת־בַּעַל הִיא קִרְיַת יַעֲרִים וְהַרְבֵּה עָרִים
 שְׁתַּיִם וְחִצְרִיָּהוּ: {ס} סא בַּמְדְּבָר בֵּית הָעֶרְבָּה
 מְדִין וְסַכְכָּה: סב וְהַנְּבִשָׁן וְעִיר־הַמֶּלֶח וְעִזִּין גִּדֵי
 עָרִים שֵׁשׁ וְחִצְרִיָּהוּ: סג וְאֶת־הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי
 יְרוּשָׁלַם לֹא־יֹכְלוּ (יִכְלוּ) בְּגִי־יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם
 וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם
 הַזֶּה: {פ}

יהושע פרק טז

א וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל לְבִנְיָמִן יוֹסֵף מִיִּרְדֵּן יִרְיָחוֹ לְמִי יִרְיָחוֹ
מִזְרַחָהּ הַמְדַבֵּר עָלֶיהָ מִיִּרְיָחוֹ בְּהָר בֵּית-
אֵל: ב וַיֵּצֵא מִבֵּית-אֵל לֹזָה וְעֵבֶר אֶל-גְּבוּל
הָאֲרָכִי עֶטְרוֹת: ג וַיִּרְד־לִמָּה אֶל-גְּבוּל הַיַּפְלָטִי
עַד גְּבוּל בֵּית-חֹרֶן תַּחְתּוֹן וְעַד-גְּזֹר וְהָיוּ תְצַאֲתוּ
יָמָה: ד וַיִּנְחְלוּ בְנֵי-יוֹסֵף מִנְשֵׂה וְאֶפְרַיִם: ה וַיְהִי
גְבוּל בְּנֵי-אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם וַיְהִי גְבוּל גְּחֻלְתָּם
מִזְרַחָה עֶטְרוֹת אֲדָר עַד-בֵּית חֹרֶן עֲלִיּוֹן: ו וַיֵּצֵא
הַגְּבוּל הַיָּמָה הַמְכַמֶּתֶת מִצְפּוֹן וְנֹסֵב הַגְּבוּל
מִזְרַחָה תְאֲנַת שְׁלֵה וְעֵבֶר אוֹתוֹ מִמִּזְרַח
יְנוּחָה: ז וַיִּרְד מִיְנוּחָה עֶטְרוֹת וְנַעֲרָתָהּ וּפְגַע
בִּירְיָחוֹ וַיֵּצֵא הַיִּרְדֵּן: ח מִתְּפֹנֵחַ יֵלֶךְ הַגְּבוּל לִמָּה
גְּחֻל קָנָה וְהָיוּ תְצַאֲתֵיו הַיָּמָה זֹאת גְּחֻלַּת מִטָּה
בְּנֵי-אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם: ט וְהָעָרִים הַמְבֻדָּלוֹת
לְבִנְיָמִן אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ גְּחֻלַּת בְּנֵי-מְנַשֶּׁה כָּל-הָעָרִים
וְחִצְרֵיהֶן: י וְלֹא הוֹרִישוּ אֶת-הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב
בְּגִזֹר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקֶרֶב אֶפְרַיִם עַד-הַיּוֹם הַזֶּה
וַיְהִי לְמַסַּעֲבָד: {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לוח מזהרא"ש

עיר שומרי הלשון עיר השמחה ©
לפי אופק יבנאל עיר ברסלב ©

פרשת פנחס

28	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין נט ירושלמי: בבא מציעא יג תוספתא: נדרים ג נ"ך: יהושע י משניות: קידושין ב זהר: שמות א עמ' רנט-רס</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:18 הצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>עלות השחר (דק 72) ... 4:21 נץ החמה ..... 5:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:10 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:07</p>	יום ראשון	יג
29	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין ס ירושלמי: בבא מציעא יד תוספתא: נדרים ד נ"ך: יהושע יא משניות: קידושין ג זהר: שמות א עמ' רסא-רסב</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:19 הצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>עלות השחר (דק 72) ... 4:21 נץ החמה ..... 5:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:07</p>	יום שני	יד
30	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין סא ירושלמי: בבא מציעא טו תוספתא: נדרים ה נ"ך: יהושע יב משניות: קידושין ד זהר: שמות א עמ' רסג-רסד</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:19 הצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>עלות השחר (דק 72) ... 4:21 נץ החמה ..... 5:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:07</p>	יום שלישי	טו
1	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין סב ירושלמי: בבא מציעא טז תוספתא: נדרים ו נ"ך: יהושע יג משניות: בבא קמא א זהר: שמות א עמ' רסה-רסו</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:19 הצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>עלות השחר (דק 72) ... 4:22 נץ החמה ..... 5:34 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:11 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:08</p>	יום רביעי	טז
2	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין סג ירושלמי: בבא מציעא יז תוספתא: נדרים ז נ"ך: יהושע יד משניות: בבא קמא ב זהר: שמות א עמ' רסז-רסח</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:19 הצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>תענית י"ז בתמוז עלות השחר (דק 72) ... 4:22 נץ החמה ..... 5:34 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:08</p>	יום חמישי	יז
3	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין סד ירושלמי: בבא מציעא יח תוספתא: נזיר א נ"ך: יהושע טו משניות: בבא קמא ג זהר: שמות א עמ' רסט-רע</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:20 הצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>עלות השחר (דק 72) ... 4:23 נץ החמה ..... 5:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:08</p>	יום שישי	יח
4	<p>לימוד יומי: בבלי: חולין סה ירושלמי: בבא מציעא יט תוספתא: נזיר ב נ"ך: יהושע טז משניות: בבא קמא ד זהר: שמות א עמ' רעא-רעב</p>	<p>סו"ז תפילה ..... 10:20 הצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02</p>	<p>שבת קודש פרשת פנחס עלות השחר (דק 72) ... 4:23 נץ החמה ..... 5:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:12 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:09</p>	יום שבת	יט

הדלקת נרות (דק 40): 7:09 (דק 20): 7:29

מוצש"ק לשיטת ר"ת: 9:02

אדם צריך לדעת שהנשמה שלו יקרה מאד מאד בשמים! אדם לא יזלזל בנשמה שלו! זה יהלום! זו אבן יקרה! ואדם צריך להאמין בזה ולדעת שהוא ממש אבן טובה ששמים בתוף הכתר של המלך! אם אדם היה יודע את החשיבות שלו, כמה הקדוש ברוך הוא אוהב אותו, היה מבין כמה הקדוש ברוך הוא חפץ בקרבתו! תדבר אל! תלמד את התורה הקדושה שלי! תלמד בי"ת, תלמד פרק בתנ"ך, תבוא לבית הכנסת להתפלל! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)